

Tutkintaselostus

4/1995

Kuhmoisten hotellipalo 23.12.1995

Tämä tutkintaselostus on tehty turvallisuuden parantamiseksi ja uusien onnettomuuksien ennalta ehkäisemiseksi. Tässä ei käsitellä onnettomuudesta mahdollisesti johtuvaa vastuuta tai vahingonkorvausvelvollisuutta. Tutkintaselostuksen käyttämistä muuhun tarkoitukseen kuin turvallisuuden parantamiseen on vältettävä.

ISBN 951-53-1836
ISSN 1239-5315

Oy Edita Ab, Espoo 1998

SISÄLLYSLUETTELO

1	TUTKINTA.....	1
1.1	Onnettomuuden yleiskuvaus.....	1
1.2	Tutkintalautakunnan asettaminen.....	1
1.3	Lautakunnan toiminta.....	2
2	KUNNAN PALO- JA PELASTUSTOIMI.....	3
2.1	Kunnan palo- ja pelastustoimen yleisjärjestelyt.....	3
2.2	Palonehkäisytoiminnan järjestelyt.....	6
2.3	Operatiivinen suunnittelu	7
2.4	Sopimuspalokunnan koulutus ja operatiivinen valmius	9
2.5	Kunnan palo- ja pelastustoiminnan valvonta	11
3	TIEDOT ONNETTOMUUSKOHTEESTA	11
3.1	Hotellin sijainti	11
3.2	Rakennustiedot	11
3.3	Ravitsemis- ja majoitusliiketoiminta	12
3.4	Onnettomuuskohteen rakenteellinen paloturvallisuus.....	16
3.4.1	Ensimmäinen rakennusvaihe vuonna 1966.....	16
3.4.2	Ravintolan laajennus vuonna 1971	17
3.4.3	Majoitusosan ja kurssikeskuksen laajennus vuonna 1975	17
3.4.4	Hotellin kunnostus vuonna 1995.....	17
3.5	Hotellin paloturvallisuusjärjestelyt.....	18
3.6	Palonehkäisytyö kohteessa	23
3.7	Palokuntien toimintavalmius kohteeseen.....	29
4	ONNETTOMUUDEN KUVAUS.....	29
4.1	Tapahtumatiedot	29
4.1.1	Olosuhteet	29
4.1.2	Tapahtumat ennen paloa	29
4.1.3	Hätäilmoitukset ja pelastustoiminnan käynnistyminen	32
4.1.4	Toiminta kohteessa ennen palokunnan tuloa	35
4.1.5	Palokuntien toiminta onnettomuuskohteessa	39
4.1.6	Lääkinnällinen pelastustoiminta	42
4.1.7	Poliisin toiminta	44
4.1.8	Sosiaalitoimi	45
4.1.9	Henkinen huolto	45
4.1.10	Tiedottaminen.....	46

4.1.11	Ilmoituksien tekeminen.....	47
4.2	Henkilövahingot	47
4.2.1	Kuolemantapaus	47
4.2.2	Loukkaantumiset.....	55
4.2.3	Psyykkiset seuraukset.....	55
4.3	Aineelliset vahingot.....	55
4.4	Keskeytysvahingot.....	55
5	ONNETTOMUUDEN ANALYYSI.....	56
5.1	Palosimulointitutkimus	56
5.2	Arviot syttymissyystä.....	57
5.2.1	Silminnäkijähavainnot palon alkuvaiheesta	57
5.2.2	Palosimuloinnin tulokset	61
5.2.3	Syttymispaikan ympäristöön liittyvät havainnot	61
5.2.3.1	Tupakointi ja avotuli	61
5.2.3.2	Sähkölaitteet.....	64
5.2.3.3	Palokuormat	65
5.2.4	Tekniset tutkimukset	65
5.2.5	Johtopäätös syttymissyystä	70
5.3	Vaaratilanteen syntyyn vaikuttaneet tekijät	70
5.3.1	Rakenteelliset tekijät	70
5.3.2	Hotellin järjestelyt.....	72
5.3.3	Kunnallinen palonehkäisy	73
5.3.4	Pelastustoimien käynnistyminen.....	73
5.3.5	Sää	74
5.4	Pelastustoiminnan analyysi	74
5.4.1	Palokunnan tuloa edeltävät toimet.....	74
5.4.2	Hätäilmoitukset ja hälytysilmoitukset	76
5.4.3	Sammutus- ja pelastustoiminta.....	77
5.4.4	Lääkinnällinen pelastustoiminta	78
5.4.5	Poliisin toiminta	78
5.4.6	Tiedottaminen	79
5.4.7	Ilmoituksien tekeminen.....	80
5.4.8	Muut toimialat.....	81
5.5	Päätelmät.....	81
5.5.1	Miksi onnettomuus tapahtui?	81
5.5.2	Mitä pahempaa olisi voinut tapahtua?	82
5.5.3	Olisiko onnettomuus voitu välttää?	83

5.5.4	Vertailu muihin hotellipaloihin.....	83
5.5.5	Selvitys majoitusliikkeiden paloturvallisuustilanteesta Suomessa vuonna 1996	86
5.5.6	Hotellien paloturvallisuusluokitus Ruotsissa	89
5.5.7	EU:n neuvoston suositus (86/666/EEC) olemassa olevien hotellien paloturvallisuudesta	90
5.5.8	Mitä onnettomuudesta voidaan oppia?	91
6	SUOSITUKSET.....	92
6.1	Turvallisuuskulttuuri	92
6.2	Rakenteellinen paloturvallisuus	94
6.3	Palotarkastus	96
6.4	Pelastustoiminta.....	98
6.5	Muut suositukset	99

1 TUTKINTA

1.1 Onnettomuuden yleiskuvaus

Vuoden 1995 jouluaaton aattona ennen kello neljää Kuhmoisten kunnassa syttyi tuleen hotelli-ravintola *Eurooppa 4*, jonka 80 majoituspaikasta oli tuolloin käytössä 69. Ensimmäiset hätäilmoitukset tehtiin matkapuhelimella läheiseltä valtatieltä *numero 4*, jolla liikuneet olivat myös ensimmäisiä pelastustyössä auttaneita. Hotellin asukkaista osa oli samoihin aikoihin havahtunut paloon, ja muutamat olivat jo aloittaneet toisten pelastamisen.

Ensimmäinen paloauto ehti taajamista etäällä olevaan kohteeseen vajaassa 20 minuutissa ensimmäisestä hätäilmoituksesta. Runsaassa 40 minuutissa hätäilmoituksesta palopaikalle oli tullut viisi sammutusautoa ja kaksi säiliöpaloautoa. Palon alkuvaiheessa rakennuksen ravintolaosa ehti tuhoutua, ja palon levitessä ravintolaosan jatkona ollut hotellin vanhempi osa kärsi suuria vaurioita. Palokunnat onnistuivat pelastamaan hotellin uusimman kaksikerroksisen osan, joka kärsi vain savu- ja vesivaurioita. Sammutustyö voitiin lopettaa kello 15:een mennessä.

Palossa menehtyi yksi ihminen ja ainakin 16 loukkaantui, kukaan näistä ei kuitenkaan vaikeasti. Henkilövahingot olivat pienehköt onnettomuuden uhkaavuuteen nähden. Majoitustilojen käytävillä oli tukahduttavaa savua, jota tuli myös moniin huoneisiin; useat hotellivieraat joutuivat hyppäämään toisen kerroksen rikotuista ikkunoista lasinsirpaleeseen hankeen, ja monia pelastettiin vaikeissa oloissa ikkunoiden kautta. Välittömässä vaarassa oli yli 40 hotellin asukkaista. Kaikki hotellin vieraat olivat venäläisiä, yli puolet lapsia. Kuolonuhri oli hotellin suomalainen remonttimies.

1.2 Tutkintalautakunnan asettaminen

Hotellipalo arvioitiin suuronnettomuuksien tulkinnasta annetun lain 2 §:n mukaiseksi tapahtumaksi, jossa suuronnettomuuden vaara on ollut ilmeinen. Valtioneuvosto asetti tämän vuoksi 28.12.1995 tutkintalautakunnan ja määräsi sen kokoonpanon seuraavaksi:

puheenjohtajana valmiuspäällikkö Markku **Haranne**, Uudenmaan lääninhallitus (sittemmin lääninvalmiusjohtaja, Etelä-Suomen lääninhallitus);

varapuheenjohtajana vs. apulaispalopäällikkö Seppo **Männikkö** (sittemmin johtava palotarkastaja), Tampereen kaupungin pelastuslaitos;

jäsenenä rikoskomisario Ismo **Yijälä**, Jämsän nimismiespiiri (sittemmin Jämsän kihlakunnanviraston poliisilaitos).

Lautakunta kutsui työhönsä 29.12.1995 pysyvän asiantuntijan, joka on ollut rikosyli-
konstaapeli Erkki **Eskelinen** Keski-Suomen teknisestä rikostutkimuskeskuksesta.

1.3 Lautakunnan toiminta

Lautakunta aloitti työnsä 29.12.1995, mutta sen edustajat olivat tutustuneet palokohteeseen jo ennen lautakunnan nimittämistä, ensimmäiset heti onnettomuuden jälkeisinä tunteina. Lautakunta on kokoontunut yli 30 kertaa ja tehnyt yli 60 yhteistä tutkintapäivää muun tutkintatyönsä lisäksi. Lautakunnan edustajat ovat olleet mukana onnettomuuskohteen kenttätutkimuksissa, laboratorioselvityksissä ja keskeisissä kuulusteluissa. Lautakunta on järjestänyt myös erillisiä kuulemisia ja katselmuksia.

Suuronnettomuuteen tai sen vaaratilanteeseen mahdollisesti liittyvän rikoksen esitutkinta toimitettiin erillään tutkintalautakunnan tekemästä yleisen turvallisuuden parantamiseen ja uusien onnettomuuksien ehkäisemiseen tähtäävästä tutkinnasta. Suuronnettomuuksien tulkinnasta annetun lain 8 §:n mukaan tutkintalautakunnan on kuitenkin suoritettava tutkintansa yhteistyössä rikostutkintaa tekevän poliisin kanssa siinä laajuudessa kuin tutkintalautakunta katsoo sen tarkoituksenmukaiseksi.

Kuulustelut on tehty yhteistyönä siten, että niissä on kerätty rikostutkinta-aineiston ohella onnettomuustutkinnalle tarpeellisia tietoja. Tärkeimmissä kuulusteluissa on yleensä ollut mukana muitakin tutkintalautakunnan jäseniä kuin poliisit.

Lautakunnan työssä on tutkittu keskeisinä asioina onnettomuuskohteen rakenteellista turvallisuutta ja palonehkäisyyttä, paloa edeltäneitä tapahtumia, palon välitöntä syytä, pelastustyön ensitoimia sekä pelastustoimintaa.

Paloalueen lähes täydellinen tuhoutuminen on tehnyt palon syytymissyyn selvittämisen vaikeaksi, ja alkuvaiheen tapahtumista on esitettävänä pari vaihtoehtoista oletusta.

Lautakunta on tutkinut majoitusliikkeiden paloturvallisuuden yleistä tilaa kokoamalla maan kattavan aineiston majoitusliikkeiden palotarkastuksista ja paloturvallisuusongelmista vuonna 1996.

Lautakunta on syksyllä 1996 vierailut Pietarissa, jossa se on Pietarin poliisin avustamana kuullut hotellin venäläisiä asukkaita todistajina ja myös asianomistajina. Lautakunta on kesällä 1997 ollut Tukholmassa tutustumassa Ruotsin hotellien paloturvallisuusluokitushankkeeseen. Lautakunta on teettänyt Valtion Teknisellä Tutkimuskeskuksella laajan palosimulaatiotutkimuksen ja joitakin analyysejä onnettomuuden synnyn ja kehityksen arvioimiseksi.

Lautakunta teki tutkinnan alkukuukausina onnettomuudesta sellaisia havaintoja, jotka se arvioi aiheellisiksi saattaa asianomaisen viranomaisen tietoon onnettomuuksien tutkinnasta annetun asetuksen 10 §:n mukaisesti. Ilmoituksessaan 12.4.1996 sisäasiainministeriön pelastusosastolle lautakunta esitti havaintoja ja päätelmiä onnettomuudesta ja teki toimenpidesuositukset seuraavista asioista: majoitusrakennusten rakenteellinen paloturvallisuus, palo-ovien oikea käyttö, majoitusrakennusten valvonta- ja varoitusjärjestelmät sekä riskianalyysiin perustuva palonehkäisy ja pelastussuunnittelu. Ilmoitus on raportin ensimmäisenä liitteenä.

2 KUNNAN PALO- JA PELASTUSTOIMI

2.1 Kunnan palo- ja pelastustoimen yleisjärjestelyt

Kuhmoinen sijaitsee Keski-Suomessa Päijänteen länsirannalla. Pohjoisessa Kuhmoinen rajoittuu Jämsän kaupunkiin, etelässä Padasjoen sekä lännessä Längelmäen ja Kuhmalahden kuntiin. Valtatie *numero 24* (onnettomuusaikana valtatie *numero 4*) kulkee pohjois-eteläsuunnassa kunnan halki. Kuhmoisten kunnan pinta-ala on 937 km², josta maapinta-alaa on 662 km². Kuhmoisten kunnan asukasluku 1.1.1996 oli 3.209 henkilöä.

Seuraava kuvaus Kuhmoisten kunnan palo- ja pelastustoimesta esittää tilanteen onnettomuusaikana, ellei toisin ole mainittu.

Kunnan palo- ja pelastustoimen kokonaismenot olivat vuonna 1995 yhteensä 615 000 mk, mikä on 0,57 % kunnan kokonaismenoista. Asukasta kohti nettomenot olivat 191 markkaa. Palo- ja pelastustoimen nettomenot olivat koko maassa vuonna 1995 asukasta kohti 259 markkaa.

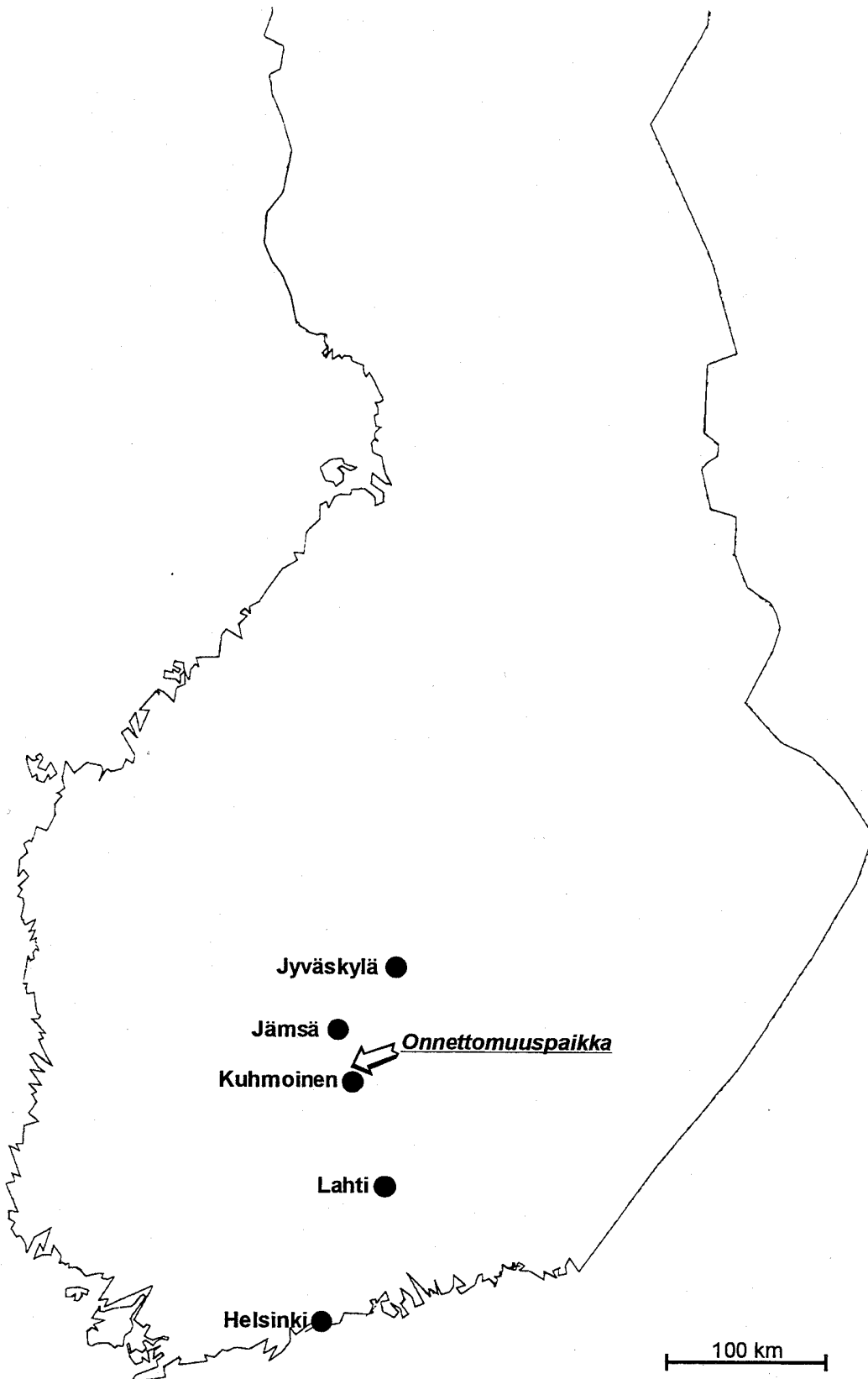
Kuhmoisten kunnassa on palopäällikön päätoiminen virka. Palopäällikkö hoitaa myös kunnan väestönsuojelupäällikön ja työsuojelupäällikön tehtävät. Onnettomuuden aikana Kuhmoisten palopäällikkönä toiminut henkilö on ollut virassa vuodesta 1993. Aiemmin hän on ollut sivutoimisena palopäällikkönä Kuhmoisten kunnassa 1970 - 1976 välisen ajan. Hän on suorittanut vuonna 1970 maalaiskuntien palopäällikkökurssin ja kuntien palotarkastajakurssin.

Sammutus- ja pelastustehtävät kunnassa hoitaa sopimuspalokuntana Kuhmoisten VPK. Kuhmoisten kunnan ja Kuhmoisten VPK:n välinen sopimus sopimuspalokuntana toimimisesta on ollut voimassa 1.1.1981 alkaen. Sopimuspalokunnan hälytysjaostoon kuului 1994 yhteensä 22 henkilöä. Sopimuspalokunnassa on ollut yhden hengen varallaolo ympärivuotisesti (päälystöpäivystäjä P3). Touko-elokuun aikana on lisäksi ollut kahden miehistöön kuuluvan varallaolo viikonloppuisin.

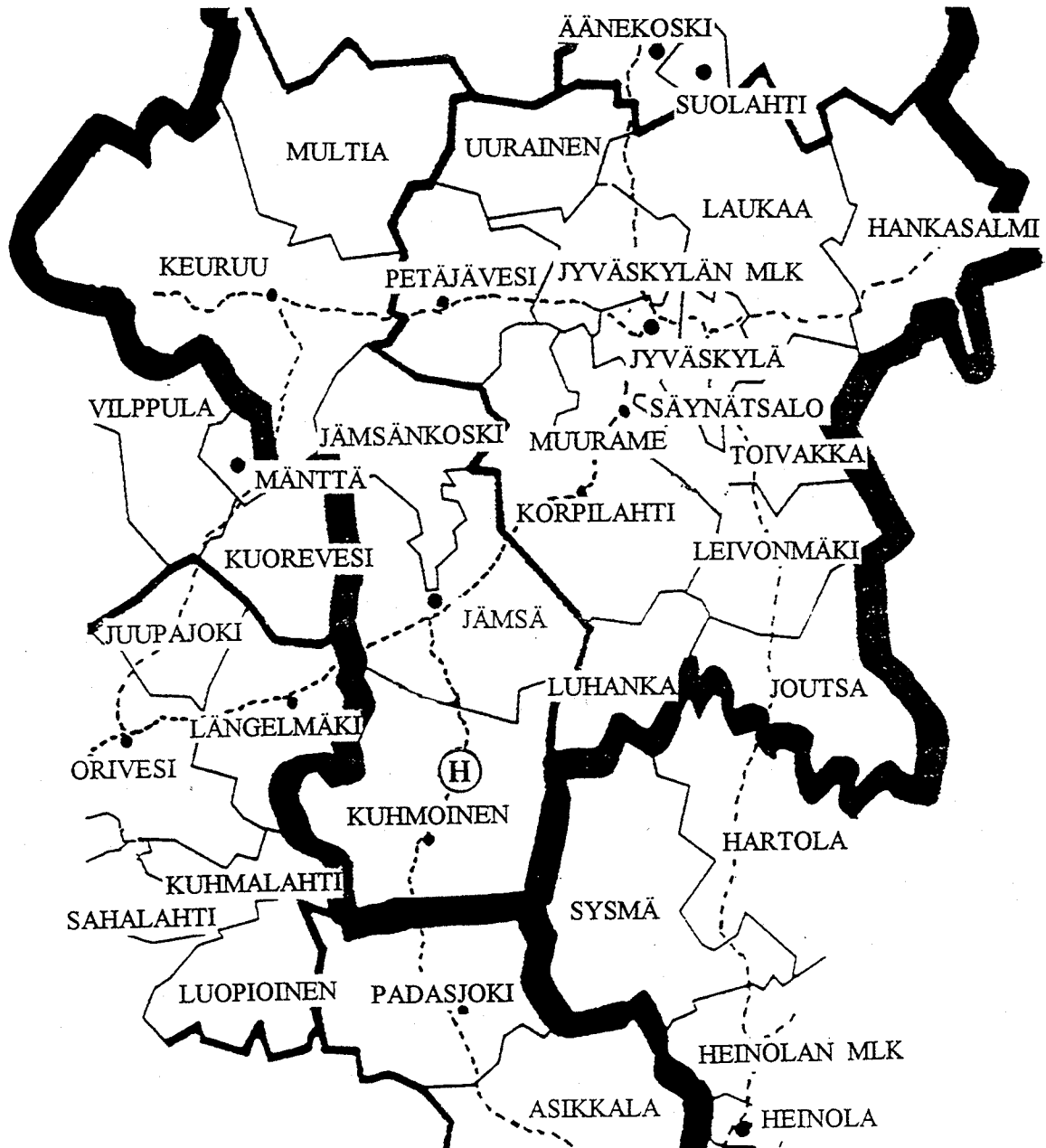
Kuhmoisissa on vuoden 1993 lopussa käyttöönotettu nykyaikainen paloasema (palo- ja järvipelastusasema). Paloaseman kerrosala on 1.014 m². Palokunnalla oli onnettomuusaikana käytössään kaksi sammutusautoa, vuosimallia 1991 oleva Scania 93 ja vuosimallia 1975 oleva International, sekä 7,5-metrinen 280 hevosvoiman moottorilla varustettu työvene.

Kuhmoinen kuului onnettomuushetkellä Jämsän hälytysalueeseen, johon kuuluivat myös Jämsä keskuskuntana sekä Jämsänkoski, Keuruu, Kuhmoinen ja Multia sekä osa Kuoiveden kunnasta. Hälytysalueen asukasluku oli noin 40 000 henkilöä ja sen pinta-ala noin 4 500 km². Hälytyskeskuksessa oli työvuorossa yksi päivystäjä, ja keskuksen esimiehenä toimi Jämsän palopäällikkö, joka oli myös lääninhallituksen määräämä Jämsän yhteistoiminta-alueen aluepalopäällikkö. Jämsän hälytysalue liitettiin 1.4.1996 osaksi Keski-Suomen hälytysaluetta, jonka hätäkeskus on Jyväskylässä.

KARTTA ONNETTOMUUSPAIKAN SIJAINNISTA

JÄMSÄN PALO- JA PELASTUSTOIMEN YHTEISTOIMINTA- ALUEEN JA HÄLYTYSALUEEN RAJAT VUONNA 1995

Hyvin leveä viiva	= lääninraja
Keskileveä viiva	= yhteistoiminta-alueen ja hälytysalueen raja
Kapea viiva	= kunnanraja
Kapea katkoviiva	= päätie
	= Eurooppa 4 -hotelli

Kuhmoinen kuului ja kuuluu Jämsän palo- ja pelastustoimen yhteistoiminta-alueeseen, jossa ovat samat kunnat kuin entisessä Jämsän hälytysalueessa, Kuoreveden osaa lukuunottamatta.

Kuhmoisten palokunnalla on vuosittain ollut 30 - 40 hälytystehtävää. Vuonna 1995 oli 37 hälytystä, jotka jakaantuivat eri tehtävätyyppien mukaan seuraavasti:

- rakennuspalo 5
- metsä- ja maastopalo 6
- ajoneuvopalo 3
- muu tulipalo 5
- liikenneonnettomuus 6
- pelastustehtävä 2
- tarkistustehtävä 5
- vahingontorjuntatehtävää 2
- öljyvahinko 2
- luonnononnettomuus 1

2.2 Palonehkäisytoiminnan järjestelyt

Palonehkäisytehtävät Kuhmoisten kunnassa hoitaa palopäällikkö. Hän antaa lausunnot rakenteellisesta paloturvallisuudesta rakennustarkastajalle, suorittaa palotarkastukset ja muut paloviranomaisen suoritettavaksi määrätyt tarkastukset, valvoo nuohoustoimintaa sekä huolehtii valistus- ja neuvontatehtävistä. Palopäälliköllä on ollut käytössään vuoden 1995 alkupuolelta DL-Systems Oy:n laatima palotarkastusohjelmisto, jolla voidaan muun muassa kirjata kaikki tarkastukset, laatia pöytäkirjat ja pitää yllä palotarkastusrekisteriä.

Kuhmoisten kunnassa on noin 30 kappaletta vuosittain tarkastettavia erityiskohteita. Näistä neljä on hoito- ja huoltolaitoksia, kaksi majoitusliikettä, kaksi kesäsiirtolaa, 9 - 10 kokoontumishuoneistoa, kaksi suurta ja neljä pientä myymälää, kaksi suurta ja viisi pientä teollisuuslaitosta sekä viisi viljankuivaamaa.

Asuinkiinteistöjä tai niihin palo- ja henkilöturvallisuuden kannalta rinnastettavia tarkastuskohteita on 1 500. Näistä merkittävä osa on vapaa-ajanasuntoja.

Asuinrakennukset tarkastetaan Kuhmoisissa palopäällikön ilmoituksen mukaan kymmenen vuoden välein. Palo- ja pelastustoimesta annetun asetuksen 19 §:n edellyttämää päätöstä asuinrakennusten palotarkastusten väliajoista ei kunnassa ole tehty. Vuodesta 1993 palotarkastuksia on suoritettu Keski-Suomen lääninhallituksen vuonna 1996 antaman ilmoituksen mukaan seuraavasti:

Vuosina 1993 - 1995 tarkastettujen kohteiden määrä ja suluissa tarkastettujen prosenttiosuus ryhmän kaikista tarkastettavista kohteista

	1993	1994	1995
erityiskohteet	10 (33%)	14 (47%)	19 (63%)
asuinrakennukset	42 (3%)	55 (4%)	98 (7%)

Suluissa oleva prosenttiluku ilmoittaa mainittuna vuonna tarkastettujen kohteiden osuuden kohteiden kokonaismäärästä. Palotarkastuksia ei ole suoritettu palo- ja pelastustoimesta annetun asetuksen edellyttämää määrää. Vuosittain Kuhmoisissa suoritettujen palotarkastukset edellyttävät palo- ja pelastustoimen neuvottelukunnan henkilöstönkäyttöjaoston mietinnön (598/603/82, 27.2.1986) mukaan arvioituna kahdesta neljään henkilötyöviikkoa. Vastaavasti kaikkien lakisääteisten palotarkastusten suorittaminen edellyttäisi noin viiden henkilötyöviikon työpanosta.

Kunnassa ei ole ollut etukäteen tehtyä suunnitelmaa yleisen palotarkastuksen suorittamiseksi. Palotarkastuksia on tehty satunnaisesti muiden töiden ohella, kun on ollut siihen sopiva ajankohta.

Majoitus- ja ravitsemisliiketoiminnasta tehdystä aloittamisilmoituksesta nimismies on toimittanut palopäällikölle kopion. Tämän ilmoituksen perusteella ei Kuhmoisissa kuitenkaan ole yleensä suoritettu erityistä palotarkastusta.

2.3 Operatiivinen suunnittelu

Kuhmoisten kunnassa on tehty riskikartoitus. Siinä on määritelty riskikohteet, riskialuejako, palokunnan toimintavalmiusaika-alueet 10 ja 20 minuutin toimintavalmiusajoille, kuntien väliseen yhteistyöhön liittyvä palokuntien toiminta-aluejako sekä erilaisten onnettomuuksien hälytysasteet. Varsinaista riskianalyysiä tämän pohjalta ei ole tehty.

Sisäasiainministeriön pelastusosaston ohje kunnallisten palokuntien toimintavalmiudesta (A:42) määrittelee riskialueet seuraavasti:

IV riskialueeseen kuuluvat asumattomat alueet, joilla on yksittäisiä asumuksia harvassa.

III riskialueeseen kuuluvat sellaiset asutut alueet, joilla on yksittäisiä asumuksia laajempia kylätaajamia tai asutuskokonaisuuksia, sekä vilkkaasti liikennöidyt väylät.

II riskialueeseen kuuluvat alueet, joilla suuren määrän ihmishenkiä vaarantavat tai suuria omaisuus-, ympäristö- tai kulttuuriarvoja uhkaavat onnettomuudet ovat mahdollisia.

I riskialueeseen kuuluvat tiheään rakennetut suuria, monikerroksisia rakennuksia sisältävät laajat ja tiheään liikennöidyt kaupunkikeskukset, joissa onnettomuustodennäköisyys on suuri ja joilla erityisen suuren määrän ihmishenkiä vaarantavat taikka erityisen suuria omaisuus-, ympäristö- tai kulttuuriarvoja uhkaavat onnettomuudet ovat mahdollisia. Tähän riskialueeseen kuuluvat suurehkojen kaupunkien keskustaajamat.

Pääosa Kuhmoisten kunnan pinta-alasta kuuluu IV riskialueeseen. Päijälän kylätaajama ja Tehinselkä kuuluvat III riskialueeseen, ja valtatie 24 (entinen valtatie 4) sekä kunta-keskus kuuluvat II riskialueeseen.

Ohjeen A:42 mukaan I riskialueella pelastustoiminnan tulisi käynnistyä kuuden minuutin kuluessa hälytyksestä. Tavoitteena on, että peruslähtö saadaan kokonaisuudessaan onnettomuuspaikalle 20 minuutin kuluessa hälytyksestä.

II riskialueella pelastustoiminnan tulisi käynnistyä onnettomuuspaikalla kymmenen minuutin kuluessa hälytyksestä. Tavoitteena on, että peruslähtö saadaan kokonaisuudessaan onnettomuuspaikalle 20 minuutin kuluessa hälytyksestä.

III riskialueella pelastustoiminnan tulisi käynnistyä onnettomuuspaikalla 20 minuutin kuluessa hälytyksestä. Tavoitteena on, että peruslähtö saadaan kokonaisuudessaan onnettomuuspaikalle 30 minuutin kuluessa hälytyksestä.

IV riskialueella palokuntien toimintavalmiusaika voi olla pitempi kuin I-III riskialueilla. Erityistapauksissa otetaan huomioon tarvittavat lisäjärjestelyt esimerkiksi metsäpalon sattuessa.

Palokuntien lähdöt on määritelty ohjeessa A:42 seuraavasti:

Osalähtö on lähtö, jonka vahvuus on yksi pelastusyksikkö (1 + 5) sekä mahdolliset hälytysohjeissa määritellyt vahvennukset.

Peruslähtö on lähtö, jonka vahvuus on johtaja ja kolme pelastusyksikköä (1 + 3 + 15 = 19) sekä mahdollisesti hälytysohjeissa määritellyt vahvennukset.

Aluelähtö on lähtö, jonka vahvuus on johtaja ja kolme peruslähtöä (1 + 3 + 9 + 45 = 58) sekä mahdollisesti hälytysohjeissa määritellyt vahvennukset.

Osalähtö hälytetään pieniin rajallisiin tilanteisiin, joissa useita ihmisiä tai suuria omaisuusarvoja ei ole vaarassa eikä onnettomuus uhkaa laajeta.

Peruslähtö hälytetään, jos hätäilmoituksen sisällön tai kohteen laadun perusteella on pääteltävissä, ettei osalähtö riitä tehtävän suorittamiseen. Tällaisia ovat onnettomuudet, joissa useita ihmisiä on vaarassa tai jotka uhkaavat merkittäviä omaisuusarvoja.

Aluelähtö hälytetään tilanteissa, joissa on mahdollista kehittyä suuronnettomuus ja joissa riskianalyysin perusteella peruslähtö ei todennäköisesti riitä.

Palokunnan toimintavalmiusaika ei Kuhmoisissa täytä SM:n ohjeen A:42 mukaista vaatimusta suurimmalla osalla valtatieitä 24 eikä Päijälän taajaman III riskialueella.

Kuhmoisten kunnan ja VPK:n välisen sopimuksen mukaan palokunta asettaa käytettäväksi muun muassa palo- ja pelastustoimen tehtävien suorittamista varten vähintään 20 miestä käsittävän henkilövahvuuden sekä lähettää palo- tai onnettomuuspaikalle viiden minuutin kuluttua hälytyksen saamisesta kuuden miehen moottoroidun yksikön ja lisäksi lähettää tarvittaessa 15 minuutin kuluttua kuuden miehen vahvuisen yksikön. Vuonna 1995 Kuhmoisten VPK hälytettiin 37 kertaa. Ensimmäisen yksikön lähtöaika vaihteli näissä lähdöissä 1 - 16 minuutin välillä ja miesvahvuus 1 - 7 miehen välillä. Keskimääräinen lähtöaika oli 5,95 minuuttia, ja keskimääräinen miesmäärä oli 4,84 miestä. Sekä lähtöajan että miesvahvuuden osalta sammutussopimuksen vaatimus täyttyi kuusi kertaa.

Kuntien välisen yhteistoimintasuunnitelman, joka on laadittu 24.5.1989, mukaan Kuhmoisten kuntaa avustavat Jämsän, Jämsänkosken, Padasjoen, Längelmäen, Oriveden sekä Kuhmalahden kuntien palokunnat. Toimintavalmiusaika näistä kunnista vaihtelee onnettomuuspaikan sijainnin mukaan 30 ja 60 minuutin välillä.

Myöhemmin laaditussa hälytysohjeessa Kuhmoinen on jaettu kolmeen toiminta-alueeseen A, B ja C. Alueella A Kuhmoisten osalähtöön hälytetään Jämsän sammutusyksikkö ja Jämsän/Jämsänkosken palopäällikkö (P1). Tilanteesta ilmoitetaan lisäksi Kuhmoisten päällystöpäivystäjälle (P3). Peruslähtöön alueelle A hälytetään molemmat sammutusyksiköt Kuhmoisista, Jämsästä sammutusyksikkö ja säiliöauto sekä palopäällikkö (P1) Jämsästä/Jämsänkoskelta.

Alueella B osalähtöön hälytetään Kuhmoisten molemmat sammutusyksiköt ja peruslähtöön lisäksi säiliöauto Jämsästä ja palopäällikkö (P1) Jämsästä/Jämsänkoskelta. Alueella C osalähtöön hälytetään Kuhmoisten molemmat sammutusyksiköt ja peruslähtöön lisäksi sammutusyksikkö ja säiliöauto Padasjoelta.

Aluelähtö alueella A ja B muodostetaan Kuhmoisten, Jämsän, Jämsänkosken ja Längelmäen yksiköistä. Alueella C aluelähtö muodostetaan Kuhmoisten, Jämsän, Jämsänkosken ja Kuhmalahden yksiköistä. Sellaisia täydennysyksiköitä kuten sairausauto, nostolava-auto, pelastusyksikkö, säiliöauto, kaivuri, kauhakuormaaja tai moottorikeikka hälytetään hälytysohjeen mukaisesti tarpeen mukaan.

Hotelli *Eurooppa 4* sijaitsee alueella B.

2.4 Sopimuspalokunnan koulutus ja operatiivinen valmius

Sisäasiainministeriön päätös (A:22/1074/719/87) puolivakinaisen palokunnan sivutoimisen henkilöstön ja sopimuspalokunnan sammutus- ja pelastustyöhön osallistuvan henkilöstön kelpoisuudesta määrittelee palokunnan päällikön, muun päällystön ja alipäällystön, päivystävän ja varalla olevan miehistön ja muun varsinaisiin sammutus- ja pelastustöihin osallistuvan miehistön koulutusvaatimukset. Päätös on tullut voimaan miehistön osalta 1.1.1990 sekä päällystön ja alipäällystön osalta 1.1.1991. Koulutusvaatimukset ovat päätöksen mukaan seuraavat:

- Palokunnan päällikkö on suorittanut pelastushallinnon oppilaitoksessa vähintään sopimuspalokunnan päällikkökurssin, sopimuspalokunnan päällystökurssin tai teollisuus- ja liikelaitosten palontorjuntakurssin.
- Muu päällystö ja alipäällystö on suorittanut vähintään yksikönjohtajakurssin.
- Päivystävältä ja varalla olevalta miehistöltä edellytetään vähintään miehistön peruskoulutuksen suorittamista.
- Muulta varsinaisiin sammutus- ja pelastustehtäviin osallistuvalla miehistöltä edellytetään vähintään sammutustyökurssin suorittamista.

Henkilö, joka on ennen päätöksen voimaantuloa toiminut aktiivisesti vähintään viisi vuotta puolivakinaisen palokunnan, laitos- tai sopimuspalokunnan hälytysosastossa, katsotaan edelleen kelpoiseksi toimimaan vastaavissa tehtävissä. Edellä kolmannessa kohdassa mainittu miehistön peruskoulutus koostuu seuraavista sammutus- ja pelastustoiminnan kursseista:

- sammutustyökurssi
- savusukelluskurssi
- ensiapukurssi
- pelastustyökurssi
sekä
- öljyvahingontorjuntakurssi
tai
- vaarallisten aineiden kurssi.

Kurssit on suoritettava yllä olevassa järjestyksessä. Seuraavalle kurssille siirtymisen edellytyksenä on edellisen kurssin hyväksytyt suorittaminen. Sammutustyökurssin hyväksytysti suorittaneesta henkilöstä käytetään nimitystä sammutusmies. Miehistön peruskoulutuksen hyväksytysti suorittaneesta henkilöstä käytetään nimitystä vanhempi sammutusmies. Päälystöltä ja alipäälystöltä edellytettävän yksikönjohtajakurssin pääsyaatimuksena on miehistön peruskoulutuksen hyväksytyt suorittaminen.

Kuhmoisten VPK:N henkilöstö on suorittanut kursseja seuraavasti (tilanne vuonna 1995):

kurssi	henkilöitä
• sammutustyökurssi	3
• savusukelluskurssi	8
• ensiapukursseja	14
• pelastustyökurssi	3
• vaarallisten aineiden kurssi	0
• öljyvahingontorjuntakurssi	4
• yksikönjohtajakurssin molemmat jaksot	3
• sopimuspalokuntien päälystökurssi	1
• radioliikennekurssi	1
• pintapelastajan kurssi	1
• konemieskurssi	5

Kuhmoisten VPK:N päälliköllä ja lisäksi kolmella muulla päälystöpäivystykseen osallistuvalla henkilöllä on sisäasiainministeriön päätöksen mukainen koulutus. Päivystävältä ja varalla olevalta miehistöltä edellytettyä miehistön peruskoulutusta ei ole kukaan suorittanut kokonaisuudessaan. Muulta varsinaisiin sammutus- ja pelastustehtäviin osallistuvalla miehistöstä edellytetty vähimmäiskoulutus on kolmella henkilöllä. Siirtymäsääntönsä perusteella ennen 1.1.1985 vastaavissa tehtävissä aloittaneet ja edelleen toimivat ovat myös kelpoisia. Tämän perusteella on edellisten lisäksi 13 henkilöä kelpoisia osallistumaan varsinaisiin sammutus- ja pelastustehtäviin.

Sisäistä koulutusta Kuhmoisten VPK:ssa on järjestetty kerran viikossa viikkoharjoituksissa.

Sopimuspalokunnan sammutus- ja pelastustyöhön osallistuvan henkilöstön muodollinen kelpoisuus on vuonna 1995 ollut pääosin kunnossa. Kelpoisuus on perustunut kuitenkin suurimmalta osalta sisäasiainministeriön päätöksen siirtymäsäännökseen. Henkilöstö oli hankkinut edeltävinä vuosina koulutusta varsin vähän. Tästä syystä henkilöstön ammattitaito harvoin sattuvissa erityistehtävissä, kuten vaativassa savusukelluksessa, on ollut suhteellisen alhaisella tasolla.

2.5 Kunnan palo- ja pelastustoiminnan valvonta

Palo- ja pelastustoimi kuuluu Kuhmoisten kunnassa teknisen lautakunnan alaisuuteen. Kunnan organisaatiossa palo- ja pelastustoimi kuuluu tekniseen osastoon ja palopäällikön lähin esimies on kunnanrakennusmestari.

Keski-Suomen lääninhallitus ei ollut tehnyt varsinaista tai virallista pelastustoimen tarkastusta kunnassa onnettomuutta edeltävinä vuosina. Valvontaa hoidettiin lukuisilla epävirallisilla käynneillä. Lääninhallitus oli pelastustarkastajan ilmoituksen mukaan kehottanut lukuisia kertoja tehostamaan erityiskohteiden palotarkastustoimintaa.

3 TIEDOT ONNETTOMUUSKOHTEESTA

3.1 Hotellin sijainti

Hotelli *Eurooppa 4* sijaitsee kymmenen kilometriä Kuhmoisista Jämsään päin valtatie *numero 24* varrella metsäisellä tieosuudella Iso-Sääksjärven ja valtatie välissä. Etäisyys hotellista lähimpään naapurirakennukseen on noin 300 metriä ja seuraaviin asuinrakennuksiin noin 800 metriä.

3.2 Rakennustiedot

Hotellirakennus on rakennettu useassa vaiheessa. Vuonna 1966 rakennettiin kymmenen majoitushuonetta käsittävä puurakenteinen yksikerroksinen motelli ja siihen liittyvä 170 m² :n ravintola. Ravintolaa laajennettiin 160 m² vuonna 1971. Tämä laajennus käsitti muun muassa myöhemmin puretun Futuro-tilan, jollaista muovirakennusta nimitettiin ulkomuotonsa vuoksi ufoksi. Vuonna 1975 rakennusta laajennettiin kaksikerroksisella 874 m²:n kivirakenteisella majoitusosalla ja kurssikeskuksella. Samaan aikaan laajennettiin ravintolan keittiötä ja muutettiin sisäntuloaulaa. Vuonna 1982 rakennettiin ravintolaan paviljonki. Onnettomuuskohteen pihapiirissä sijaitsee lisäksi paritaloasuinrakennus, rantasauna ja lämpökeskusrakennus, joka on entinen huoltoasema.

3.3 Ravitsemis- ja majoitusliiketoiminta

Hotelli-ravintola on vaihtanut olemassaolonsa aikana omistajaa, nimeä ja myös käyttötarkoitustaan. 1990-luvun alussa se oli ollut alkoholiongelmaisten kuntoutuskäytössä. Sen jälkeen rakennus oli tyhjänä yli vuoden, kunnes uudet omistajat ottivat sen 27.3.1995 tekemänsä ilmoituksen mukaan jälleen majoitus- ja ravitsemisliikettä varten. Tiloissa oli sitten tehty alue kerrallaan remonttia käytön aikana, ja remontti oli kesken vielä palon tapahtuessa. Liikeajatuksena oli ravintolatoiminnan lisäksi majoittaa erityisesti venäläisiä matkailijaryhmiä, joiden yöpymiset omistajien antamien tietojen mukaan olivat syksyn 1995 aikana olleet kasvussa ja kevättalveksi 1996 lähes koko kapasiteetin varanneita. Säilyneiden matkustajakorttien mukaan majoittujia ja yöpymisvuorokausia oli onnettomuutta edeltävinä kuukausina seuraavasti:

Majoitettuja henkilöitä

kuukausi	suomalaiset	ulkomaalaiset	yhteensä
kesäkuu	9	83	92
heinäkuu	16	56	72
elokuu	19	67	86
syyskuu	10	80	90
lokakuu	6	20	26
marraskuu	8	75	83
yhteensä	68	381	449

Yöpymisvuorokausia

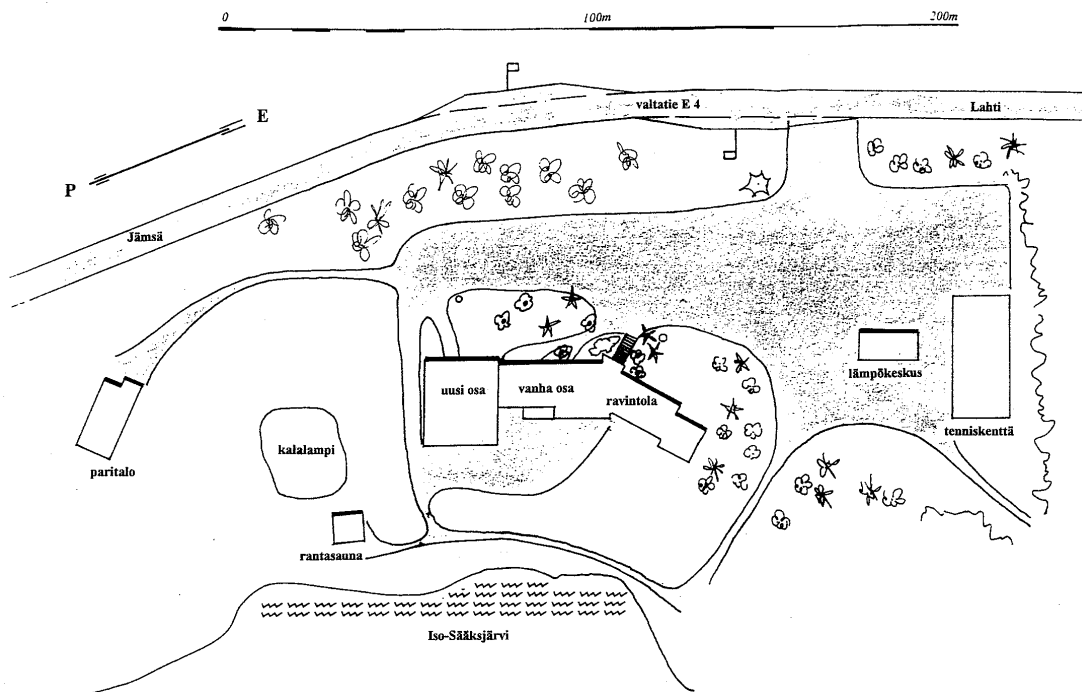
kuukausi	suomalaiset	ulkomaalaiset	yhteensä
kesäkuu	16	310	326
heinäkuu	16	113	119
elokuu	21	203	224
syyskuu	10	105	115
lokakuu	7	47	54
marraskuu	8	126	134
yhteensä	78	904	982

Majoituskapasiteetista oli siten ollut käytössä onnettomuutta edeltäneen puolen vuoden aikana noin seitsemän prosenttia.

Hotellissa oli 23.11.1995 päivätyn poliisiviranomaiselle tehdyn uusimman majoitusliiketoiminnan aloitusilmoituksen mukaan 80 vuodepaikkaa. Ravintolassa oli 30.5.1995 tehdyn ravitsemisliiketoiminnan uusimman aloitusilmoituksen mukaan 240 asiakaspaikkaa. Näistä 100 oli ravintolasalissa, 55 terassilla, 55 kokoustiloissa, 20 saunatiloissa ja kymmenen aulabaarissa.

Hotellissa ei ollut yövalvontaa. Viereisessä paritalorakennuksessa asui omistajaperhe ja yksi työntekijä perheeseen. Omistajan poika ja remonttimies asuivat hotellin vanhan

Eurooppa 4 asemapiirros

Ilmavalokuva Eurooppa 4 -hotellista kuvattuna tapahtuman jälkeen Iso-Sääksjärven suunnasta.

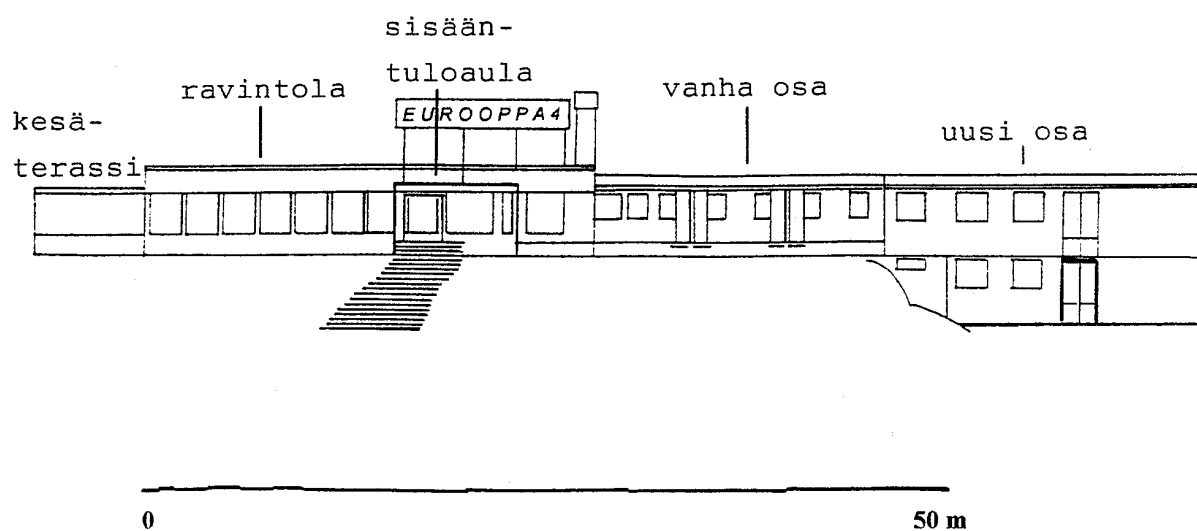

Ilmavalokuva Eurooppa 4 -hotellista kuvattuna idän/ tien suunnasta vuosia ennen tulipaloa. Sisä-
säntuloaula ja ravintola ovat kuvan vasemmassa reunassa, vanha majoitusosa kuvan keskivai-
heilla savupiipusta oikealle ja uusi majoitusosa kaksikerroksisella kuvan oikeassa reunassa.

Eurooppa 4 -hotellin julkisivu vuosia ennen tulipaloa.

Eurooppa 4 hotellin julkisivupiirros

osan kahdessa majoitushuoneessa. Satunnaisesti, kuten onnettomuusyönä, asui vanhan osan kellarikerroksessa olevassa huoneessa yksi kiinteistöyhtiön omistaja puolisoineen.

3.4 Onnettomuuskohteen rakenteellinen paloturvallisuus

Alkuperäinen motelli- ja ravintolarakennus sekä myöhemmin tehty kaksikerroksinen majoitus- ja kurssikeskusrakennus on rakennettu aikana, jolloin rakenteellisen paloturvallisuuden määräykset oli säädetty sisäasiainministeriön päätöksessä rakennusten palonkestävyydestä (327/62). Hotellirakennuksen asiakastilat oli jaettu neljään palo-osastoon, jotka olivat ravintola, vanha majoitusosa, uuden majoitusosan yläkerta ja uuden majoitusosan alakerta. Lisäksi kellaritilat, tekniset tilat ja uuden majoitusosan porashuone oli osastoitu.

3.4.1 Ensimmäinen rakennusvaihe vuonna 1966

Vuonna 1966 rakennettu ensimmäinen rakennusvaihe käsitti 170 m²:n ravintolaosan ja kymmenen majoitushuoneen motelliosan. Rakennus oli yksikerroksinen, ja osassa sitä oli lisäksi kellarikerros. Kellarikerros oli betonirakenteinen. Ravintola- ja majoitusosa olivat puurakenteisia sekä kantavilta rakenteiltaan että sisäpuolisilta pintaverhouksiltaan lukuun ottamatta ravintolan ja majoitusosan välistä seinää ja majoitusosan käytävän seiniä, jotka olivat tiilirakenteisia.

Päätöksessä rakennusten palonkestävyydestä (327/62) sallittiin yksikerroksinen majoitus- ja ravintolarakennus rakennettavaksi E-luokan rakennuksena. Yksikerroksinen E-luokan rakennus sai olla kerrosalaltaan enintään 450 m², ja rakennuksen korkeus sai olla enintään seitsemän metriä. Omiksi osastoiksi edellytettiin tarpeen vaatiessa muodostettavan paloteknisesti erilaisessa käytössä olevat tilat. Ravintola- ja majoitustilojen katsottiin olevan paloteknisesti erilaisessa käytössä. Kerroksessa seinät, pilarit ja välipohjat saivat olla d-luokan rakennusosia, kellarissa tuli kantavien seinien ja pilarien sekä osastovien seinien olla a1/2-luokkaa sekä muitten seinien a-luokkaa, lukuun ottamatta vähäisiä säilytyskomeroiden seiniä, jotka saivat olla c-luokkaa. Rakennuksen jokaisesta osastosta tai huoneistosta edellytettiin pääsy ainakin yhteen uloskäytävään. Jos uloskäytäviä oli vain yksi, suurin sallittu etäisyys siihen oli E-luokan rakennuksessa 15 metriä. Jos oli pääsy ainakin kahteen tarkoituksenmukaisesti sijoitettuun uloskäytävään, etäisyys sai olla 30 metriä.

Vuonna 1966 rakennettu majoitus- ja ravintolarakennus oli osastoitu vaatimusten mukaisesti majoitusosan ja ravintolan välistä. Osastoivana seinänä oli tiiliseinä ja palovena A 30-luokan rautalankalasiovi. Rakennus täytti muutoinkin senaikaiset rakenteellisen paloturvallisuuden vaatimukset.

Rakennuksen ilmanvaihtojärjestelmä oli rakennettu sen ajan rakennustavan mukaisesti. Majoitushuoneiden ja ravintolan WC-tilojen poistoilmakanavat oli yhdistetty samaan järjestelmään, vaikka ne sijaitsivat eri palo-osastoissa. Osastoivan seinän läpäisevässä kanavassa ei ollut palopeltiä, eikä kanavaa ollut paloeristetty.

3.4.2 Ravintolan laajennus vuonna 1971

Vuonna 1971 ravintolaa laajennettiin 160 m². Tämä laajennus ei vaikuttanut rakenteellisten paloturvallisuusvaatimusten tasoon. Laajennus toteutettiin samojen periaatteiden mukaan kuin alkuperäinen rakennus.

3.4.3 Majoitusosan ja kurssikeskuksen laajennus vuonna 1975

Vuonna 1975 rakennettiin kaksikerroksinen majoitusosan ja kurssikeskuksen käsittävä laajennus. Laajennuksen kerrosala oli 874 m², ja se muodostui 20 majoitushuoneesta ja luentosalista sekä saunaosastosta. Lisäksi osassa rakennusta oli kellarikerros. Sekä laajennuksen pinta-ala että kerrosluku edellyttivät aiempaa parempaa rakenteellisen paloturvallisuuden tasoa. Nyt rakennus tuli tehdä vähintään C-luokkaiseksi. Päätös rakenteellisesta paloturvallisuudesta ei kuitenkaan edellyttänyt vanhan osan muuttamista C-luokkaiseksi, kunhan se osastoitiin uudesta osasta.

C-luokan rakennuksen keskeisimmät vaatimukset olivat seuraavat. Rakennus sai olla enintään 14 metriä korkea ja enintään nelikerroksinen. Ulkoseinien tuli olla käytännöllisesti katsoen kokonaan ainakin b-luokan rakennustarvikkeista, milloin rakennuksen välipohjat eivät olleet a-luokkaa. Jos välipohjat olivat a-luokkaa, sai ulkoseinissä käyttää c ja d-luokan rakennustarvikkeita, kunhan palon leviäminen on tehokkaasti estetty. Majoitusliikkeiden sisäisten seinien tuli olla a-luokkaa. Täytteiden ja muiden eristyskerrosten tuli olla a-luokkaa. Verhousien tuli osaston sisällä olla b-luokkaa. C-luokan rakennuksessa etäisyys uloskäytävään sai olla enintään 20 metriä. Mikäli osastosta oli pääsy kahteen tai useampaan tarkoituksenmukaisesti sijoitettuun uloskäytävään, sai vastaava etäisyys olla 40 metriä.

Kivirakenteinen laajennusosa täytti pääosin rakenteellisen paloturvallisuuden vaatimukset. Se oli osastoitu vanhasta majoitusosasta ja sen kerrokset oli osastoitu toisistaan. Osastoivat seinä- ja välipohjarakenteet täyttivät kivirakenteisilla vähintään A 60-luokan vaatimukset, ja palo-ovina olivat A 30-luokan rautalankalasiovet. Muut käytetyt rakennusmateriaalit olivat riittävän paloturvallisia. Uloskäytävä muodosti oman osaston. Uloskäytävä ei kuitenkaan johtanut suoraan ulos, kuten rakenteelliset paloturvallisuusvaatimukset edellyttivät. Uloskäytävästä tultiin alakerran käytävään, jossa jouduttiin kulkemaan muutama metri ennen ulko-ovelle pääsyä. Toisessa kerroksessa poistumistiet olivat epätarkoituksenmukaisesti lähes samassa kohdassa. Tällöin suuri osa käytävää jäi umpiperäksi. Matka etäisimmästä huoneesta ei kuitenkaan ollut määräksiin nähden liian pitkä.

Laajennusosaan asennettiin omat LVIS-järjestelmät. Siellä oli muun muassa oma sähköpääkeskus, joka toimi riippumatta vanhan puolen sähköjärjestelmän tilasta.

3.4.4 Hotellin kunnostus vuonna 1995

Uusi omistaja oli remontoanut hotellia ja ravintolaa sen käytön aikana. Onnettomuushetkellä vanhassa majoitusosassa oli remontin takia kolme huonetta kokonaan pois käytöstä. Lisäksi yhdessä remontoitavassa huoneessa asui remonttimies. Rakennusmateria-

aalina remontissa käytettiin pääasiassa lastulevyä ja ohutta lautapanelia. Lastulevystä tehtiin muun muassa ravintolan loosien koroke ja niiden runko. Lisäksi lastulevyä käytettiin vanhan majoitusosan käytävän katossa. Käytävän katto on alunperin verhoiltu bluokan levyillä. Lautapanelia on käytetty muun muassa peittämällä sillä suurin osa kookaista ravintolan ikkunoista. Näissä on ollut panelipintaa yhteensä useita kymmeniä neliömetrejä. Ravintolan katto- ja seinäpintojen tuli palonaikaisten määräysten mukaan täyttää pintakerrosvaatimusluokka 1/-. Lauta ja lastulevy eivät täytä vaatimusta. Vuonna 1997 voimaan tulleissa uusissa rakennusten paloturvallisuusmääräyksissä tätä vaatimusta on lievennetty. Huoneiden kunnostus oli lähinnä maalausremonttia.

3.5 Hotellin paloturvallisuusjärjestelyt

Sisäasiainministeriö on antanut 26.3.1993 määräyksen nro 5/93 majoitushuoneistojen ja -liikkeiden palo- ja henkilöturvallisuudesta. Määräystä sovelletaan majoitus- ja ravitsemisliikkeistä annetun asetuksen (727/91) 1 §:n tarkoitamiin majoitusliikkeisiin ja Suomen rakentamismääräyskokoelman rakenteellisten paloturvallisuusmääräysten (E1) tarkoitamiin majoitushuoneistoihin. Uudis- ja korjausrakentamisessa noudatetaan palovaroittimien, palovaroitinryhmien ja -järjestelmien osalta Suomen rakentamismääräyskokoelmassa annettuja vaatimuksia. Hotelli *Eurooppa 4* oli edellä mainitun asetuksen (727/91) 1 §:n tarkoittama majoitusliike ja Suomen rakentamismääräyskokoelman osan E1 tarkoittama majoitushuoneisto.

SM:n määräyksessä 5/93 majoitusliikkeen harjoittajalle asetetaan seuraavat velvoitteet:

- Majoitushuoneistossa tulee olla huoneistokohtainen toimintaohje palo- ja onnettomuustilanteita varten. Toimintaohjeessa on annettava ainakin seuraavat tiedot: hätänumero, asunnon osoite, puhelinnumero tai lähimmän puhelimen sijainti ja ohjeet toiminnasta tulipalon sattuessa.
- Majoitushuoneistoa varten tulee laatia suunnitelma niistä varokeinoista, jotka ovat välttämättömiä henkilökunnan, asiakkaiden ja omaisuuden pelastamiseksi, palon sammuttamiseksi, avun hälyttämiseksi ja vaaran torjumiseksi. Suunnitelman toteuttamiseksi tulee järjestää harjoituksia ja koulutusta.
- Majoitushuoneistoon, jossa ei ole automaattista paloilmoitinta, tulee asentaa riittävä määrä huoneistokohtaisia palovaroittimia, palovaroitinryhmä tai palovaroitinjärjestelmä. Palovaroitinjärjestelmän keskusyksikkö on sijoitettava valvottuun paikkaan. Laitteet on pidettävä toimintakunnossa.
- Määräyksen perusteella asennettavan palovaroittimen, palovaroitinryhmän tai palovaroitinjärjestelmän tulee olla sisäasiainministeriön palovaroittimen, palovaroitinryhmän ja -järjestelmän teknillisistä ominaisuuksista ja toiminnasta annetun ohjeen (7/011/93) mukainen.

Sisäasiainministeriön määräys nro 5/93 tuli voimaan 1.5.1993. Kunnan paloviranomainen voi yksittäisen kohteen osalta myöntää poikkeuksen määräyksestä, milloin siihen on perusteltu syy.

Hotelli *Eurooppa 4*:ssä ei ollut huoneistokohtaista toimintaohjetta palo- ja onnettomuus-tilannetta varten. Sinne ei ollut laadittu suunnitelmaa niistä varokeinoista, jotka ovat välttämättömiä henkilökunnan, asiakkaiden ja omaisuuden pelastamiseksi, palon sammuttamiseksi ja vaaran torjumiseksi. Henkilökunnalle ei ollut annettu paloturvallisuuskoulutusta eikä harjoituksia ollut järjestetty. Majoitushuoneistoon ei ollut asennettu huoneistokohtaisia palovaroittimia, palovaroitinryhmää tai palovaroitinjärjestelmää.

Hotelliin oli hankittu palovaroittimia ennen toiminnan aloittamista majoitushuoneiden edellyttämä määrä, mutta niitä ei ollut asennettu paikoilleen. Hotellin omistaja muistaa jättäneensä joihinkin vanhan puolen remontoituihin huoneisiin kaappien päälle irralleen palovaroittimet. Palon aikana tai sen jälkeen näistä ei ole havaintoa. Palovaroittimia löytyi palon jälkeen myyntipakkauksista uuden majoitusosan sähköpääkeskuksesta noin 30 kappaletta.

Palovaroittimille (Universal Smoke Signal SS-750) on suoritettu Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön (SPEK) pienoislaboratoriossa savu- ja äänimittaustestit tutkimusnumeroilla 77-81. Lisäksi SPEK:n tilaamana suoritettiin VTT:n palolaboratoriossa standardin EN54-9 mukaisen paloherkkyydestin TF2 (kytevä puu), josta on laadittu testausseleste numero RTE11311/96. SPEK:n testeissä palovaroittimet täyttivät savumittaustestin vaatimukset. Äänimittaustestiä eivät palovaroittimet numero 77 ja numero 78 läpäisseet. VTT:n tekemissä testeissä palovaroittimet täyttivät TF2:n vaatimukset sijoittuen luokkaan C. Äänimittaustestiä VTT ei tehnyt. Hotelliin hankitut palovaroittimet eivät siten täyttäneet joka suhteessa sisäasiainministeriön ohjeen 7/011/93 (Palovaroittimen, palovaroitinryhmän ja -järjestelmän teknilliset ominaisuudet ja toiminta) vaatimuksia.

Sisäasiainministeriön määräys talosuojelun järjestämisestä (nro 4/95, 16.6.1995) velvoittaa kiinteistön omistajan tai haltijan huolehtimaan talosuojelun järjestämisestä. Kiinteistön omistajan tai haltijan on huolehdittava siitä, että palo- ja henkilöturvallisuudesta annettuja määräyksiä noudatetaan ja että mahdollinen väestönsuoja pidetään kunnossa. Määräys koskee pysyvästi asuttuja asuinrakennuksia ja alle 50 työntekijän yrityksiä ja laitoksia. Taloissa, joissa on vähintään viisi asuinhuoneistoa, sekä yrityksissä ja laitoksissa, joissa tätä määräystä noudatetaan, on lisäksi nimettävä suojelujohtaja ja laadittava suojelusuunnitelma sekä hankittava suojelumateriaalia. Tämä on siten toinen määräys, jolla Hotelli *Eurooppa 4*:n omistajat oli velvoitettu huolehtimaan ihmisten ja omaisuuden suojelemisesta tulipalon varalta.

Hotellissa ei ollut nimetty suojelujohtajaa eikä laadittu suojelusuunnitelmaa. Omistajien kuulustelussa on myös ilmennyt että onnettomuuksiin ei ollut muutoinkaan varauduttu: huoneissa ei ollut toimintaohjetta eikä puhelimissa hälytysohjeita, henkilökunnalle ei ollut annettu ohjeita pelastautumisesta, eikä onnettomuuksien varalta ollut pidetty mitään harjoituksia. Hotellissa ei myöskään ollut hälytys- tai kuulutusjärjestelmää eikä yövalvontaa.

Hotelli *Eurooppa 4*:ssä oli alkusammutuskalustona AB III E-luokan käsiammuttimia (jauhesammuttimia), jotka oli tarkastettu asianmukaisesti toiminnan alkaessa keväällä 1995.

Hotellin huoneissa ei ollut palvaroittimia asennettuna. Kuva uuden majoitusosan alakerran majoitushuoneen katosta

Lautakunta löysi n. 30 kpl palvaroittimia kahdesta pahvilaatikosta uuden majoitusosan teknisen tilan nurkasta (sähköpääkeskushuone).

2.11.1995 kuvatulla videonauhalla otettu valokuva, jossa vanhan majoitusosan käytävään takkahuoneesta johtava palo-ovi on auki.

1.11.1995 kuvatulla videonauhalla otettu valokuva hotellin ravintolasalista sisääntuloaulan ja baarin suunnasta kuvattuna. Kuvassa näkyy ravintolan sisustaa ja palokuormaa.

1995 otettu valokuva ravintolasalin loosista, jossa näkyy takaseinän paneelaus, jolla on peitetty ikkunoiden alaosa idän/tien suuntaan.

1995 otettu valokuva ravintolasalin sisustuksesta järven puoleisella seinustalla (länsisivu) kuvattuna sisääntuloaulan suunnasta.

Hotellissa ja ravintolassa oli poistumisteiden merkkivalaistus, joka oli toteutettu pienillä vihreillä kupuvalaisimilla. Turvavalaitusta hotellissa ei ollut. Merkkivalaistuksen hoidosta ei ole dokumentoitua tietoa.

Sisäasiainministeriö on antanut 1.8.1984 ohjeen sisusteiden paloturvallisuudesta. Ohje on tarkoitettu sovellettavaksi palovaaralle alttiiden tai henkilöturvallisuuden kannalta vaarallisten rakennusten, huoneistojen tai tilojen sisusteita valittaessa. Ravintolat ja majoitushuoneistot on mainittu ohjeen soveltamiskohteina. Ohjeessa annetaan käyttösuositukset verhojen, täytteellisten huonekalujen, mattojen ja vuoteiden syttymisominaisuuksille. Ohjeessa sisusteet jaetaan neljään syttymislukkaan, jotka ovat SL 0 (palamaton), SL 1 (vaikeasti syttyvä), SL 2 (tavanomaisesti syttyvä) ja SL 3 (herkästi syttyvä). Ravintoloissa ohje suosittelee käytettäväksi SL 1 luokan sisusteita ja majoitusliikkeissä yleensä SL 1 luokan sisusteita paitsi lakanoiden ja tyynyliinojen osalta SL 2 luokan sisusteita.

Hotelli *Eurooppa* 4:n ravintolassa oli runsaasti verhoja sekä itse rakennetut loosit, joiden materiaaleista on VTT:n lausunto (Tutkimusseloste numero RTE 11206/96). Verhokangas on ollut kuitusisällöltään todennäköisesti polyesteriä/polyesterisekoitetta, sen paksuus oli 0,3 mm ja pinta-alamassa 65 g/m². Verhokankaan syttyvyyttä on testattu mukailien menetelmää NT FIRE 015. Näiden kokeiden tulosten mukaan verhokangas ei kuulu syttymislukkaan 1 (SL 1), koska pintasytytyksen jälkeen esiintyy jälkipalaa yli 5 s, palo etenee kankaan reunaan sekä esiintyy palavan sulan putoamista.

Loosin istuimissa käytetyn kankaan paksuus oli 1,3 mm, kankaan pinta-alamassa oli 340 g/m², pehmusteena käytetyn vaahtomuovin paksuus oli 30 mm ja tiheys 30 kg/m³. Istuimien syttymistä testattiin standardin SFS-EN 1021-1;1993 mukaisella savuketestillä sekä liekkitestillä EN 1021-2;1993. Koemateriaalin vähäisyyden vuoksi ei rinnakkais- testejä tehty. Tehdyissä kokeissa koekappale hyväksyttiin savuketestissä ja hylättiin liekkitestissä. Testattu yhdistelmä kuuluu todennäköisesti syttymislukkaan 2 (SL 2).

Majoitustiloissa käytävällä oli matto ja huoneissa verhot sekä vuodevaatteet. Näiden ominaisuuksista ei ole tehty tutkimuksia.

Kaikki sisusteet eivät siten täyttäneet sisäasiainministeriön sisusteiden paloturvallisuudesta antaman ohjeen vaatimuksia.

Hotellissa ei ollut järjestetty yövalvontaa. Henkilökuntaa asui viereisessä paritalossa, kahdessa vanhan puolen majoitushuoneessa sekä vanhan puolen alakerrassa olevassa huoneessa. Näihin ei ollut järjestetty mitään valvonta- tai hälytysjärjestelyjä.

3.6 Palonehkäisytyö kohteessa

Palovaaran ehkäisemiseksi ja henkilöturvallisuuden lisäämiseksi on toimitettava palotarkastuksia (PPL 22 § 1 mom).

Yleinen palotarkastus on toimitettava asuinrakennuksissa ja niihin henkilö- ja paloturvallisuuden kannalta rinnastettavissa kohteissa kunnan päättämin väliajoin (PPA 19 § 1 mom).

Kohteissa, joissa sisäasiainministeriön ohjeiden mukaan henkilö- ja paloturvallisuudelle aiheutuvan vaaran voidaan arvioida olevan tavanomaista suuremman, on yleinen palotarkastus toimitettava vähintään kerran vuodessa (PPA 19 § 2 mom).

Sisäasiainministeriön ohjeessa palotarkastuksesta, joka on annettu 17.6.1991, on kohdassa 3.1 lueteltu kohteet, joissa henkilö- ja paloturvallisuudelle aiheutuva vaara on tavanomaista suurempi. Luettelossa on mainittu muun muassa majoitushuoneistot.

Erityinen palotarkastus on toimitettava ennen käyttötarkoituksen mukaisen tai käyttötarkoitukseltaan olennaisesti muuttuneen toiminnan aloittamista, milloin kohde on sellainen kuin 2 momentissa tarkoitetaan (PPA 19 § 3 mom).

Erityisessä palotarkastuksessa on tarkastettava, että henkilö- ja paloturvallisuutta koskevat järjestelyt ovat määräysten mukaisia ja että henkilökunnalla on tarvittavat tiedot onnettomuustilanteissa tarvittavista hälytys-, pelastus-, alkusammutus- ja muista ensitoimenpiteistä (SM:n ohje palotarkastuksesta 17.6.1991 kohta 4).

Kunnan paloviranomainen voi määrätä suoritettavaksi myös ylimääräisen palotarkastuksen (PPA 19 § 4 mom).

Ylimääräinen palotarkastus toimitetaan kunnan palopäällikön tai hänen määräämänsä paloviranomaisen harkitessa sen tarpeelliseksi esimerkiksi, kun

- kiinteistön omistaja pyytää tarkastusta
- nuohooja ilmoittaa havaitsemistaan henkilö- ja paloturvallisuuteen liittyvistä puutteista
- kysymyksessä on rakennus- tai muu työmaa, josta aiheutuu huomattavaa henkilö- ja palovaaraa
- henkilö- ja paloturvallisuuden voidaan arvioida esimerkiksi tietyssä kohteessa tilapäisesti oleskelevan tavallista suuremman ihmismäärän johdosta heikentyneen tai
- muutoin on syytä epäillä, että henkilö- ja paloturvallisuudessa on oleellisia puutteita.

Ylimääräisessä palotarkastuksessa tarkastettavista asioista määrää kunnan palopäällikkö tai hänen määräämänsä paloviranomainen (SM:n ohje palotarkastuksesta 17.6.1991 kohta 5).

Palotarkastuksessa annettujen määräysten noudattamista on valvottava tarvittaessa jälkitarkastuksilla (PPA 19 § 5 mom).

Jälkitarkastus toimitetaan, kun yleisessä, erityisessä tai ylimääräisessä palotarkastuksessa on havaittu huomattavia henkilö- tai paloturvallisuutta vaarantavia puutteita, joiden poistamiselle on annettu määräaika. Jälkitarkastuksessa tarkastetaan, että puutteet on korjattu annettujen määräysten mukaisesti. (SM:n ohje palotarkastuksesta 17.6.1991 kohta 6)

Palotarkastuksen toimittaa palopäällikkö, palotarkastaja tai muu tehtävään määrätty kunnan palo- ja pelastustoimen palveluksessa oleva henkilö. Palotarkastuksessa avustamaan voidaan tarvittaessa kutsua asiantuntijoita. (PPA 20 § 1 mom)

Palotarkastuksessa on tarkastettava, että palo- ja henkilöturvallisuutta koskevia säännöksiä ja määräyksiä noudatetaan. Palotarkastuksen yhteydessä annetaan myös neuvontaa ja valistusta henkilö- ja paloturvallisuuden parantamiseksi. (PPA 21 § 1 mom)

Palotarkastuksessa kiinnitetään huomiota myös järjestelyihin, joilla on merkitystä palokunnan toiminnan kannalta (PPA 21 § 2 mom).

Seikkoja, joihin palotarkastuksessa erityisesti suositellaan kiinnitettävän huomiota, ovat:

- sammutus- ja pelastussuunnitelmat
- rakennusluvan edellyttämät palo-osastoinnit ja niiden toteutuminen
- sisusteiden ja pintamateriaalien paloturvallisuustason säilyminen
- syttymisvaaran poistaminen
- poistumisteiden kulkukelpoisuus ja niiden opasteet sekä poistumisteillä olevien ovien ja lukkolaitteiden avattavuus
- vaarallisten aineiden käyttö, valmistus ja varastointi
- alkusammutuskalusto ja muut sammutus- ja pelastustyötä helpottavat laitteet
- tulisijat ja savuhormit
- sähkö-, kaasu- ja muut laiteasennukset
- sammutusveden saanti ja palokunnan toiminnan edellytykset
- rakennuksen ympäristö
- henkilökunnan palontorjuntakoulutus ja
- tilapäisten tulitöiden paloturvallisuus (SM:n ohje palotarkastuksesta 17.6.1991 kohta 7.1).

Yleisen palotarkastuksen toimittamisesta on tiedotettava etukäteen palolautakunnan päättämällä tavalla (PPA 22 § 1 mom).

Asianomaisen rakennuksen tai alueen omistajan tai haltijan taikka hänen edustajansa on oltava tiedotuksessa mainittuna aikana palotarkastuksessa saapuvilla (PPA 22 § 2 mom).

Jos palotarkastuksessa havaitaan, että paloturvallisuutta koskevia säännöksiä tai määräyksiä ei ole noudatettu, on palotarkastuksen toimittajalla oikeus kieltää paloturvallisuutta vaarantava menettely sekä määrätä, että puute tai laiminlyönti on määräajassa korjattava (PPL 47 § 1 mom).

Jos kieltoa tahi määräystä ei noudateta, on palopäällikön saatettava asia lääninhallituksen käsiteltäväksi (PPL 47 § 2 mom).

Milloin kiellon tai puutteellisuuden korjaamista koskevan määräyksen välitön noudattaminen on välttämätöntä tulipalon ehkäisemiseksi, on palopäälliköllä oikeus heti estää

vaarallinen menettely. Palopäällikön on viipymättä saatettava asia lääninhallituksen käsiteltäväksi. (PPL 47 § 3 mom)

Milloin palotarkastuksessa havaitaan puutteita tai laiminlyöntejä, on tarkastuksesta laadittava pöytäkirja. Pöytäkirjaan on tehtävä merkintä toimenpiteistä, joihin on määrätty ryhdyttäväksi ja tätä varten asetetusta määräajasta. Jäljennös pöytäkirjasta on annettava asianomaiselle. (PPA 23 §)

Milloin palotarkastuksessa havaitaan palo- tai henkilöturvallisuudessa puutteita tai virheitä tarkastuksesta laaditaan pöytäkirja. Pöytäkirjasta ilmenevät ainakin seuraavat asiat:

1. tarkastuksen kohde ja ajankohta
2. tarkastaja
3. muut läsnäolijat
4. tarkastuksen laji
5. annetut korjausmääräykset
sekä
6. annetut suositukset.

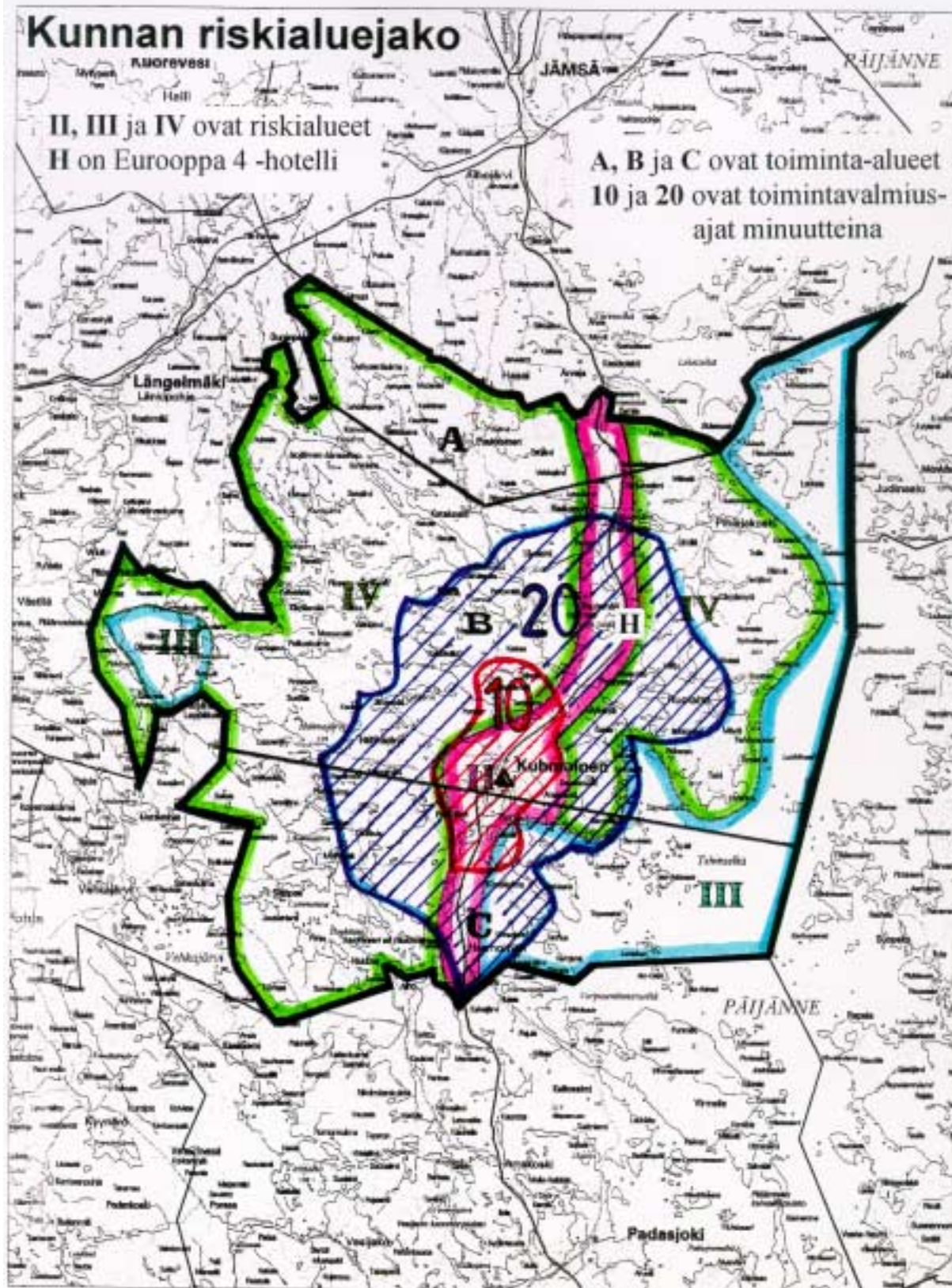
Jäljennös pöytäkirjasta annetaan asianomaiselle. Jäljennös palotarkastuspöytäkirjasta toimitetaan kunnan rakennusvalvontaviranomaiselle, kun tarkastettavassa kohteessa havaitaan sellaisia puutteita, että rakennus olisi vaarallisena purettava tai siinä olisi suoritettava rakennuslupaa edellyttäviä korjauksia taikka kohteen käyttötarkoitus on oleellisesti muuttunut. (SM:n ohje palotarkastuksesta 17.6.1991 kohta 7.3)

Hotelli *Eurooppa 4:ssä* on rekisteröity toimitetuksi kuluneella vuosikymmenellä kaksi palotarkastusta. 9.2.1990 palotarkastuksen suoritti edellinen palopäällikkö, ja siitä on tehty pöytäkirja, jossa todetaan: "Ei huomauttamista". Kohteessa on tällöin toiminut Keski-Suomen Kuntoutuskeskus.

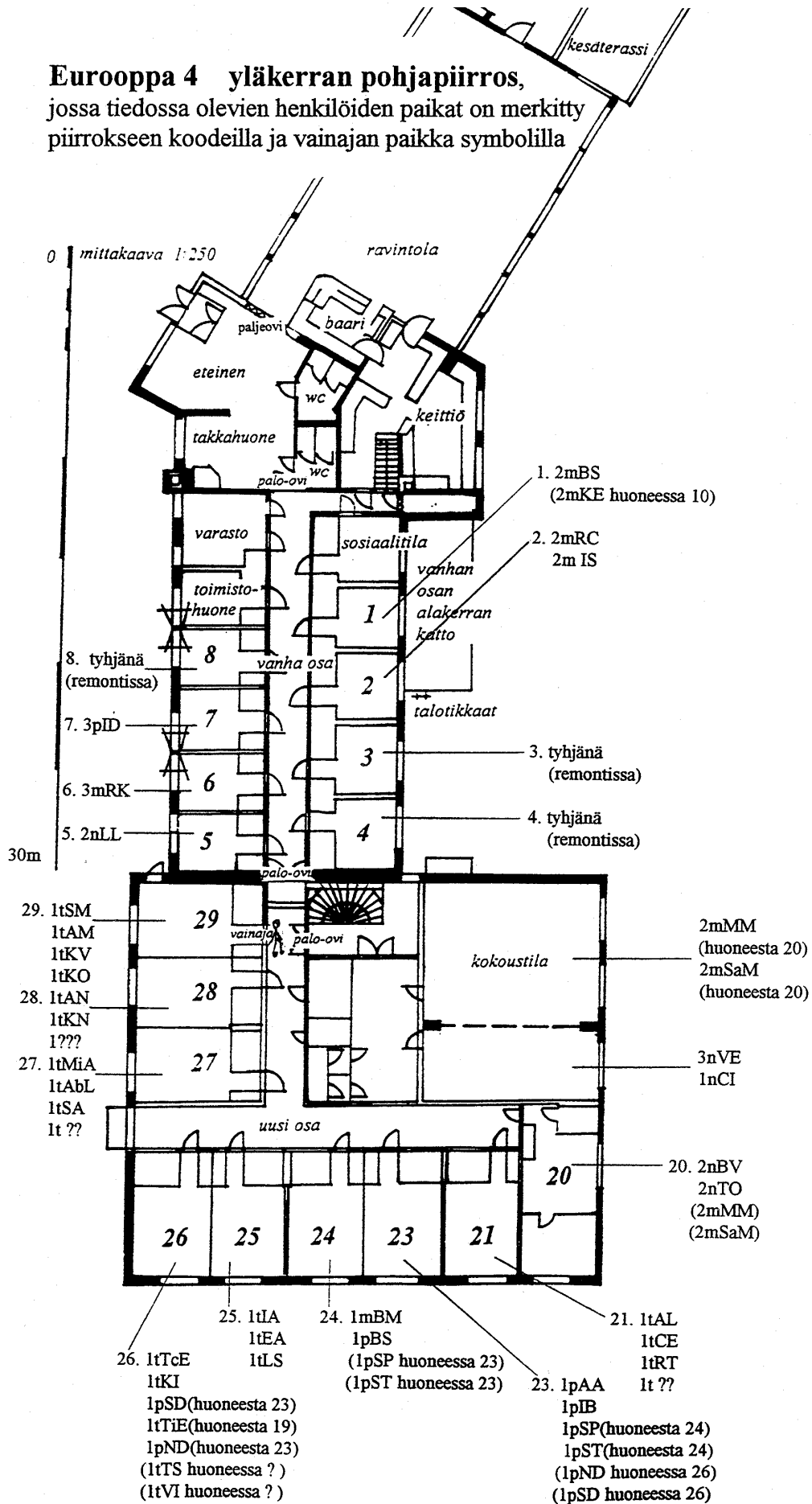
Nykyisen omistajan aikana *Eurooppa 4:ssä* suoritettiin 4.5.1995 palotarkastus. Palotarkastuksesta on tehty pöytäkirja, jossa todetaan: "Osastoivat ovet tulee kunnostaa ja ulosmenoa osoittava valo on korjattava". Pöytäkirjassa ei ole mainittu määräaika korjausten suorittamiseksi, läsnäolijoita eikä tarkastuksen lajia. Palotarkastuksesta ei ole ilmoitettu etukäteen. Omistaja muistaa, että tarkastusta on mahdollisesti pyytänyt hotellin henkilökunta, ja palopäällikkö muistaa toimittaneensa tarkastuksen omasta aloitteestaan. Palopäällikkö muistaa, että tarkastuksen aikana on ollut puhetta lisäksi palovaroittimista, jotka hänen käsityksensä mukaan olivat hankitut mutta asentamatta. Palovaroittimien puuttumisesta majoitustiloista ei ole pöytäkirjassa mainintaa. Huoneistokohtaisiin toimintaohjeisiin, kohteen suojelusuunnitelmaan tai henkilökunnan palontorjuntakoulutukseen ei tarkastuksessa ole kiinnitetty huomiota.

Heti hotellin viimeisen omistajanvaihdoksen jälkeen kiinteistölle oli tehty palovakuutus, missä yhteydessä vakuutustarkastaja oli kertonut omistajalle, että tähän kohteeseen pitää hankkia palovaroittimet.

Toiminta-aluejako ja toimintavalmiusajat

Eurooppa 4 yläkerran pohjapiirros,
jossa tiedossa olevien henkilöiden paikat on merkitty
piirroksen koodeilla ja vainajan paikka symbolilla

3.7 Palokuntien toimintavalmius kohteeseen

Onnettomuuskohte sijaitsee Kuhmoisten paloasemalta noin kymmenen kilometrin etäisyydellä. Palokunnan riskikartoituksen mukaan se on 20 minuutin toimintavalmiusaika-alueella noin 15 minuutin kohdalla. Jämsän paloasemalta on onnettomuuskohteeseen matkaa noin 28 kilometriä ja Jämsänkosken paloasemalta noin 33 kilometriä. Näiden palokuntien toimintavalmiusaika kohteeseen on siten vähintään puoli tuntia hälytyksestä.

Onnettomuuskohte sijaitsee riskikartoituksen mukaan II-riskialueella, jonne palokunnan toimintavalmiusajan ensimmäisen sammutusyksikön osalta tulisi SM:n ohjeen A:42 mukaan olla enintään kymmenen minuuttia ja jonne peruslähdön tulisi täydentyä enintään 20 minuutissa. Onnettomuuskohteen tyyppinen hotelli on myös yksittäisenä kohteena II-riskikohte.

Palokunnan toimintavalmiusaika ei täytä SM:n ohjeen A:42 vaatimusta onnettomuuskohteen saavuttamisesta ensimmäisen sammutusyksikön eikä peruslähdön osalta. Ohjeen A:42 mukaan puutteellinen toimintavalmiusaika yksittäisen kohteen osalta voidaan korvata tehostamalla ennaltaehkäisevää palontorjuntatyötä.

4 ONNETTOMUUDEN KUVAUS

4.1 Tapahtumatiedot

4.1.1 Olosuhteet

Joulun aatonaaton aamuyö oli kylmä, tyyni ja lähes pilvinen. Lähimpien säähavaintoasemien, jotka olivat Lahti-Laune, Jyväskylä-lentoasema, Jyväskylä-Keljo ja Leivonmäki-Savenaho, tietojen perusteella Kuhmoisten säätila voidaan arvioida onnettomuusaikana seuraavanlaisiksi: lämpötila noin -25 °C, tuulisuus työntä, melkein pilvistä, heikkoa lumisadetta, vuorokauden aikana sademäärä 0,2 mm eli lumena 1 - 2 cm, lumen syvyys 25 - 30 cm.

Hotelli *Eurooppa 4:n* kohdalla maantie oli kevyen irtolumen peittämä. Havaintojen mukaan täällä ja muualla Keski-Suomessa oli liukasta.

Maantiellä oli aamuyöllä enemmän liikennettä kuin tavallisesti tähän vuorokaudenaikaan. Muutamana minuutina välein liikkeellä oli kuljetusautoja ja henkilöautoja, joista monet olivat joululomamatkalla Pohjois-Suomeen.

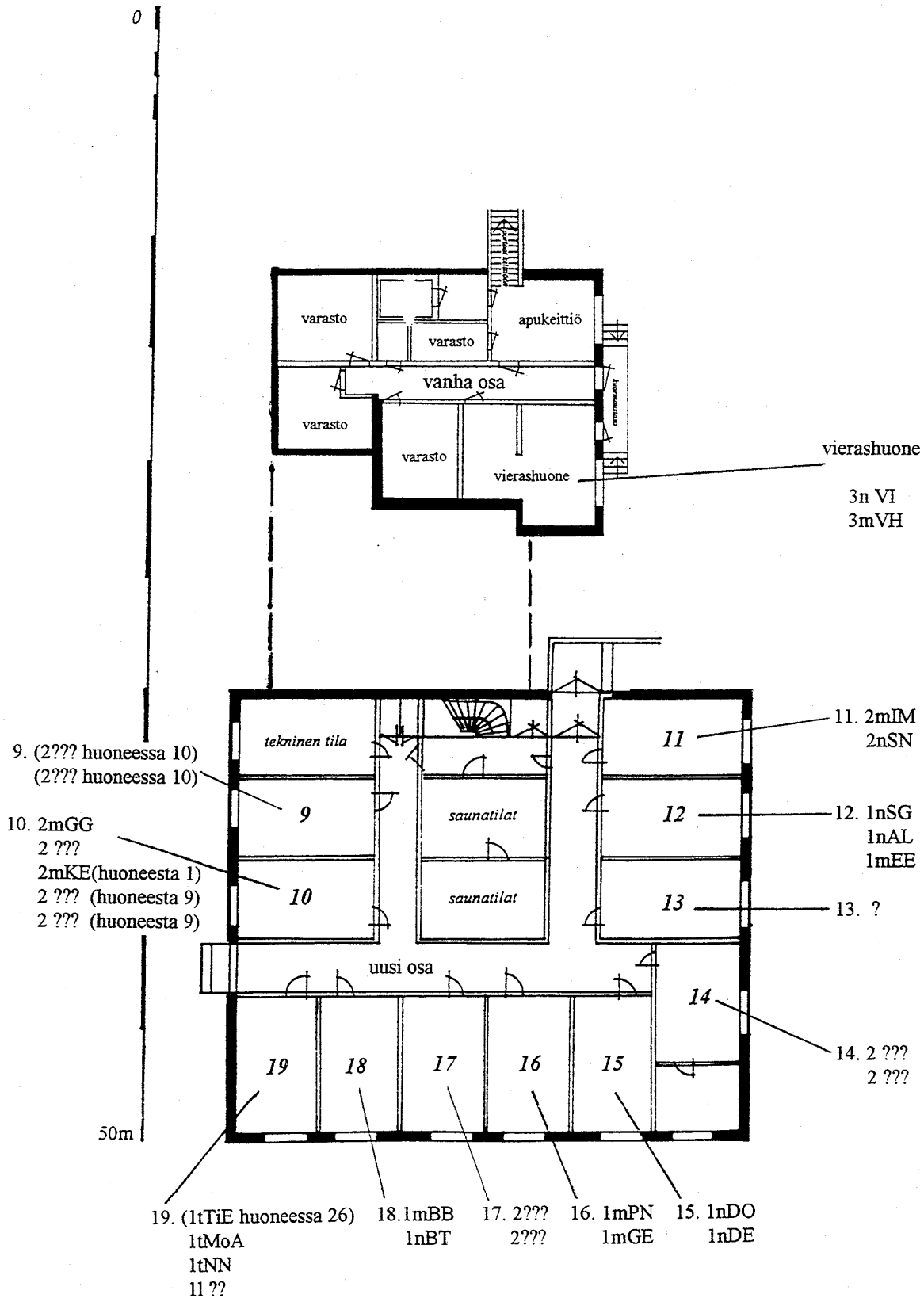
4.1.2 Tapahtumat ennen paloa

Hotellirakennuksessa oli kaksi venäläistä vierasryhmää ja lisäksi viisi muuta henkilöä.

Ensimmäinen vierasryhmä oli tullut illalla 21.12.1995 runsas vuorokausi ennen onnettomuutta. Siinä oli pietarilaisen koulun oppilaita, 34 iältään 7 - 18-vuotiasta lasta, sekä yksi opettaja ja lasten vanhempia, yhteensä 11 aikuista. Koululaiset olivat opintomatalla

Eurooppa 4 alakerran pohjapiirros,

jossa tiedossa olevien henkilöiden paikat on merkitty piirroksen koodeilla

samaan tapaan, kuin tämän koulun oppilaat olivat käyneet muualla Euroopassa ja Yhdysvalloissa.

Toinen ryhmä tuli hotelliin 23.12.1995 noin kello 0.30, rengasrikon vuoksi tunteja myöhässä lähdettyään edellisenä aamuna Pietarista. Tässä ryhmässä oli 19 henkeä, kaikki aikuisia. Pääosa oli samasta yrityksestä lomamatkalla, ja lisäksi mukana oli kolme muuta henkilöä.

Hotelliin oli muutama päivä aikaisemmin tullut omalla matkallaan venäläinen nainen. Hotellirakennuksen muut asukkaat onnettomuusyönä olivat omistajaperheen poika, remonttitoita hotellissa jo kuukausia tehnyt paikkakuntalaismies sekä joulunajaksi hotelliin töihin tullut suomalaisperhe, jonka vaimo oli johtajaperheen sukulaisia ja osaomistajana hotelliyhtiössä.

Paritalossa pihan toisella puolen olivat kodeissaan suomalais-venäläisen johtajaomistajaperheen molemmat aikuiset pienen lapsensa kanssa sekä venäläinen tarjoilija venäläisine miehineen. Jälkimmäisen perheen tavanomainen majoitustila hotellirakennuksessa oli edellä mainitun suomalaisperheen käytössä.

Majoitettavia oli enemmän kuin tavallisesti, ja yön aikana jouduttiin järjestelemään huonejakoa ja tiivistämään majoitusta. Ryhmien huoneet olivat hajallaan hotellissa.

Puolenyön jälkeen saapunut ryhmä oli saanut huoneensa kello 01.30:een mennessä. Yksi aviopari palasi iltapalalle johtajaomistajan kanssa ravintolaosaan ja poistui sieltä viimeistään kello 02.30. Monet muut aikuisryhmästä kokoontuivat eri huoneisiin illanviettoon. Myös koululaisryhmässä oli muutamassa huoneessa illanvietto meneillään aamuyöllä. Koululaisille järjestetty diskoteekki oli päättynyt ennen keskiyötä, ja koululaiset oli sen jälkeen käsketty huoneisiinsa. Hotellin käytävillä on liikuttu ainakin vielä kello kolmen aikoihin, mutta hotelli on ollut hiljainen ja rauhallinen.

Hotellin majoitusjärjestys lautakunnan selvityksen mukaan palon syttymisaikaan ilmenee seuraavista piirroksista.

Edellisten sivujen piirroksissa henkilöistä on käytetty koodia, joka on muodostettu seuraavalla tavalla:

ryhmä numerolla

1 = lapsiryhmän jäsen

2 = aikuisryhmän jäsen

3 = muu kuin edellä mainittujen ryhmien jäsen

sukupuoli ja ikäryhmä kirjaimella

n = nainen

m = mies

t = tyttö, enintään 18-vuotias

p = poika, enintään 18-vuotias

l = lapsi, enintään 18-vuotias, sukupuoli ei ole tiedossa

henkilön tunniste

Koodin viimeinen osa muodostuu henkilön sukunimen ja etunimen ensimmäisistä kirjaimista, joiden välissä saattaa olla pienellä kirjaimelta sukunimen toinen kirjain samanaisten kirjainyhdistelmien erottamiseksi.

Esimerkiksi 1pND tarkoittaa lapsiryhmän poikaa, jonka sukunimi alkaa N-kirjaimella ja etunimi D-kirjaimella.

Mikäli henkilön nimi tai koodi on sulkujen sisällä, hän ei ole ollut palon aikana tässä omissa huoneessaan.

Vastaavasti henkilön koodin tai nimen perässä on sulkujen sisällä tieto siitä, missä huoneessa hänen varsinainen majoituspaikkansa on sijainnut hänen ollessaan palon aikana poissa omasta huoneestaan.

Koodien nimiluettelo on taltioituna Onnettomuustutkintakeskukseen.

Vieraiden poistuttua johtajaomistaja ja tarjoilija olivat tarkistaneet ravintola-, keittiö- ja oheistilat ja laittaneet niitä kuntoon aamua varten. Tämän jälkeen he istuivat hetkeksi keskustelemaan ravintolaan. Tällöin noin kello kolme, viimeistään kello 03.10, paikalle saapui humaltuneena remonttimies, joka oli edellisen kerran ollut ravintolasalissa loppuillasta. Kaikki kolme polttivat savukkeen. Pian naiset kehottivat remonttimiestä lähtemään nukkumaan, ja hän poistui oltuaan ravintolassa 5 - 10 minuuttia. Naiset lähtivät ravintolasalista keittiön kautta vieden tuhkakupin pesualtaaseen ja menivät noutamaan päällysvaatteensa toimistohuoneesta, jonka kello näytti 03.22. Tämän jälkeen he poistuivat vastaanoton ulko-ovesta, lukitsivat sen ja kävelivät pihapiiriin paritaloon. Kello on tällöin ollut noin 03.25.

4.1.3 Häät ilmoitukset ja pelastustoiminnan käynnistyminen

Kuhmoisista Jämsään päin 23.12.1995 aamuyöllä ajaneen henkilöauton kuljettaja ja hänen vaimonsa havaitsivat Hotelli Eurooppa neljän olevan tulessa. Pysähtymättä paikalle kuljettaja valitsi autopuhelimestaan yleisen hätänumeron 112. Puhelu yhdistyi Jyväskylän aluehälytyskeskukseen (AHK) kello 03.47. Kuljettaja ilmoitti hälytyspäivystäjälle, että "Kuhmoisista Jyväskylään päin tuo entinen Eurooppa-motelli palaa". Kuulusteluissa hän on ilmoittanut havainneensa, että hotellin katolla lähellä mainoskilpeä oli 1 - 1,5 metrin korkuisia liekkejä. Hälytyspäivystäjä tarkensi kohde- ja tilannetietoja ilmoittajalta jonkin aikaa, jonka jälkeen hän varmistettuaan toiselta päivystäjältä kohteen kuuluvan Jämsän aluehälytyskeskuksen alueelle yhdisti puhelun sinne. Jämsän aluehälytyskeskuksen päivystäjä kirjasi ilmoituksen tulleen sinne kello 03.50.

Jyväskylän ja Jämsän aluehälytyskeskuksen kelloja ei ole pystytty myöhemmin vertaamaan keskenään. Jämsän aluehälytyskeskus hälytti Kuhmoisten peruslähdön antamalla hälytyksen Kuhmoisten sammutusyksiköille (KU 11 ja KU 12) kello 03.51. Hättilmoituksen välittyminen Jyväskylän kautta Jämsän aluehälytyskeskukseen viivästytti hälytyksiä Jyväskylän aluehälytyskeskuksen arkistonauhan mukaan noin kaksi minuuttia. Tapahetimita-aikana 112-soitot matkapuhelimista suuntautuivat lääninhälytyskeskukseen, joten

Jyväskylän aluehälytyskeskus oli järjestelmän mukainen vastaaja. Jatkossa tässä raportissa on käytetty kummankin aluehälytyskeskuksen osalta niiden ilmoittamia kellonaikoja.

Jämsän aluehälytyskeskuksen päivystäjä ilmoitti Jämsän poliisin päivystäjälle kello 03.52, että ohikulkevasta autosta on ilmoitettu *Eurooppa 4:n* olevan tulossa.

Jämsän hälytyspäivystäjä varmisti hälytyksen menneen Kuhmoisiin soittamalla palopäällikön kotiin kello 03.52. Tämän jälkeen päivystäjä soitti Kuhmoisten paloasemalle tiedustellen, "onko porukkaa tullut". Kuultuaan, että kolme miestä on paikalla, hän käski jonkun päällikön ottaa heti tultuaan yhteyttä aluehälytyskeskukseen lisäyksiköiden hälyttämisestä. Kuhmoisten päällystöpäivystäjä (P3) soitti Jämsän aluehälytyskeskukseen, keskusteli päivystäjän kanssa tilanteesta ja kehotti hälyttämään myös Jämsän. Päivystäjä sanoi laittavansa täyden lähdön.

Kuhmoisista Jämsään päin ajoi jonkin ajan kuluttua nelihenkinen seurue, johon kuului Pelastusopistossa Kuopiossa päällystökurssilla opiskellut palomestarioppilas. Kuljettaja havaitsi tulipalon ja pysäytti auton palopaikan kohdalla olleelle linja-autopysäkille. Hän herätti takapenkiltä palomestarioppilaan ja antoi tälle matkapuhelimen paloilmoituksen tekemistä varten. Palomestarioppilas muisteli paikan kuuluvan Jyväskylän hälytysalueeseen ja valitsi tästä syystä hätänumeroksi 941-112, joskin puhelu olisi ilman suuntanumeroakin ohjautunut Jyväskylään.

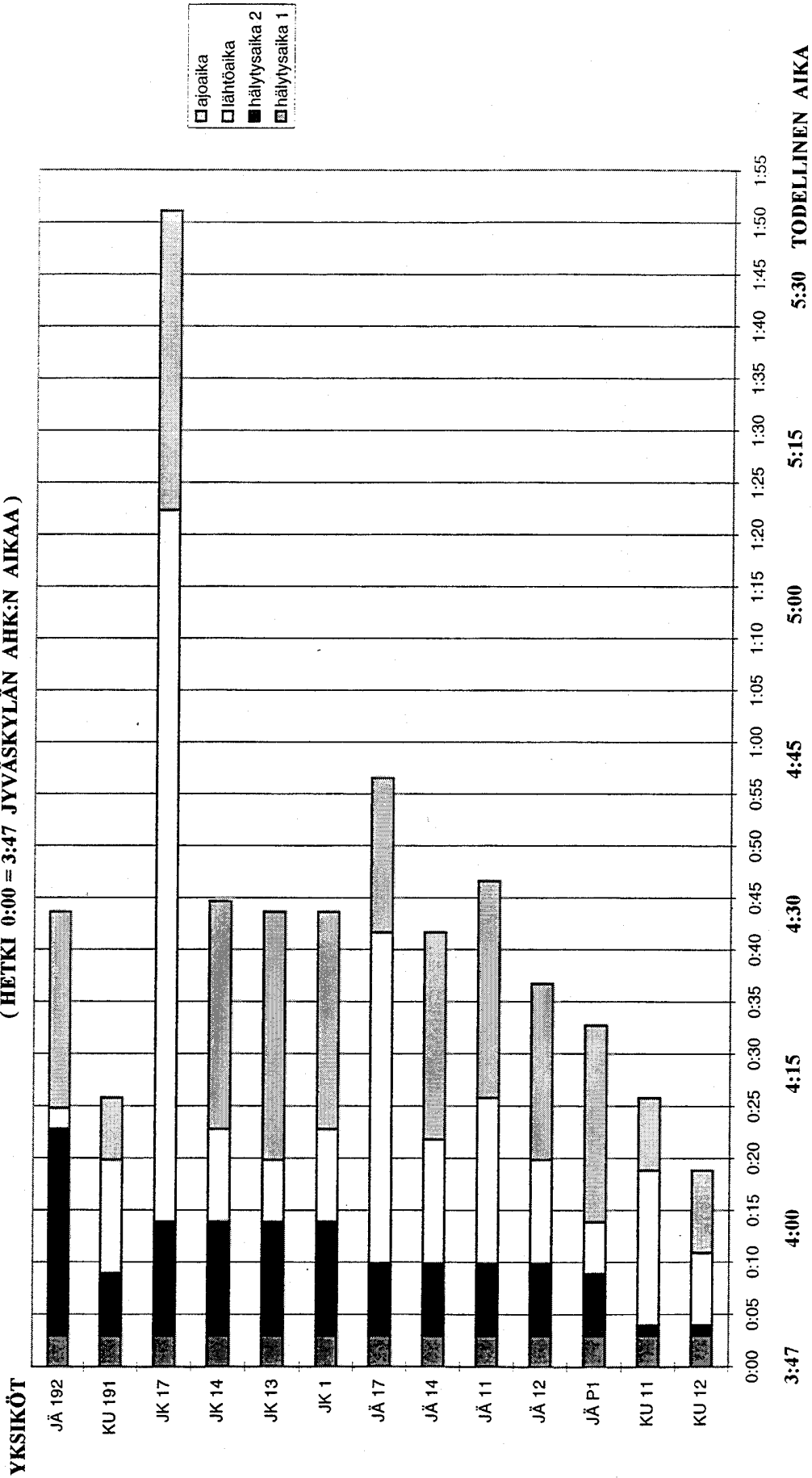
Puhelu vastaanotettiin Jyväskylän aluehälytyskeskuksessa kello 03.56. Palomestarioppilas ilmoitti palosta hotellirakennuksessa, joka on aivan ilmiliekeissä. Muutaman tarkistuskysymyksen jälkeen Jyväskylän hälytyspäivystäjä yhdisti puhelun Jämsän aluehälytyskeskukseen. Täällä tämä ilmoitus on kirjattu tulleen kello 03.58. Palomestarioppilas ilmoitti ammattitermein hotellin olevan toisesta päästä täyden palamisen vaiheessa. Hän kehotti "laittamaan paljon porukkaa", koska palo oli "todella suuri". Hälytyspäivystäjä lopetti puhelun tämän jälkeen.

Jämsän aluehälytyskeskus soitti Jämsän palopäällikölle (JÄ P1) kello 03.56 ja keskusteltuaan tämän kanssa tilanteesta hälytti Jämsän sammutusautot (JÄ 11 ja JÄ 12), säiliöauton (JÄ 14) sekä miehistönkuljetusauton (JÄ 17) kello 03.57. Jämsänkosken johtoauto (JK 1), sammutusauto (JK 13), säiliöauto (JK 14) ja miehistönkuljetusauto (JK 17) hälytettiin kello 04.01.

Kuhmoisten sairausauto (KU 191) hälytettiin kello 03.57 ja Jämsän sairausauto (JÄ 192) kello 04.10. Sairasautoa (KU 191) ei hälytetty samaan aikaan ensimmäisten yksiköiden kanssa, vaan vasta sen jälkeen, kun sen hälyttämiseen oli saatu Kuhmoisten päällystöpäivystäjältä lupa. Sairasauto hälytetään erikseen omalla hakulaitteella. Jämsän sairausauto (JÄ 192) hälytettiin sen jälkeen, kun Kuhmoisten päällystöpäivystäjä oli onnettomuuspaikalta sitä pyytänyt ensin paloradiolla ja sitten uudelleen käsipuhelimella.

Kuhmoisten ensimmäinen sammutusauto (KU 12) lähti paloasemalta kello 03.58 (hälytysselesteessä 04.00, mutta Jämsän AHK:n ääninauhalta kuuluu KU 12:n ensimmäinen lähtöilmoitus toisen hätäilmoituksen aikana kello 03.58) viiden miehen vahvuudella.

**PALOKUNNAN YKSIKÖIDEN TOIMINTAVALMIUSAJAT KOHTEESEEN
(HETKI 0:00 = 3:47 JYVÄSKYLÄN AHK:N AIKAA)**

Kuhmoisten toinen sammutusauto (KU 11) lähti paloasemalta kello 04.06 viiden miehen vahvuudella.

Jämsän palopäällikkö (JÄ P1) lähti kello 04.01 kuljettajan kanssa. Jämsän sammutusauto JÄ 12 lähti kello 04.07 vahvuudella kuusi. Jämsän sammutusauto (JÄ 11) lähti kello 04.13 vahvuudella kuusi. Jämsän säiliöauto (JÄ 14) lähti kello 04.09 vahvuudella neljä. Jämsän miehistönkuljetusauto (JÄ 17) lähti kello 04.29 vahvuudella kolme.

Jämsänkosken johtoauto (JK 1) lähti kello 04.10 vahvuudella yksi. Jämsänkosken sammutusauto (JK 13) lähti kello 04.07 vahvuudella viisi. Jämsänkosken säiliöauto (JK 14) lähti kello 04.10 vahvuudella viisi. Jämsänkosken miehistönkuljetusauto (JK 17) lähti kello 05.10 vahvuudella neljä.

Kuhmoisten sairausauto (KU 191) lähti kello 04.07 vahvuudella kaksi. Jämsän sairausauto (JÄ 192) lähti kello 04.12 vahvuudella kaksi.

Kellonajat on kirjattu manuaalisesti Jämsän aluehälytyskeskuksessa.

Palomiehiä ja sairaankuljettajia tuli onnettomuuspaikalle sammutus- ja pelastustyön aikana yhteensä 50 henkeä.

4.1.4 Toiminta kohteessa ennen palokunnan tuloa

Kaksi henkilökuntaan kuuluvaa naista poistui rakennuksesta pääoven kautta noin kello 03.25 havaitsematta mitään tavallisuudesta poikkeavaa. Hotellin asukkaista monet olivat valveilla. Keskiyöllä saapuneen ryhmän jäsenet olivat ehtineet olla huoneissaan vasta pari tuntia, ja muutamissa majoitushuoneissa jatkettiin illanistujaisia. Myös koululaisryhmän nuoria oli koolla ainakin kahdessa majoitushuoneessa uuden osan yläkerrassa. Täten kaikki eivät olleet omissa huoneissaan, ja huoneiden välillä liikuttiin vielä aamu-yöllä. Majoitustilassa oli ilmeisesti rauhallista, käytävillä oli hiljaista, eikä hotellivieraista kenenkään ole kuvattu olleen merkittävästi humaltuneen. Tutkinnassa ei ole ilmennyt, että kukaan olisi ollut käytävillä enää henkilökunnan lähdön aikana tai sen jälkeen ennen onnettomuuden havaitsemista.

Hotellin asukkaat havahtuivat paloon eri tavoin. Muutamat hotellin vanhassa osassa, siis lähellä paloaluetta asuneet, tunsivat epätavallista hajua tai kuuluivat outoja ääniä. Jotkut heistä eivät ryhtyneet välittömästi toimiin, koska ajattelivat havaintojen johtuvan jostakin vaarattomasta syystä, esimerkiksi lämmityksestä. Savunhaju tuntui myös joissakin uuden puolen yläkerran huoneissa.

Muutamat hotellivieraat, lähinnä vanhalla puolella, menivät huoneidensa ovelle tarkistamaan tilannetta. Vanhan puolen alakertaan majoittunut yrityksen omistaja meni keittiön alapuolen portaille asti. Nämä henkilöt näkivät liekkejä tai sankkaa savua ravintolan suunnalla, eikä kukaan henkiin jäänyt tietävästi liikkunut yläkerran käytävällä savunmuodostuksen ja palon voimakkuuden vuoksi.

Suurin osa hotellivieraista sai tiedon onnettomuudesta muiden tekemän hälytyksen tai ensimmäisten pelastustoimien aiheuttaman melun perusteella. Valveilla olleista monet tekivät tilanteen vakavuudesta päätelmän nopeasti, mutta ainakin muutamat nukkumassa olleet ryhtyivät toimiin vasta usean havainnon tai varoituksen jälkeen. Jotkut arvioivat melun ja suomenkielisten huutojen johtuvan häiriköinnistä.

Varoituksia antoivat sekä venäläiset että ensimmäiset paikalle saapuneet suomalaiset. Uuden osan alakerrassa huudettiin ja hakattiin oviin. Pihalla hälytettiin huutamalla ja koputtamalla alakerran ikkunoihin, myös vanhan majoitusosan etupuolella.

Kuulohavaintojen mukaan yläkerran käytävällä on palon aikana liikkunut joku hakkaamassa seiiniin ja oviin, hotellivieraiden tulkintojen mukaan varoittamassa muita. Koska käytävällä on ollut paljon savua eikä ole ilmennyt, että kukaan pelastuneista olisi liikkunut sellaisissa oloissa, eikä muutoinkaan ole tietoa metelin aiheuttajasta, on pidettävä todennäköisenä, että tämä henkilö on ollut palossa menehtynyt remonttimies. Jos tämä oletus pitää paikkansa, on mahdollista, että remonttimies on humalatilastaan huolimatta yrittänyt pelastaa muita ja tällöin hengittänyt tainnuttavan määrän palokaasuja.

Hotellin sisä- ja ulkotilojen tapahtumien tarkka ajoittaminen ja toimintojen keskinäisen etenemisen vertaaminen on vaikeaa, koska ajallisia kiintopisteitä on vähän ja pelastautuminen ja pelastaminen ovat olleet meneillään eri puolilla kiinteistöä.

Kuulustelut osoittavat, että samaan aikaan pelastustyötä samalla alueella tehneet eivät muista toisiaan, vaan eräät kokevat toimineensa lähes yksin. Havaintoihin on tilanteen sekavuuden ja paineen ohella vaikuttanut hämäryys.

Kun palo arvioiden mukaan on syttynyt noin kello 03.38, ensimmäinen ulkopuolinen havainto on tehty noin kello 03.47, ensimmäiset ulkopuoliset ovat tulleet pihaan äänimerkkejä antaen noin kello 03.57, ja ensimmäinen paloauto on tullut pihaan kello 04.06, pelastautuminen ja pelastaminen huoneista on tapahtunut pääosin arvioita 15 minuutin aikana kello 03.55 - 04.10.

Kiinteistöön majoittuneiden omat varoittamis- ja muut pelastustoimet ovat alkaneet ennen ensimmäisten ulkopuolisten auttajien tuloa. Palon kehityksen mukaan voidaan arvioida, että ensimmäiset rakennuksen sisäpuoliset havainnot palosta on tehty suunnilleen samaan aikaan kuin ulkopuoliset havainnot (kello 03.47). On mahdollista, että jostakin vanhan osan huoneesta pelastautuminen on alkanut pian tämän ajan jälkeen. Ulkopuolisten auttajien ensimmäiset havainnot (kello 03.57 jälkeen) viittaavat siihen, että ensimmäiset uudelta puolelta pelastautuneet olivat hypänneet toisesta kerroksesta vasta vähän aiemmin ja että he olivat juuri käynnistäneet muiden pelastamisen.

Palon voima oli kello 03.57:ään mennessä kasvanut niin suureksi, että vanhan puolen asukkaista lähes kaikki olivat todennäköisesti havahtuneet ja osa ilmeisesti poistunut rakennuksesta. Alakerrassa talonmiehen huoneistoon miehensä kanssa majoittunut yksi yrityksen omistaja oli arvioita kello 03.56 hälyttämässä hotellin johtajaa rivitalon ovella. Täten hänen on täytynyt tehdä ensimmäinen äänihavainto palosta useita minutteja aikaisemmin.

Uuden majoitusosan järven puoleinen sivu (länsisivu) 23.12.1995 klo 06.46. Tikkaat ovat nojallaan kellariin johtavassa ajoluiskassa yläkerran kulmahuoneen (huone 20) kohdalla.

Uuden majoitusosan pohjoispäätty oikealla ja itäsivu (tien puoli) vasemmalla, jossa erotuu uuteen majoitusosaan johtava ulko-ovi.

Saatuun tiedon palosta hotellin johtaja yritti soittaa langallisella puhelimella yleiseen hätänumeroon 112, mutta ilmeisesti puhelinvaihteen vaurioituttua palossa yhteyttä ei syntynyt. Tämän jälkeen hän yritti soittaa matkapuhelimella numeroon 112, mutta soitto ei onnistunut. Kello 04.04 hän sai matkapuhelimella yhteyden Jämsän poliisipäivystykseen. Johtaja ja muut rivitalossa asuvat olivat mukana pelastustyössä, erityisesti vanhan osan etupuolella, jonka pari huonetta johtaja kävi tarkastamassa ulkokautta.

Vanhan puolen huoneissa majoittuneiden toiminnasta ja pelastumisesta on saatu seuraavanlainen kuva:

- Huoneessa 1 (järven puolella) ollut aikuisryhmän mies oli palannut huoneeseen uuden puolen alakerrasta illanvietosta, jonne hänen huonetoverinsa oli vielä jäänyt. Herättyään savun hajuun hän oli pohtinut 3 - 4 minuuttia sen syytä ja sitten raottanut huoneen ovea ja nähnyt sankkaa savua käytävällä. Tämän jälkeen hän pukeutui kiireesti ja keräsi tavaroitaan. Koska huoneesta ei voinut poistua muuten, hän rikkoi tuolilla ikkunan. Ikkunasta hän astui alakerran kattotasolle. Mies arveli poistuneensa 7 - 8 minuuttia ensimmäisen savuhavainnon jälkeen. Hän palasi vielä noutamaan lisää tavaroitaan, ja tällöin huoneessa oli savua ja oven sisäpuoli näytti syttyvän tulleen. Poistuttuaan toistamiseen huoneesta hän meni auttamaan hyppäävien lasten pelastamisessa.
- Huoneessa 2 (järven puolella) majoittuivat aikuisryhmän kuljettajat. Toinen kuljettaja oli herännyt tukahduttavaan savunhajuun ja hän kurkisti palavaan ja savuiseen käytävään. Sen jälkeen miehet rikkoivat ikkunan, ottivat hätäisesti tavaroitaan mukaan ja poistuivat vanhan osan alakerran kattotason kautta. Katolla oli samaan aikaan huoneen 1 mies poistumassa ensimmäistä kertaa.
- Huoneessa 5 (etupihan puolella) majoittui aikuisryhmän nainen, joka oli vielä hereillä haistaessaan savua. Hän oletti alkuun, että keittiössä valmistetaan aamiaista, mutta havahtui erilaisiin ääniin ja yritti soittaa puhelimella, joka ei toiminut. Huoneen oven lukko oli rikki, ja ovi oli tästä syystä lukittu ulkopuolelta. Huoneessa tuli hengitysvaikeuksia, ja nainen joutui suojaamaan pukeutuessaan hengitystään pyyheliinalla. Ikkunaa ei voinut avata, joten hän rikkoi sen, heitti tavaroitaan ikkunasta ja poistui pihaterassille. Hän kävi huoneessa 10 (uuden osan alakerrassa) hakemassa turkkinsa ja alkoi tämän jälkeen auttaa alakerran asukkaiden hälyttämisessä ja lapsien pelastamisessa toisesta kerroksesta rikkomalla tuoleilla ikkunoita ja ottamalla lapsia vastaan huopien avulla.
- Huoneessa 6 (etupihan puolella) asui hotellin remonttimies, joka menehtyi palossa häämyrkytykseen. Hänen liikkeistään ennen tajunnan menettämistä ei ole tietoa, mutta on mahdollista, että hän aiheutti yläkerrassa kolausäänet, joita jotkut ovat tulkinneet yritykseksi hälyttää ihmisiä.
- Huoneessa 7 (etupihan puolella) oli majoittuneena omistajaperheen vaimon 15-vuotias poika. Hänellä oli suuria vaikeuksia havahtua toimintaan, vaikka hän kuuli meteliä ja haistoi savua. Lopulta hän ymmärsi tilanteen varoitushuudoista, pukeutui, yritti mennä käytävään mutta kääntyi pois huoneen eteisessä, jossa oli savua ja kuuma. Tämän jälkeen hän pukeutui lisää ja poistui savun vuoksi matalana huoneesta.

neensa pihaovesta terassille. Poika arvelee heränneensä vasta kello 04.00 tai myöhemmin mutta muistaa olleensa pihalla ennen ensimmäistä paloautoa (kello 04.06). Huoneesta poistumisensa aikoihin hän havaitsi isäpuolensa rikkovan huoneiden 5 ja 6 ikkunoita, joten kello on todennäköisesti ollut 04.05 tai vähän enemmän.

Ennen autoilla pihaan saapuneiden suomalaisten ryhtymistä pelastustoimiin oli hengenvaarassa vanhan tai uuden puolen yläkerrassa olleista 42 henkilöstä pelastautunut alle kymmenen. Tämän jälkeen noin kuuden minuutin aikana ennen ensimmäisen paloauton tuloa yläkerran asukkaista pelastautui tai pelastettiin vielä noin 20. Palokunnan osallistuessa pelastustyöhön yläkerran asukkaista autettiin ulos yli kymmenen henkeä.

Ennen palokunnan tuloa pelastustoiminta oli ollut menossa hotellin uuden osan eri puolilla sekä vanhan osan etupuolella. Pelastajia on ollut useassa paikassa rakennuksen sivuilla. Alakerran huoneiden asukkaita oli tullut pihalle uuden osan pääoven kautta. Paaleivia, vähäpukeisia lapsia pääsi paritaloon, jossa loukkaantuneille annettiin ensiapua. Aikuisista osa meni yhteen linja-autoon lämmittelemään.

Yläkerrasta ihmisiä autettiin alas ainoilla jatkotikkailla, jotka löytyivät. Suomalaisten pelastajien mielestä eräät aikuiset hidastivat pelastustyötä hakemalla tikkailla omaisuuttaan huoneestaan. Hyppääviä lapsia yritettiin ottaa vastaan levitetyille huoville.

Palokunnan ensimmäisten yksiköiden saavuttua paikalle muut auttajat jatkoivat pelastamista, vaikka varusteet olivat riittämättömät kovaan pakkaseen. Pelastusopiston ylemmän päällystökurssin oppilas antoi pelastustoimintaa johtaville ja poliiseille asian-tuntevan selvityksen pelastustoiminnan tilanteesta.

4.1.5 Palokuntien toiminta onnettomuuskohteessa

Kuhmoisten ensimmäinen sammutusauto (KU 12) lähti paloasemalta kohti onnettomuuspaikkaa kello 03.58. Tässä sammutusautossa oli mukana viisi miestä. Autossa oli kolme savusukelluslaitetta. Matkalla kohteeseen yksikön johtajana toiminut päällystöpäivystäjä (P3) ja yksi sammutuspari pukivat paineilmalaitteet päälleen. Sammutusyksikkö saapui onnettomuuskohteen pihaan kello 04.06. Samaan aikaan lähti Kuhmoisista toinen sammutusauto (KU 11) paloasemalta kohti onnettomuuspaikkaa. Kuhmoisten molemmat autot sijoituivat etupihalle vanhan ja uuden osan rajakohtaan.

Saavuttuaan hotellin pihaan päällystöpäivystäjä (P3) sekä muut palokuntalaiset tekivät ensihavainnot ja ryhtyivät sen jälkeen pelastus- ja sammutustoimiin. Päällystöpäivystäjä oli yhteydessä aluehälytyskeskukseen. Yksikön KU 12 konemies otti Kuhmoisten VPK:N kameralla kuvia, jotka kameran toimintahäiriöiden takia eivät onnistuneet. Sammutusautosta selvitettiin letkuja muun muassa uuden puolen alakertaan.

Jonkin ajan kuluttua, noin kello 04.10, sekä päällystöpäivystäjä että savusukelluslaittein varustettu sammutuspari menivät tutkimaan uuden puolen ensimmäisen kerroksen tiloja. He kävivät läpi huoneita saamiensa avainten avulla. Alakerran käytävässä ei ollut vielä savua, ja asukkaat pystyivät poistumaan itse ulos. Tässä vaiheessa kukaan savusukeltajista ei pyrkinyt toiseen kerrokseen, jossa tilanne oli huomattavasti vaarallisempi.

Tulipalon rajausta 23.12.1995 n. klo 04.45 vanhan majoitusosan katolla huoneen 6 kohdalla.

Tulipalon sammuttamista hotellin asuinosaan katolla 23.12.1995 n. klo 04.45.

Kuhmoisten toinen sammutusyksikkö (KU 11), jossa myös oli viisi miestä, saapui paikalle tässä vaiheessa, kello 04.13. Autossa oli kaksi savusukelluslaitetta. Toinen savusukeltaja tuli tästä yksiköstä päällystöpäivystäjän sammutuspariksi. Toinen savusukeltaja, joka oli Kuhmoisten kunnan palopäällikkö, alkoi toimia yksin sammutusmiehen tehtävissä. Hän ei ottanut johtovastuuta Kuhmoisten päällystöpäivystäjältä (P3), joka oli tullut ulos ja meni nyt sammutusparinsa kanssa takaisin tutkimaan uuden puolen alakertaa, noin kello 04.15. He yrittivät tällä kerralla myös päästä kierreportaita toiseen kerrokseen, noin kello 04.17, mutta perääntyivät portaiden ylätasanteelta runsaan savun takia. Uhri löytyi myöhemmin noin kahden metrin päästä tästä paikasta hotellin käytävältä.

Yksin toiminut savusukeltaja kävi myös näihin aikoihin portaiden yläpäässä hotellikäytävän ovella, mutta palasi sieltä runsaan savun takia alakertaan ja meni järvenpuoleisesta ovesta ulos. Samoihin aikoihin, noin kello 04.18, ensimmäinen sammutuspari meni ulos rakennuksen järven puoleiselle sivulle ja alkoi tutkia vanhan osan järvenpuoleisia huoneita.

Päällystöpäivystäjä (P3) sammutuspareineen tuli ulos hotellin etupuolelle, jossa he määräsivät ulkona olleet asukkaat pihalle paikoitettuihin linja-autoihin. Tämän jälkeen, noin kello 04.22, he lähtivät pyrkimään hotellin uuden osan toiseen kerrokseen ulkokautta etupihan puolelta vanhan ja uuden osan rajakohdasta. Tästä pääsi uuden osan toisen kerroksen erääseen majoitushuoneeseen suoraan pihatasossa olevasta ovesta. He menivät tähän huoneeseen ja avasivat siitä hotellikäytävään johtavan oven. Oven takana oli este, mutta voimakkaammin työntämällä ovi avautui, ja sen takaa löytyi palossa menehtynyt uhri noin kello 04.25. Sammutuspari siirsi hänet huoneen puolelle, josta toiset palomiehet siirsivät hänet ulos. Myös yksin toimiva savusukeltaja oli tässä huoneessa, josta hän siirtyi käytävään sammuttamaan vanhan osan käytävän kattoa väliovelta.

Sammutuspari lähti tämän jälkeen tutkimaan toisen kerroksen huoneita järjestelmällisesti. Heillä oli paineistettu letku mukanaan. Toisessa kerroksessa ei ollut tällöin enää ketään. Tämä sammutuspari siirtyi tämän jälkeen sammuttamaan vanhan osan paloa noin kello 04.35.

Ensimmäinen sammutuspari tutki kello 04.20 - 04.28 ulkokautta huoneisiin tunkeutuen vanhan osan järvenpuolelta kaksi huonetta löytämättä niistä ketään. Tämän jälkeen he tutkivat uudenpuolen toisen kerroksen tiloista ainakin kokoustilan, lopettivat tutkimukset tähän ja siirtyivät sammuttamaan etupihan puolelle vanhan osan paloa noin kello 04.35.

Jämsän palopäällikkö (JÄ P1) saapui kohteeseen kello 04.20. Hänen mukanaan tuli yksi Jämsän sammutusmies, joka ensitöikseen otti valokuvia palokohteesta. Nämä ovat ensimmäiset onnistuneet kuvat tulipalosta. Jämsän palopäällikkö ei paikalle tultuaan löytänyt välittömästi Kuhmoisten päällystöpäivystäjää ja lähti etsimään tätä uuden puolen alakerrasta tehden samalla havaintoja tilanteesta. Jämsän palopäällikkö ymmärsi johtavansa tässä vaiheessa tilannetta, vaikka muodollista johtovastuun siirtoa ei ollut tehty. Hänen tullessaan ulos alkoi lisäyksiköitä saapua Jämsästä ja Jämsänkoskelta.

Jämsän sammutusauto (JÄ 12) saapui kello 04.24, Jämsän säiliöauto (JÄ 14) kello 04.29, Jämsänkosken johtoauto (JK 1) ja Jämsänkosken sammutusauto (JK 13) kello 04.31, Jämsänkosken säiliöauto (JK 14) kello 04.32 ja Jämsän sammutusauto (JÄ 11) kello 04.34.

Jämsän palopäällikkö antoi näille yksiköille tehtävät. Hän määräsi Jämsän sammutusyksikön (JÄ 12) sammutus- ja pelastustehtäviin järven puoleiselle sivulle. Jämsän säiliöauto (JÄ 14) sai tehtäväkseen lisäveden syötön Jämsän sammutusyksikölle (JÄ 12). Jämsänkosken miehistönkuljetusyksikön johtaja (JK P13) sai tehtäväkseen johtaa yksikönsä toimintaa ja ottaa lisäksi johdettavakseen Kuhmoisten sammutusyksikön (KU 12). Jämsänkosken säiliöauto (JK 14) sai tehtäväkseen hoitaa lisäveden Jämsänkosken sammutusautolle (JK 13) ja Kuhmoisten sammutusautolle (KU 12). Jämsän sammutusauton (JÄ 11) tehtävänä oli vastata lisäveden saannista kaikille yksiköille Iso-Sääksjärvestä. Tätä tehtävää johti Jämsän palotarkastaja (JÄ P2).

Palokuntien yksiköiden toiminta oli tästä eteenpäin lähinnä vanhan osan sammuttamista ja raivausta, ja tätä työtä kesti seuraavaan iltapäivään.

4.1.6 Lääkinnällinen pelastustoiminta

Kuhmoisten sairaankuljettaja, joka toimi myös palokunnassa, sai palohälytyksen hakulaitteeseen kotonaan kello 03.51. Hän lähti paloasemaa kohti ja soitti matkalta aluehälytyskeskukseen. Hän sai tietää, että hotelli *Eurooppa 4* palaa. Ei ollut tietoa siitä, oliko kohteessa ihmisiä. Paloasemalla sairaankuljettaja kysyi Kuhmoisten päällystöpäivystäjältä, lähteekö myös sairausauto paikalle. Päällystöpäivystäjä käski sairaankuljetusyksikön paikalle, jonka jälkeen sairaankuljettaja pyysi aluehälytyskeskusta antamaan hälytyksen sairausautolle. Toinen sairaankuljettaja noudettiin matkan varrelta kotoaan.

Sairasauto saapui palopaikalle Kuhmoisten sammutusauton (KU 11) perässä kello 04.13. Tiedusteltuaan tilannetta paikalla jonkin aikaa sairaankuljettajat alkoivat sitoa asukkaiden haavoja. Loukkaantuneet lapset hotellin henkilökunta oli sijoittanut paritalorakennuksen toiseen asuntoon. Jonkin ajan kuluttua huudettiin uuden ja vanhan osan rajalta paareja paikalle. Palomiehet olivat vetäneet miehen hotellin käytävältä huoneeseen ja elvyttivät häntä. Hänet siirrettiin paareilla sairausautoon, jossa sairaankuljettajat aloittivat tuloksettomaksi jääneen tehoelvytyksen.

Sairauksikuljettajat tarkastivat loukkaantuneiden lasten haavoja ja tilasivat heille taksikyydin sairaalaan. Jämsän sairausauto (JÄ 192) oli myös tullut tässä vaiheessa kello 04.31 paikalle, ja sillä vietiin kolme lasta Jokilaakson sairaalaan. Kuhmoisten sairausauto (KU 191) kuljetti menehtyneen mieshenkilön sairaalaan ja vei samalla myös neljä potilasta. Kuhmoisten taksi hoiti kaksi kuljetusta sairaalaan vieden molemmilla kerroilla kolme potilasta.

Sairaalaa ei saanut onnettomuudesta ja tulevasta potilaista ennakkotietoa riittävän ajoissa valmiutensa nostamiseksi. Sairaalassa potilaat saivat tilanteen edellyttämän ensiavun. Potilas- ja hoitotietojen kirjaus jäi kuitenkin osin puutteelliseksi potilaiden suurehkon yhtäaikaisen määrän ja ulkomaalaisuuden takia.

SUNNUNTAINA 24.12.1995

KESKISUOMALAINEN

Motellipalossa suurtuhon ainekset

■ Motellissa ei ollut palovaroittimia ja palo-ovet olivat auki.
■ Palokunnilla oli kova pakkastyö, ohiajava palomiesoppilas ensi hätään.

Hanna Karjalainen

Kuhmoisten motellipalossa oli kaikki suurtuhon ainekset. Vanhahko rakennus, josta palovaroittimet ja palokunnat eivät olleet...

PELASTI LAPSET VIIME HETKELLÄ

Motellipalo vaati yhden uhrin

KOTIMAA

Sunnuntai 24. joulukuuta 1995

SFR, joulupukki ja lahjoitusryöppy pelastivat pietarilaisten joulumielen

Jämsäläiset tarjosivat henkistä tukea, kenkiä, vaatteita, karkkia, ruokaa ja alennuksia

Popcorniste lohtua. Tämä pietarilaista postia vastaan joulumielen jaksamista hotellissa joulumielen kaunistettiin. Tukena Pia Kohonen SPR:n kristitystä.

Suurimpien leikkokien laannuttua...
...sivat nautaa huo...
...a alkui...

KOTIMAA

Sunnuntai 24. joulukuuta 1995

Hotelli paloi Kuhmoisissa — huoltomies jäi liekkeihin

Venäläiset johtanut palopäällikkö: Ammutustöitä johtanut palopäällikkö:

Ilman ulkopuolista apua kymmenet olisivat kuolleet

uhminen/Jämsä
KKA PIRESSI

Jämsän sairaankuljettajat (JÄ 192) tarkastivat myöhemmin hotellivieraita vielä Jämsässä uudessa majoituspaikassa. Siellä toimi myös SPR:n ensiapuryhmä.

4.1.7 Poliisin toiminta

Jämsän yhteistoiminta-alueen hälytyspartion vuoro oli päättymässä kello 04.00. Sen jälkeen tehtävälle olisi ensisijaisesti hälytetty kotoaan varallaolovuorossa ollut tutkijapari, ja poliisin paikalle saaminen olisi kestänyt paljon kauemmin, koska töissä aamuyöstä yhteistoiminta-alueella olisi ollut ainoastaan Jämsän poliisiaseman päivystäjä.

Jämsän aluehälytyskeskus soitti kello 03.52 Jämsän poliisille tiedon siitä, että ohikulkevasta autosta oli ilmoitettu *Eurooppa 4:n* olevan tulossa. Päivystäjä määräsi hälytyspartion tehtävään kello 03.53, jolloin partio oli lopettamassa työvuoroaan. Partio lähti poliisiasemalta tapahtumapaikalle noin kello 03.58.

Tarkistaakseen ilmoitusta päivystäjä soitti ohiajaneelle ilmoittajalle autoon kello 03.59. Tämän lyhyen keskustelun jälkeen hän alkoi etsiä hotellin puhelinnumeroa ja soitti siksi myös hotellin entiselle talonmiehelle. Sekä poliisin että aluehälytyskeskuksen päivystäjä etsivät tuloksetta hotellin puhelinnumeroa. Hotellin johtaja soitti matkapuhelimellaan Jämsän poliisiasemalle noin kello 04.04. Tuolloin hän sai tietää palokunnan ja poliisin olevan tulossa paikalle. Päivystäjä ilmoitti aluehälytyskeskukseen kello 04.05 johtajan yhteydenotosta.

Päivystäjä soitti varallaolovuorossa olleen rikostutkintapartion kotoa töihin kello 04.07. Tutkinnanjohtaja soitettiin vapaalta kotoaan töihin kello 04.25, ja edelleen päivystäjä soitti Keski-Suomen läänin varallaolovuorossa olleen teknisen rikostutkijan töihin kello 04.29. Tutkinnanjohtaja saapui Jämsän poliisiasemalle noin kello 04.40. Jämsän molempien rikostutkijoiden saavuttua poliisiasemalle lähtivät kaikki kolme tapahtumapaikalle noin kello 04.45 ja olivat perillä noin kello 05.10.

Poliisin toiminta tapahtumapaikalla käynnistyi Jämsästä lähteneen hälytyspartion saavuttua kohteeseen kello 04.18. Tämä sitoutui pääosin ensitietojen hankintaan ja liikenteenohjaukseen palokunnan toiminnan turvaamiseksi. Toisena paikalle saapunut rikostutkintapartio aloitti tutkinnan venäläisten puhuttamisella hotellin venäläisen henkilökunnan tulkkausavun turvin sekä puhuttamalla paikalla olleita suomalaisia pelastajia. Lisäksi poliisi puhutti tapahtumapaikalla hotellin johtoa ja henkilökuntaa sekä palopäällystä ja muuta palohenkilöstöä. Poliisin tekninen paikkatutkinta alkoi läänin teknisen rikostutkijan tultua paikalle noin kello kuusi.

Poliisin tutkijat kokoontuivat neuvotteluun Jämsään noin kello yhdeksän. Yhtä ensimmäisistä ulkopuolisista auttajista kuulusteltiin Jämsän poliisiasemalla kello 09.25 alkaen tämän sairaalassa saaman ensiavun jälkeen.

Venäläisten puhuttelu jatkui paikalle hankitun tulkin avulla tilapäisessä sijoituspaikassa jämsäläisessä hotellissa aamupäivästä iltapäivään. Hotellin henkilökunnan kuulusteluja tehtiin Jämsän poliisiasemalla koko päivän.

Palopaikan teknistä tutkintaa jatkettiin tapahtumapaikalla kello 10. 15 palopaikan jäähtyttyä. Tiedotusvälineiden edustajat päästettiin johdetusti poliisin eristämälle alueelle kello 10.15 alkaen. Ravintolan kattoa raivattiin lopullista sammuttamista ja tutkintaa varten kello 10.45 alkaen. Katon poistamisen jälkeen ravintolan kohdalta kerättiin kiireisiä palonäytteitä kireän pakkasen vuoksi.

Kuolemansyyn selvittämiseen liittyvä vainajan ulkotarkastus tehtiin Jokilaakson sairaalassa tapahtumapäivänä ja ruumiinavaus Jyväskylän yliopistollisessa keskussairaalassa 27.12.1995. Oikeuslääketieteellisessä tutkimuksessa vahvistui se, että vainaja oli ollut vahvassa humalatilassa ja kuollut hiilimonoksidimyrkytykseen.

Tutkinnanjohtaja vastasi palonsyöntutkinnan tiedottamisesta ja hän hoiti myös lukuisia tiedotusvälineiden puhelinyhteydenottoja ja kontakteja sekä tapahtumapaikalla että Jämsässä.

Poliisin tutkintatyö on jatkunut tiiviinä onnettomuuden jälkeen. Poliisi on ottanut paloon liittyviä näytteitä 60, laatinut paikkatutkintapöytäkirjan ja siihen liittyvän valokuvallitteen, palonäytekartan sekä tapahtumapaikkapiirroksen ja ottanut yli 500 valokuvaa. Lähinnä lautakunnan käyttöön poliisi on tehnyt videonauhoituksia, videokopiointeja ja runsaasti erilaisia piirroksia.

Poliisi on suorittanut tutkinnan aikana runsaasti alustavia puhutteluja ja kuulusteluja. Niiden kohteena on ollut noin sata henkilöä. Osan toimenpiteistä poliisi on suorittanut tutkintalautakunnan pyynnöstä.

Lautakunta tapasi 11-12.9.1996 Pietarissa onnettomuudessa mukana olleita henkilöitä, joita kuultiin tapahtumasta. Lisätietoja mukana olleilta venäläisiltä hankki pyynnöstä jälkeenpäin myös Pietarin miliisi.

Poliisi on lähettänyt asian syyteharkintaan, joka on johtanut syytteiden nostamiseen. Tutkintalautakunnan raportin valmistumisen aikaan oikeudenkäynti oli kesken.

4.1.8 Sosiaalitoimi

Aluehälytyskeskus soitti aluepalopäällikön käskystä Kuhmoisten kunnanjohtajalle kello 05.07 ja sosiaalijohtajalle kello 05.09. Heille kerrottiin onnettomuudesta, ja he kävivät tutustumassa onnettomuuspaikan tilanteeseen noin kello kuusi.

Kunta järjesti tilapäismajoitusta, ja SPR:n Jämsän osasto hoiti käytännön järjestelyt ja maksoi kustannukset. SPR huolehti myös varusteiden hankinnasta vaatteitaan palossa menettäneille ja vastasi muonituksesta.

4.1.9 Henkinen huolto

Lähes kaikki uhreina olleet hotellin asukkaat olivat olleet järkyttyneitä tapahtuman johdosta. Jämsän terveyskeskuksen kriisiryhmä antoi henkistä tukea hotellin asukkaille tapahtumailtana 23.12.1995 kello 18 alkaen. Aikuiset uhrin jaettiin kahteen ryhmään,

joista toisessa olivat lapsettomat ja toisessa sellaiset, joilla on lapsia. Kummassakin ryhmässä käytiin asia läpi jälkipuintina (niin sanottu *debriefing*), mutta kielivaikeuksien vuoksi asian läpikäyminen tulkkien välityksellä oli tavallista kömpelömpää.

Pelastusarmeijalta ja yksityisiltä ihmisiltä saatiin lahjoituksia tapahtuman uhreille. Hotellissa olleille lapsille järjestettiin oma illanvietto seurakuntatalolla 23.12.1995, ja SPR järjesti joulupaketit 33 lapselle.

4.1.10 Tiedottaminen

Jämsän aluehälytyskeskuksen päivystäjä ilmoitti puhelimella onnettomuudesta joukko- viestimille, aluehälytyskeskuksen kirjauksen mukaan yhteensä yhdeksälle tiedotusvälineelle kello 04.41 alkaen.

Ilmoitusten jälkeen tiedotusvälineistä alkoi tulla useita soittoja aluehälytyskeskukseen, ensimmäinen kello 05.13, sekä tilannepaikalle aluepalopäällikölle ja poliisin tutkinnanjohtajalle.

Aluepalopäällikkö (JÄ P1) vastasi tiedottamisesta. Tiedotusvälineiden kysymyksiin vastasivat myös muut palopäällystään kuuluvat sekä poliisin tutkinnanjohtaja ja poliisin Jämsän yhteistoiminta-alueen päivystäjä.

Onnettomuuspaikalle tuli ensimmäisiä toimittajia sekä lehti- ja televisiokuvaajia kello kuuteen mennessä. Nämä haastattelivat pelastustyön johtoa ja tutkinnanjohtajaa.

Onnettomuuspäivän aikana ei järjestetty varsinaisia tiedotustilaisuuksia. Haastattelut annettiin yksitellen. Tietoja välitettiin myös poliisiaseman päivystyksen kautta. Tutkinnanjohtaja antoi poliisin tiedotteen STT:lle ja joillekin lehdille noin kello 13. Tässä tiedotteessa annettiin yleistiedot palosta sekä kerrottiin majoittuneiden määrästä, kuolemantapauksesta, loukkaantumisista, materiaalisista vahingoista ja hotellivieraiden tilapäismajoituksesta sekä pyydettiin ilmoittamaan tiedoista, joilla voi olla merkitystä tapahtuman selvittelyssä.

Onnettomuus oli seuraavan vuorokauden aikana keskeisin kotimaan uutisaihe. Yleisradio lähetti aiheesta ylimääräiset televisiouutiset kello 12.45, ja päivän muissa televisiouutisissa onnettomuus oli pääaihe. Yleisradio välitti onnettomuudesta televisiouutisaineistoa useille ulkomaisille televisioyhtiöille uutis- ja ajankohtaisohjelmiin.

Tiedotusvälineitä käytettiin onnettomuuden jälkeen silminnäkijähavaintojen ja muiden tutkinnalle tärkeiden tietojen saamiseksi. Jämsän poliisi otti 9.1.1996 yhteyttä alueen päivälehtiin, Etelä-Suomen Sanomat, Koillis-Häme ja Keski-Suomalainen, sekä Yleisradion Poliisi-tv-ohjelmaan tietojen saamiseksi yleisöltä. Aineistossa toistettiin onnettomuuden perustiedot ja pyydettiin yhteydenottoa onnettomuusaikana 4-tiellä liikkuneilta, joista yksi läheiselle taukopaikalle pysähtynyt auto mainittiin erityisesti. Poliisi-tv käsitteli asiaa kahdessa lähetyksessä.

Tiedotusvälineissä esitetyt pyynnöt johtivat noin kymmeneen ilmoitukseen joista merkityksellisin on ollut juuri ennen palon havaitsemista ohi ajaneen rekka-autonkuljettajan Poliisi-tv-ohjelman perusteella tekemä yhteydenotto, mikä on edistänyt onnettomuustapahtumien tarkkaa ajoitusta.

4.1.11 Ilmoitusten tekeminen

Jämsän aluehälytyskeskuksen päivystäjä teki aluepalopäällikön kehotuksesta ilmoituksen Keski-Suomen lääninhallituksen pelastustarkastajalle kotipuhelimeen kello 05.32. Pelastustarkastaja sai selvityksen tilanteesta ja ilmoitti soittavansa aluepalopäällikölle. Pian tämän jälkeen aluepalopäällikkö soitti pelastustarkastajalle raportoiden tapahtumasta.

Jämsän aluehälytyskeskuksen kautta ei tehty onnettomuusilmoitusta sisäasiainministeriön pelastusosaston varallaolijalle, eikä lääninhallituksen pelastustarkastajakaan ottanut yhteyttä tähän. Suuronnettomuustutkinnan suunnittelukunnalle ensimmäiset tiedot tapahtumasta tulivat aamupäivällä radiouutisten jälkeen tehdyn ilmoituksen perusteella.

Poliisin tutkinnanjohtaja antoi noin kello 05.30 Jämsän poliisiaseman päivystäjälle tehtäväksi ilmoittaa onnettomuudesta Jämsän-Keuruun yhteistoiminta-alueiden päällystöpäivystäjälle. Yhteistoiminta-alueiden päällystöpäivystäjä ja poliisin tutkinnanjohtaja kävivät asiasta puhelinkeskustelun noin kello kuusi. Poliisin lääninjohto ja sisäasiainministeriön poliisiosasto eivät saaneet erillistä ilmoitusta onnettomuudesta, ennen kuin tieto tuli joukkoviestimien kautta.

4.2 Henkilövahingot

Tulipalon seurauksena kuoli hotellin yksi henkilökuntaan kuulunut ja loukkaantui ainakin 16 hotellissa majoittuneena ollutta tai pelastustyöhön osallistunutta.

4.2.1 Kuolemantapaus

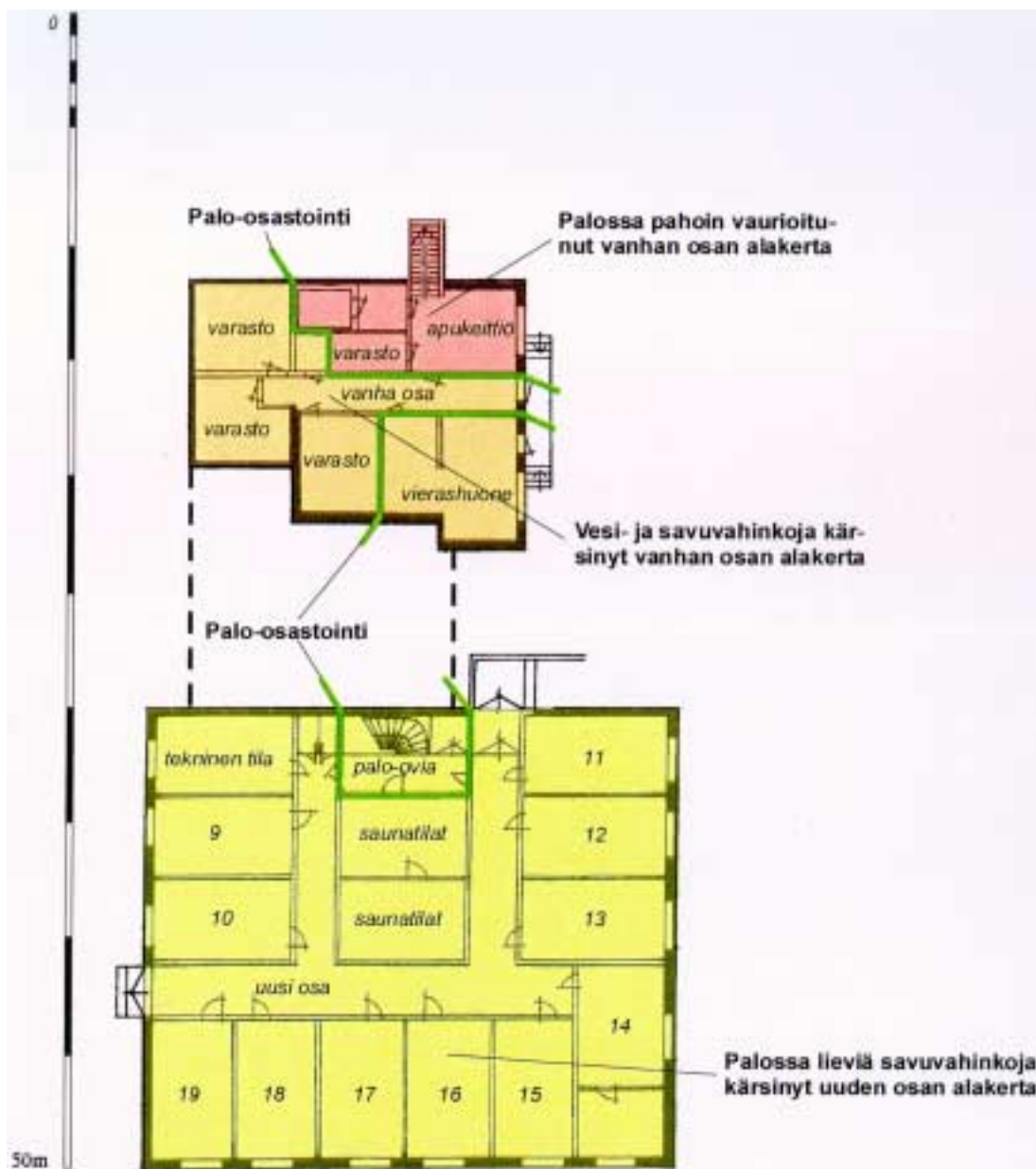
Tulipalossa menehtyi hotellin huoltotoissa toiminut 49-vuotias suomalainen mies, joka asui hotellin vanhalla majoituspuolella huoneessa numero 6.

Savusukeltajat löysivät pelastustoimien aikana elottoman remonttimiehen uuden majoituspuolen käytävältä noin kymmenen metrin etäisyydeltä tämän huoneen ovelta.

Tutkinnassa ilmeni, että remonttimiehen huoneen numero 6 ovi käytävään oli ollut auki ainakin tulipalon loppuvaiheen aikana, koska huoneessa oli savun ja kuumuuden aiheuttamia jälkiä, jotka viereisistä huoneista puuttuivat niiden ovien oltua kiinni palon aikana.

Oikeuslääketieteellisessä ruumiinavauksessa todettiin, että vainajan veren CO-hemoglobiinipitoisuus oli 71 % ja että välitön peruskuolinsyy oli häämyrkytys. Vainajan verenalkoholipitoisuus oli 3.0 ‰ ja virtsanalkoholipitoisuus 3.9 ‰.

Tuhoutunut rakennus 23.12.1995 ennen raivausta sisääntuloaulan kohdalla idän/ tien suunnasta kuvattuna. Kuvan oikeassa reunassa on pääsisäänkäynti hotelliin ja ravintolaan.

Tuhoutunut ravintolasali katon poistamisen jälkeen 23.12.1995 kuvattuna etelän suunnasta.

Vanhan majoitusosan käytävää kuvattuna uuden majoitusosan suunnasta sisääntuloaulan suuntaan. Taustalla erottuu palon aikana auki ollut palo-ovi käytävän ja takkahuoneen välissä.

Tulipalossa tuhoutunut huone vanhassa majoitusosassa.

Menehtyneen remonttimiehen huone 6 tulipalon jälkeen kuvattuna ikkunan suunnasta. Kuvan keskivaiheilla on oviaukko vanhan majoitusosan käytävään.

Palo-ovia uuden majoitusosan yläkerrassa. Vasemmassa reunassa näkyvä palo-ovi johtaa vanhan majoitusosan käytävään ja se suljettiin sammutustyön aikana. Auki oleva palo-ovi johtaa porrastasanteelle, josta on vasemman kautta käynti uuden majoitusosan alakertaan. Huom. seinissä ja ovissa erottuu kuumuuden ja savupatjan jättämä raja (vertaa yläkuvaan vanhassa majoitusosassa, jossa raja on vastaavalla korkeudella).

Uuden majoitusosan yläkerran käytävää kuvattuna vanhan majoitusosan käytävään johtavan palo-oven suunnasta. Vainaja löytyi lattialta kuvan etualalta.

Uuden majoitusosan yläkerran huoneet kärsivät vain vähäisiä vaurioita. Kuvassa yksi huoneista käytävältä kuvattuna.

Uuden majoitusosan alakerran käytävä ei vaurioitunut palossa. Taustalla on uuden majoitusosan ulko-ovi, jonka lasit rikottiin pelastustyön aikana.

Uuden majoitusosan huoneet eivät vaurioituneet palossa, mutta joidenkin huoneiden lukot ja ikkunat jouduttiin rikkomaan pelastustyön aikana.

4.2.2 Loukkaantumiset

Tutkinnassa saatujen tietojen mukaan hotellivieraina olleista venäläisistä turisteista loukkaantui 14 henkilöä ja pelastajista kaksi.

Osa hotellihuoneiden ikkunoista rikottiin pelastustyön aikana, ja hotellivieraiden vammat syntyivät pääosin lasinviilloista joko ikkunan karmeista tai sirpaleista lumihangessa. Myös korkealta hyppääminen aiheutti vammoja.

Pietarilaisen koulun ryhmästä loukkaantui 12 henkilöä, joiden vammat todettiin Jämsässä ja myöhemmin Pietarissa. Vakavimmat vammat olivat murtuma jalassa ja murtuma sormessa sekä venähdyksiä tai vastaavia selässä ja nivelissä. Suurin osa loukkaantuneista oli saanut viiltohaavoja raajoihinsa.

Tapahtumayönä saapuneesta aikuisryhmästä loukkaantui kaksi miestä, jotka saivat viiltohaavoja käsiinsä. Heidän vammansa todettiin ja hoidettiin jo Jämsässä.

Pelastaessaan onnettomuuden uhreja kaksi ensimmäistä ulkopuolista pelastajaa saivat paljaisiin käsiinsä paleltumia pelastustyössä käyttämistään metallitikkaista. Toinen näistä pelastajista sai muitakin paleltumia.

4.2.3 Psykkiset seuraukset

Onnettomuudesta tuli useille asianosaisille psyykkisiä vaikeuksia, saatujen tietojen mukaan ainakin nukkumishäiriöitä, painajaisunia ja änkyttämisenä ilmenevää ahdistumista.

Ulkopuolisten auttajien tai ammattihenkilöstön mahdollisesti kokemista henkisistä ongelmista ei ole tullut tietoa.

4.3 Aineelliset vahingot

Ravintolaosa tuhoutui palossa täysin, ja vanha majoitusosa tuhoutui korjauskelvottomaksi. Uusi majoitusosa kärsi palossa lähinnä savuvahinkoja. Rakennuksen vahingot palossa olivat noin 3,8 miljoonaa markkaa.

Ravintolaosan ja vanhan majoitusosan irtaimisto tuhoutui palossa täysin ja uuden majoitusosan irtaimisto kärsi savuvahinkoja. Irtaimiston vahingot palossa olivat noin 0,3 miljoonaa markkaa.

Lisäksi palossa tuhoutui tai katosi hotellivieraiden ja työntekijöiden henkilökohtaista omaisuutta.

4.4 Keskeytysvahingot

Hotellin palon johdosta irtisanottiin kaksi vakituista työntekijää ja yksi harjoittelija. Ravintolatoiminta on ainakin toistaiseksi lopetettu. Majoitustoiminta oli keskeytyneenä kokonaan juhannukseen 1996 asti, jolloin uuden puolen majoitustilat otettiin korjattuna

käyttöön. Hotellin omistajat ovat aloittaneet majoitusliiketoiminnan myös kahdella muulla paikkakunnalla.

5 ONNETTOMUUDEN ANALYYSI

5.1 Palosimulointitutkimus

Tutkintalautakunta on tilannut Valtion Tekniseltä Tutkimuskeskukselta (VTT) palosimulointitutkimuksen, tutkimuslause numero RTE 11206/96, jonka tarkoituksena on ollut selvittää hotellipalon syttymistapahtumaa ja palon alkuvaiheen kehittymistä eri tiloissa lämpötilojen ja savunleviämisen osalta. Tutkimuksessa on selvitetty muutaman erilaisen palotilanteen avulla todennäköistä palonkulkua. Palotilanteina on käytetty joko ravintolassa tai aulassa syttynyttä paloa.

Ravintolaan sijoitettujen syttymisvaihtoehtojen palonkulkua on kuvattu tutkimuslauseen liitteen 6 kaaviossa nuorilla R (rekankuljettajan havaintoon perustuva ajoitus) sekä Rv (ensimmäisen pelastajan havaintoon perustuva ajoitus) ja aulaan sijoitetun syttymisvaihtoehdon palonkulkua nuolella H.

Palosimulointitutkimuksessa on päädytty siihen johtopäätökseen, että palo on todennäköisimmin syttynyt aulasta, joka on lieskahtanut kokonaisuudessaan noin kuuden minuutin kuluttua syttymisestä. Aulan ikkunat ovat rikkoutuneet noin kahdeksan minuutin kuluttua syttymisestä. Paljeovi ravintolaan on palanut puhki samoihin aikoihin aulan ikkunoiden rikkoutumisen kanssa, ja sen jälkeen palo on levinnyt nopeasti ravintolaan. Aulan lieskahduksen jälkeen palo on levinnyt nopeasti myös vanhan puolen majoitusosan käytävän puurakenteiseen kattoon.

Tässä mallissa on käytetty palotehona aluksi yhden sohvan polttokokeessa saatua palamisnopeutta (g/s), joka on kerrottu palamislämmön arvona 19 MJ/kg. Lämpötilan kohoamista aulassa 180 sekunnissa 545 °C:een on muun huonetilassa olevan palavan materiaalin oletettu syttävän. Tämän jälkeen uutena palotehona on käytetty aukkotehokäyrään perustuvaa (happirajoitteinen palo) palotehokäyrää. Aukkona on käytetty käytävään johtavaa ovea (2m x 0,8m) ja palokuormaksi on arvioitu käytettävissä olevan aineiston perusteella 70 kg puuta ja 70 kg polyuretaania. Palon kasvukertoimena on käytetty nopeaa (50 W/s²). Laskentamallin rajoitusten takia palon leviämistä aulasta ravintolaan ja hotellin käytävään ei ole voitu ottaa huomioon arvioitaessa olosuhteiden kehittymistä muualla rakennuksessa. Ravintolan paloa on tarkasteltu erikseen. Tämän perusteella voidaan ravintolan olettaa lieskahtavan noin kolmen minuutin kuluttua aulan lieskahtamisesta ja paljeoven puhkipalamisesta. Ravintolan ikkunat ovat rikkoutuneet noin kuuden minuutin kuluttua tästä.

Simulointitutkimuksen mukaan palo on syttynyt aulassa noin kello 03.38. Aula on lieskahtanut kokonaisuudessaan noin kello 03.44, ja aulan ikkunat ovat rikkoutuneet noin kello 03.47. Savukaasut ovat laskeutuneet 0,5 metrin tasolle yläkerran kaikissa käytävissä noin kello 03.51. Tällöin tilanne on viimeistään muodostunut asukkaille hengenvaaralliseksi vanhan osan majoitustiloissa ja uuden osan majoitustilojen toisen kerrok-

sen käytävässä. Savukaasut ovat levinneet uuden osan majoitustilojen alakertaan vain lyhytaikaisesti, eivätkä ne ole siellä aiheuttaneet missään vaiheessa välitöntä hengenvaaraa. Lämpötila ei tutkimuksen mukaan ole noussut uuden puolen toisessa kerroksessa missään vaiheessa vaarallisen korkeaksi. Uuden puolen alakerrassa lämpötila ei ole noussut juuri lainkaan. Vanhan puolen majoitustilan käytävällä myös lämpötila on noussut nopeasti hengenvaaralliseksi. Ravintolaosassa on lieskahtaminen tapahtunut noin kello 03.47, ja ikkunat ovat rikkoutuneet noin kello 03.53.

Palosimulointitutkimuksella saatujen aikarajojen ja hotelliasukkaiden sekä ensimmäisten auttajien lausuntojen perusteella tutkintalautakunta on tehnyt onnettomuustilanteesta asukkaiden turvallisuuden kannalta tarkasteltuna seuraavat johtopäätökset. Ensimmäisten asukkaiden havaitessa palon ja pelastautuessa rakennuksesta tilanne oli jo kehittynyt majoitustilojen vanhassa osassa välittömän hengenvaaralliseksi ja uuden osan yläkerrassa hengenvaaralliseksi. Palossa on ollut hengenvaarassa 42 henkilöä, joista kuusi välittömässä hengenvaarassa. Näistä yksi menehtyi. Loput 27 henkilöä ovat olleet edellä mainittuja lievemmässä vaaratilanteessa. Luvut perustuvat tutkinnassa majoitusjärjestelyistä saatuihin tietoihin. Onnettomuushetkellä osa hotelliasukkaista on ollut muissa kuin omissa huoneissaan, minkä takia esitetyissä luvuissa uuden majoitusosan osalta saattaa olla vähäistä epätarkkuutta.

Palosimulointitutkimuksen tekemisen jälkeen on ajopiirturinkiekon laboratoriotutkimuksissa selvinnyt, että rekka-autonkuljettajan silminnäkijähavainto on tehty vasta kello 03.44 eikä kello 03.37, kuten aiemmin oli uskottu. Palosimulointitutkimuksen laatijoiden ilmoituksen mukaan tämä ei aiheuta muutoksia tutkimuksen tuloksiin muutoin kuin siinä, että tutkimusselosteen liitteen 6 kaavion nuoli R ei tule kysymykseen. Se on alunperin todettu epätodennäköisimmäksi tarkastelluista vaihtoehdoista.

5.2 Arviot syytymisyydestä

5.2.1 Silminnäkijähavainnot palon alkuvaiheesta

Hotellin ohi pohjoiseen päin ajoi rekka-auto kello 03.44. Tällöin kuljettaja ei havainnut hotellilla mitään poikkeavaa.

Vanhan majoitusosan hotellivieraista useat havahtuivat savunhajuun huoneissaan. Jotkut kuuluivat käytävästä palon aiheuttamaa rätinää ja avasivat käytävän oven, jolloin havaitsivat siellä savua ja kuumuutta. Joku havaitsi käytävässä ravintolan suunnassa myös liekkejä. Majoitushuoneissa savun määrä lisääntyi nopeasti. Ulos päästyään hotellivieraat paikansivat palon yleensä ravintolaosaan ja sen sisäänkäynnin vaiheille.

Vanhan majoitusosan kellarikerrokseen majoittunut hotellin yksi omistaja pyrki keittiön portaita ensimmäiseen kerrokseen kuultuaan outoja ääniä. Hän havaitsi tällöin keittiössä sankan savun, mutta ei nähnyt siellä liekkejä eikä tuntenut kuumuutta.

Uudessa majoitusosassa asuneista jotkut havaitsivat savua toisen kerroksen käytävällä ja kuuluivat palon ääniä. Liekkejä ei näkynyt tässä käytävässä. Ulos päästyään he paikansivat palon ravintolaosaan rakennuksen toisessa päädyssä.

Kuhmoisten hotellipalon 23.12.1995 tapahtumien aikataulu

Aikataulutus perustuu kuulusteluihin, AHK-raportteihin, VTT:n tutkimusraporttiin, poliisin tehtävälmoitukseen, asianosaisten kuulemisiin ja annettuihin selvityksiin.

Lihavoitu kellonaika (**03.47**) on varma ja ohuempi kelinaika (03.25) on lautakunnan päättelemä tai oletus.

kello

- 03.25 henkilökunta poistuu ravintolatiloihin
- 03.38 palon todennäköinen syttymisaika simuloinnin perusteella
- 03.44** rekka ajaa hotellin ohi, kuljettajan havaitsematta mitään paloon liittyvää
- 03.44 aulan todennäköinen lieskahdus simuloinnin perusteella
- 03.47 aulan ikkunoiden todennäköinen rikkoutuminen simuloinnin perusteella
- 03.47 ohiaja TK:n havainto liekistä katolla sisääntuloaulan kohdalla
- 03.47 ravintolan todennäköinen lieskahdus simuloinnin perusteella
- 03.47** ohiajaja TK ilmoittaa palosta Jyväskylän AHK:een
- 03.50** ohiajaja TK:n puhelu käännetään Jyväskylästä Jämsän AHK:een
- 03.51** hälytysilmoitus Jämsän AHK:sta Kuhmoisten palokunnalle
- 03.51 savupatja käytävillä laskeutunut simuloinnin perusteella 0,5 m korkeudelle lattiasta
- 03.52 hälytysilmoitus Jämsän AHK:sta Jämsän poliisille
- 03.53 poliisipäivystäjä hälyttää poliisipartion tehtävälle
- 03.53 ravintolan ikkunat rikkoutuvat arviolta simuloinnin perusteella
- 03.53 huoneen 26 asukkaat pelastautumassa huoneestaan
- 03.54 huoneen 5 asukas haistaa savun ja kuulee ovenpauketta
- 03.54 vierashuoneen asukas alakerrasta näkee savua keittiössä
- 03.55 I ulkopuoliset auttajat näkevät täyden palamisen vaiheen
- 03.56** ulkopuolinen auttaja KA soittaa Jyväskylän AHK:een
- 03.56 vierashuoneen asukas hälyttää hotellin johtajan
- 03.57** Jämsän AHK hälyttää KU 191 (sairasauto)
- 03.57 huoneen 5 asukas kuulee auttaja LV:n auton äänimerkit
- 03.57 auttaja LV hälyttää hotellin johtajan rivitalossa
- 03.58** auttaja KA:n hätäilmoitus kääntyy Jämsän AHK:een
- 03.58 KU 12 (paloauto) lähtee tapahtumapaikalle
- 03.58 huoneen 26 asukas pelastaa muita uudella puolella
- 03.58 poliisipartio lähtee tapahtumapaikalle
- 03.58** Jämsän AHK hälyttää Jämsän palokunnan
- 03.58 hotellinjohtaja yrittää soittaa Jämsän AHK:een
- 03.59** Jämsän poliisipäivystäjä soittaa ohiajaja TK:lle
- 04.00 ulkopuoliset auttajat LV, KA ja TJ pelastavat muita uudella puolella
- 04.01** Jämsän AHK hälyttää Jämsänkosken palokunnan
- 04.01** JÄ P1 (aluepalopäällikkö) Jämsästä lähtee tapahtumapaikalle
- 04.04** hotellin johtaja saa yhteyden Jämsän poliisiin
- 04.05 hotellinjohtaja ja AV aloittavat pelastustoimet vanhalla puolella
- 04.06** KU 11 (paloauto) lähtee tapahtumapaikalle
- 04.06** KU 12 (paloauto) paikalla kohteessa
- 04.07** Jämsän poliisipäivystäjä hälyttää kotoa rikostutkijat tapahtumapaikalle
- 04.07** KU 191 (sairasauto) lähtee tapahtumapaikalle
- 04.07** JÄ 12 (paloauto) lähtee tapahtumapaikalle
- 04.07** JK 13 (paloauto) lähtee tapahtumapaikalle
- 04.09** JÄ 14 (paloauto) lähtee tapahtumapaikalle
- 04.10** JK 1 (Jämsänkosken palopäällikkö) lähtee tapahtumapaikalle
- 04.10 KU P3, KU ss1 ja KU ss2 sisälle uuden puolen alakertaan
- 04.12** JÄ 192 (sairasauto) lähtee tapahtumapaikalle
- 04.13** KU 11 (paloauto) paikalla kohteessa
- 04.13** KU 191 (sairasauto) paikalla kohteessa
- 04.15 KU P3 ja KU ss3 uuden puolen alakertaan

- 04.16 KU ss4 sisälle uuden puolen alakertaan, käynti toisen kerroksen tasanteella ja peräytyminen
- 04.17 KU P3 ja KU ss3 yritys päästä kierreporrasta uuden puolen 2. kerrokseen ei onnistu
- 04.18 poliisipartio saapuu tapahtumapaikalle
- 04.18 KU ss1 ja KU ss2 ulos järven puolelta
- 04.20** JÄ P1 paikalla kohteessa
- 04.20 KU ss1 menee tarkastamaan ulkokautta vanhan osan huonetta n:o 3 ja KU ss2 avustaa
- 04.21 KU ss4 ulos järven puolelle
- 04.22 KU P3 ja KU ss3 sisälle uuden puolen 2. kerrokseen etupihan kautta
- 04.24 KU ss4 sammuttamaan uuden ja vanhan puolen rajalle
- 04.24** JÄ 12 (paloauto) paikalla kohteessa
- 04.25** Jämsän poliisipäivystäjä hälyttää kotoa tutkinnanjohtajan tapahtumapaikalle
- 04.25 uhri löytyy käytävästä. JÄ P1 antoi tehtävät JÄ 12:lle. KU ss1 tarkistaa ulkokautta vanhan puolen huoneen n:o 2 ja KU ss2 avustaa
- 04.26 uhrin elvytys uuden puolen yläkerran huoneessa
- 04.28 KU P3 ja KU ss3 tutkimaan uuden puolen 2. kerroksen huoneet. KU ss1 uuden puolen 2. kerroksen kokoustilaan ulkokautta ja KU ss2 avustaa
- 04.29** JÄ 14 (paloauto) paikalla kohteessa
- 04.29 Jämsän poliisipäivystäjä hälyttää poliisin teknisen rikostutkinnan tapahtumapaikalle
- 04.29 JÄ P1 antoi tehtävät JÄ 14: lle
- 04.30 KU ss4 sammuttaa vanhan osan käytävää sisäkautta uuden puolen väliovelta
- 04.31** JÄ 192 (sairasauto) paikalla kohteessa
- 04.31** JK 13 (paloauto) paikalla kohteessa
- 04.31** JK 1 paikalla kohteessa
- 04.32 JÄ P1 antoi tehtävät Jämsänkosken yksiköille. KU P3 ja KU ss3 ulos 2. kerroksesta
- 04.32** JK 14 (paloauto) paikalla kohteessa
- 04.35 KU P3 ja KU ss3 sekä KU ss1 ja KU ss2 sammuttamaan ulkopuolelta vanhaa osaa
- 05.00 palo on saatu hallintaan
- 14.53** jälkisammutus ja raivaus lopetetaan

Tilanne aluepalopäällikön saapuessa kohteeseen kello 04.20. Kuva on otettu tien puolelta. Oikealla erottuvat sisääntuloaulan pariovet ja niiden yläpuolella osittain romahtanut Eurooppa 4 -kyltti. Ravintola on pariovien vasemmalla puolella, ja vanha majoitusosa jää kuvan oikealle puolelle.

Simulointitutkimuksen aikajana

Kuhmoisten hotellipalo 23.12. 1995		
Kellonaika		
3:22	Viimeinen henkilö poistui ravintolasta, [?]	Henkilöihin on viitattu intimitteettisuojaesitystä koodinimillä H1, H2 jne. Asiakirjoista on käytetty koodeja A1, A2... A15.
3:25		Viiteluettelo, josta selviävät lausumien perustana olevat asiakirjat ja lausujen henkilöllisyys, on tämän raportin liitteenä 8, joka on viranomaisten hallussa.
3:30		
3:35		
	Rekankuljettaja ei havainnut paloa ohiajaessaan (H12 puhelimesta 12.3.96)	
	Rv	
	H	
3:40		Jos palo olisi syttynyt ravintolassa juuri tämän havaitsijan näkemisen jälkeen, ravintola olisi voinut lieskahtaa tämän katkoviivanuolen R kärjen osoittamassa kohdassa. Yhtenäinen viiva kärjessä kuvaa ikkunoiden rikkoutumiseen tarvittavaa aikaa lieskahduksen jälkeen. Nuoli Rv kuvaa palon alkamista, kun kiintopisteeksi valitaan H2:n havainto hälytysketkellä.
	R	
3:45		Jos palo olisi syttynyt hallissa, nuoli H kuvaa sen alkuthekaa, kun sen on asetettu H1:n havainnon ajankohtaan. Tila lieskahtaa katkoviivan nuolenkärjen kohdalla ja ikkunat ovat rikkoutuneet yhtenäisen viivan kärjen kohdalla.
3:50		V1 Paloilmoitus Jyväskylän aluehälytyskeskukseen (03:47, H1), [A1] Hotelli ilmiliekeissä [A1]. Tuli ei mielestäni ollut levinnyt ravintolaosaan. Palo oli mielestäni vain kyltin kohdalla ja takana ja katto oli mielestäni palanut jo puhki. Kylissä paloi tuolloin vielä valot... Ravintolasalin ikkunat olivat täysin mustat... [A6].
		V2 Jämsän AHK (H5) hälyttäneet KUI1 ja KUI2 (3:51) [A3]
3:55	?	H4: Hotellin ravintola tulessa, tulta kaikista reitistä, sarjatulen paukahtelua, ja palo kiihtyi; asuinosan katon alta savua, [A8, A4] V3 Paloilmoitus Jyväskylän aluehälytyskeskukseen (03:56, H2), [A1], [A12], [A13] Aivan ilmiliekeissä, palokuntaa ei näy, ihmiset juoksee tuolla pitkin hotellin pihaa, [A1] V3a H2: Täyden palamisen vaiheessa rakennuksen toinen pääty [A2]
4:00		H3: Mainoskyltit (Eurooppa 4) räjähti juuri silloin kun menimme pihaan [A12, A2] H2: Menin ravintolan edessä olevien portaiden alapäähän ja jäi hetkeksi siihen, koska kuumuus esti lähemmäs menemisen [A4] Sähköt poikki vaiko vika laitteissa? (H11), [A11] Lamppu ei syttynyt. Videoiden kello ei näytännyt aikaa, [A11].
4:05		V4. KUI2 ensimmäisenä paloautona pihaan, valokuva (4:06, H6+4), [A3] H6: Tää on ihan valmiissa kunnossa. Hotelliä on jo puolella vaiheessa menossa, [A2]. (H7) Hotellin ravintolaosa ja eteinen olivat täysin liekkien vallassa. Ravintolan rakenteet olivat ryhdissään tullessamme paikalle. Ravintolan ikkunoista liekit löivät räystäälle [A9]. H8 soittaa poliisille, [A7]
4:10		Eurooppa Nelosen kyttä alkoi palaa, [A11].
		V5. KUI1 ja KUI191 kohteessa (4:11, H9+5), [A3, A15] Ravintolan katto oli romahtanut alas ja kattopellit olivat tippuneet alas, [A11]
4:15		
4:20		V6. JÄ1 (H10) kohteessa (4:20), täyden palamisen vaiheessa tää eteläpää [A3]
		V7. JÄ12 kohteessa (4:24), [A3]
4:25		
		H10: Tehkää rajoituslinjaa siihen, missä on Kuhmoisten miehet, [A3]

(O. Keski-Rahkonen & L. Heikkilä. Kuhmoisten hotellipalon simulointitutkimus, VTT Rakennustekniikka, tutkimusselostus RTE11206/96, 10.1.1997. 15s. + liitteet)

Hotelliin majoittuneiden tekemiä havaintoja ei voida ajoittaa tarkasti, mutta muiden tapahtumien perusteella on pääteltävissä, että ainakin osa niistä on tehty selvästi ennen kello neljää, ensimmäiset mahdollisesti pian kello 03.40:n jälkeen.

Ensimmäinen ilmoittaja havaitsi ohi ajaessaan hotellin katolla sisäänuloaulan kohdalla noin puolitoista metriä korkeat ja metrin levyiset liekit kello 03.47. Hän ei nähnyt rakennuksen lähetyvillä mitään muuta liikettä. Toinen ilmoittaja tuli paikalle kello 03.56 ja havaitsi ravintolaosan olevan täysin liekeissä. Myös samoihin aikoihin etupihalle ajanut toinen ulkopuolinen auttaja havaitsi ravintolaosan olevan kauttaaltaan liekeissä.

Tullessaan paikalle noin kello neljä hotellin henkilökunta havaitsi palon ravintolaosassa. Myös henkilökuntaan kuuluvat yleensä paikansivat palon rakennuksen etupihan puolelle.

Ensimmäisen sammutusyksikön saapuessa paikalle kello 04.06 havaitsivat palomiehet ravintolan olevan täysin tulessa ja palon olevan leviämässä vanhaan majoitusosaan.

Silminnäkijähavaintojen perusteella ei palon sytymissyystä voi tehdä johtopäätöksiä. Palon syttymispaikka on näiden havaintojen perusteella ollut ilmeisesti ravintolan pääsisäänkäynnin läheisyydessä.

5.2.2 Palosimuloinnin tulokset

Mahdollisina sytymissyinä huolimaton tupakointi, palamaan jäänyt kynttilä, laitevika tai tahallinen sytyttäminen eivät ole ristiriidassa VTT:n tekemän palosimulointitutkimuksen kanssa.

Palosimulointitutkimuksen mukaan tutkituista syttymispaikoista todennäköisin on hotellin aula.

5.2.3 Syttymispaikan ympäristöön liittyvät havainnot

Lautakunta on selvittänyt kuulustelujen ja kuvamateriaalin avulla oletetun syttymispaikan olosuhteita ennen tulipalon syttymistä. Tutkinnassa on voitu täsmentää mahdollisia syttymispaikkoja ja paikan palokuormia.

5.2.3.1 Tupakointi ja avotuli

Asiakkaiden käytössä olleissa tiloissa ei ollut tupakointirajoituksia. Tupakointi oli sallittua niin majoitushuoneissa kuin yhteisissä tiloissakin. Hotelliaulassa ja ravintolassa oli tupakoitu vielä aamuyöllä. Tutkimuksen mukaan aulan takkahuoneessa tupakoitiin ainakin ennen kello kahta ja ravintolan loositilassa mahdollisesti vielä kello kolmen jälkeenkin. Yhden loosin penkillä oli havaittu tuore palonjälki pari päivää aiemmin.

Tuhkakupit vietiin tavanmukaisesta huuhdottaviksi baarin vesipisteen teräsaltaaseen, todennäköisesti myös onnettomuusyönä. Keittiössä oli märille jätteille iso roska-astia ja kuiville pieni. Baarissa oli muovinen roskakori ja takkahuoneessa television vieressä rotinkinen paperikori.

2.11.1995 kuvatulta videonauhasta otettu valokuva Eurooppa 4 -mainoskyltistä sisään-tuloaulan ja pääsisäänkäynnin kohdalla.

1.11.1995 kuvatulta videonauhasta otettu valokuva esimerkiksi ravintolan sähköjärjestelystä.

Joulukynttilöitä oli poltettu ravintolan pöydissä lasikupujen sisällä. Henkilökunnan mukaan ne oli sammutettu ennen kello 00.50:tä. Muuta avotulta ei tiloissa poltettu. Takkaa ei käytetty illan aikana.

5.2.3.2 Sähkölaitteet

Kiinteistön vanhan osan sähköjärjestelmää ei ollut uusittu ainakaan viimeisen kunnostustyön yhteydessä. Baarin alueelle oli lisätty kesäkuussa sähköpisteitä, eikä työt tehnyt paikallinen sähköasentaja havainnut ongelmia sähköjärjestelmässä.

Vanhan osan sähköpääkeskuksen kuormitus oli suurempi kuin aiemmin, koska uusia sähkölaitteita oli otettu käyttöön. Paloa edeltävinä viikkoina oli sähkökatkoja, joiden jälkeen sulakkeita täytyi vaihtaa. Vanha sähköpääkeskus oli oletetun syttymisalueen ulkopuolella eikä se ole täten voinut olla ainakaan suoranainen palon aiheuttaja.

Keittiössä ei ollut käytetty sähkölaitteita ruoan valmistukseen ainakaan puoleentoista tuntiin ennen paloa. Kello 00.50 poistunut kokki sammutti keittiössä kaikki tarpeettomat laitteet. Sen jälkeen valmistettiin liedellä ja mikrouunissa pari ruoka-annosta sekä keitettiin kahvia ja teetä.

Ruoan tarjoiluun käytetyt kylmälaitteet olivat ravintolan puolella keittiön kohdalla. Niissä oli jatkojohtoja. Laitteita ei tiettävästi käytetty illan aikana. Lämpöpöytä oli siirretty illan aikana syrjään henkilökunnan sosiaalitalaan.

Henkilökunnan mukaan keittiön tai ravintolan sähkölaitteissa ei ollut vikoja.

Ravintolasalin eteläpäädyssä, kaakkoisnurkkauksessa, oli orkesterikoroke ja disco-laitteisto, jossa oli 500 watin vahvuinen äänentoistolaitteisto ja kuuden lampun valojärjestelmä. Disco-laitteisto oli suljettu kello 24:n aikaan.

Onnettomuutta edeltävänä päivänä ja iltana ravintolassa oli tehty jouluvalmisteluja ja samalla muutettu kalusteiden paikkoja. Osana järjestelyjä oli kolmen kattovalaisimen kehikkoon laitettu venäläisiä joulukoristeita, paksua hopeista nauhaa ja muovipalloja. Koristelun tehneet ovat kertoneet, että koristeet eivät koskettaneet varsinaisia sähkölaitteita.

Disco-korokkeen ja sitä lähimmän loosin välissä seinän vieressä oli joulukuusi, jossa poltettiin sähkökynttilöitä myös yöaikaan. Aulatilassa oli ikkunassa pienoissähkökynttilöitä, jotka mahdollisesti paloivat myös onnettomuusyönä.

Ravintola- ja keittiöalueen ilmanvaihtolaitteistoa ei tiettävästi käytetty illan tai yön aikana.

Pysyvästi sähköistettyjä laitteita ravintolassa olivat Potti-pelikone paljeoven vieressä ja hotelli-ravintolan kassakone vastaanottopöydällä.

Takkahuoneen televisio oli valmiustilassa. Ennen onnettomuutta se oli ollut ainakin tunnin käyttämättä. Television päällä oli suihkulähdemäinen kuituvalokoriste, joka tiettävästi ei ollut valaistu enää aamuyöllä.

Eurooppa 4-valokilpeen, joka oli sisäänkäynnin päällä, kulki pintavetona asennettu kaapeli takkahuoneen seinää pitkin television yläpuolelta. Kilpi oli valaistuna yöllä.

5.2.3.3 Palokuormat

Todennäköisen syttymispaikan ja lähialueen olennaiset palokuormat olivat seuraavat:

- vastaanottoaulan takkahuoneessa

- sohva - kevyt kolmen hengen, puurunkoinen, kangasverhoiltu
- viisi rottinkituolia - metallirunkoisia, paksut istuinpehmusteet
- televisiopöytä - puurakenteinen, yksitasoinen
- televisiovastaanotin
- taulu - noin neliömetrin suuruinen, television yläpuolella
- päiväverhot - kevyet, pitkät, ylhäällä kappa
- ruukkukasveja, ilmeisesti kaksi

- sisääntuloaulassa

- matto
- sohva - massiivinen, kolmen hengen, puurunkoinen, keinonahkaverhoilu
- kaksi nojatuolia - puurunkoisia, kangasverhoiltuja
- pöytä - kevyt
- tauluja - ainakin yksi noin neliömetrin suuruinen, sohvan yläpuolella
- kaksi limoviikunaa

- ravintolaosan sisääntuloaulanpuoleisessa eli pohjoispäässä

- vastaanottopöytä-baaritiski
- neljä baarituolia
- henkilökunnan tuoli
- baarikaappi ja muita kaappeja
- juomat ja baaritarvikkeet
- paperitarvikkeet

- WC-huoneissa, joita oli kaksi

- ei merkittävää palokuormaa.

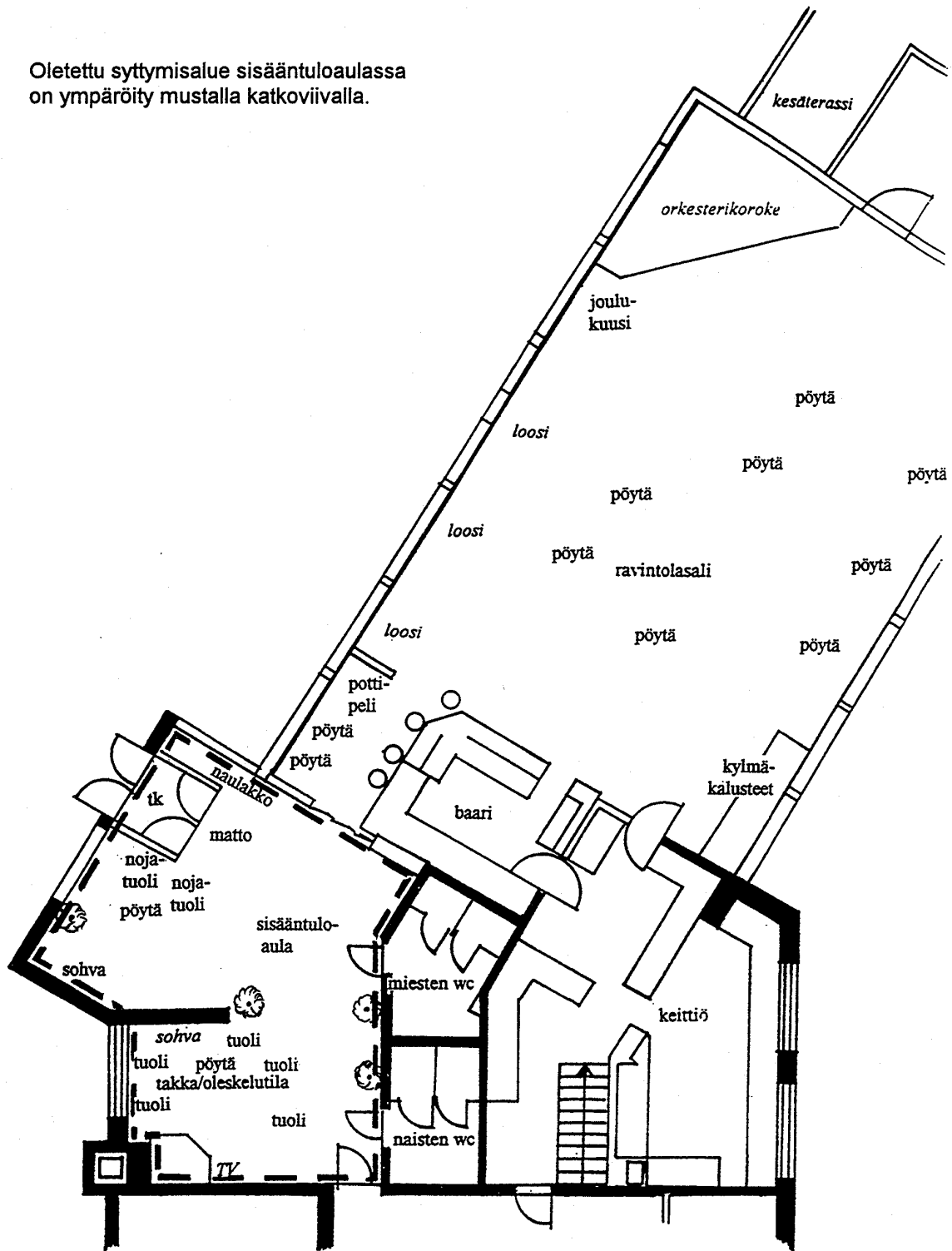
5.2.4 Tekniset tutkimukset

Hotellin ravintola-osa tuhoutui palossa niin perusteellisesti, että luotettavan tiedon hankkiminen syttymisen syystä tai varmasta syttymispaikasta on ollut hyvin vaikeaa. Kuitenkin tutkinnan aikana on varmuudella voitu todeta palon alkaneen ravintolarakennuksen sisätiloista. Tutkinnan aikana on voitu rajata ravintolarakennuksen tiloista syttymispaikoina pois kesäterassi ja keittiö. Ilmeisimpänä syttymispaikkana pidetään pääsisäänkäynnin aulaa.

Mitään syttymisen syytä ei ole voitu varmuudella sulkea pois. Kansainvälisten tilastojen mukaan selvitettyjen hotellipalojen yleisimpiä syttymissyitä ovat olleet tupakoiminen, tuhopoltto, sähkölaitteet ja ruoanvalmistus.

Eurooppa 4 –hotellin palossa tuhoutunut ravintola ja sisääntuloaula

Oletettu syttymisalue sisääntuloaulassa on ympäröity mustalla katkoviivalla.

vanha majoitusosa, jonka ensimmäiset huoneet tuhoutuivat palossa

0

15 m

2.11.1995 kuvatulta videonauhalla otettu valokuva baarista ja sisääntuloaulan oviaukosta ravintolasalin suunnasta kuvattuna. Taustan oviaukko suljettiin yöksi paljeovella, joka kuvassa vedettiin oikealta vasemmalle.

2.11.1995 kuvatulta videonauhalla otettu valokuva sisääntuloaulan takkahuoneesta kuvattuna vanhan majoitusosan käytävään johtavalta palo-ovelta, joka erottuu auki-asennossa kuvan vasemmassa reunassa.

Ravintolan kattopellit rekonstruointiin 3.2.1996 tapahtumapaikalla, jolloin todettiin poikkeavia värimuutoksia kattopelleissä sisääntuloaulan kohdalla. Kyseinen kohta on kuvan keskiosassa ympäröitynä katkoviivalla.

Tutkinnan aikana löydettiin ja taltiointiin sisääntuloaulan ja ravintolan välisen paljeoven riippulukon ja sen kiinnikkeiden jäännökset sellaisesta kohdasta, joka osoittaa paljeoven olleen kiinni palon aikana,

Poliisin suorittaman tutkinnan yhtenä osana on ollut rikoksen mahdollisuuden huomiointi ja poissulkeminen. Syttymissyyn tutkinnan yhteydessä ei ole havaittu mitään rikokseen viittaavaa, ja ulkopuolisen aiheuttaman rikoksen mahdollisuus on todettu hyvin pieneksi seuraavilla perusteilla:

- Ylikonstaapeli ja aluepalopäällikkö yhdessä, sekä rikosylikonstaapeli myöhemmin, kiersivät hotellirakennuksen sammutustöiden aikana havaitsematta lumihangessa mitään poikkeuksellisia jälkiä.
- Ravintolarakennuksesta jäännöksistä otettiin 20 palonäytettä, joissa ei todettu jäänteitä palavista nesteistä.
- Ravintolan keittiön oven lukoissa ei todettu murtautumisen jälkiä, ja ovi on ollut palon aikana kiinni.
- Ravintolan ja aulan välisen paljeoven lukituslaitteissa ei todettu murtautumisen jälkiä, ja ovi on ollut palon aikana kiinni.
- Ravintolan puolella olleen Potti-pelin lukituslaitteissa ei todettu murtautumisen jälkiä, ja laitteen sisällä olleiden kolikoiden todettiin olevan tallella.

Ravintolan kattopellit tutkittiin järjestämällä pellit alkuperäiseen muotoonsa tasaiselle alustalle. Tutkimuksessa todettiin voimakkaimman palamisen alue värimuutoksena pääsisäänkäynnin aulan kohdalla. Peltikatossa ei voitu todeta sellaista kohtaa, josta liekit olisivat voineet tulla esiin peltien läpivienneistä tai raoista. Kattopelleissä ei tutkinnan aikana todettu ylimääräisiä reikiä.

Sähkölaitteet ravintolassa ovat tuhoutuneet niin pahoin, ettei niistä ole ollut saatavissa luotettavaa tietoa. Sähkölaitteita on ollut ravintolassa runsaasti joka puolella, ja ne ovat henkilökunnan kertoman mukaan toimineet hyvin ennen paloa.

Lähellä oletettua syttymispaikkaa sijainneiden television ja raha-automaatin (Potti-peli) huoltoliikkeistä on saatu tietää, ettei samanlaisten laitteiden tiedetä aiheuttaneen palonalkuja tai tulipaloja.

Ruoanvalmistus ravintolan keittiössä lopetettiin huomattavasti ennen asiakkaiden poistumista ja ravintolan sulkemista. Ruokaa ei paloa edeltävänä aikana valmistettu millään poikkeavan syttymisalttiilla tavalla. Silminnäkijähavainnot palon aikana alakerrasta keittiöön nousevilta portailla tukevat käsitystä siitä, ettei tulipalo olisi saanut alkuaan keittiötiloista.

Illan ja yön aikana ravintolassa tupakoitiin, ja ennen sulkemista myös henkilökunta poltti savukkeita näissä tiloissa. Uudet hotellivieraat tupakoivat aulassa odottaessaan huoneisiinsa pääsyä aamuyöllä. Ravintolassa ja eteistiloissa on otollisia paikkoja palon syttymiseen savukkeesta, kuten esimerkiksi eteistilan ja takkahuoneen istuimet sekä takkahuoneen rottinkinen roskakori ja baarin muovinen roskakori.

Henkilökunnan poistumisen ja ravintolan syttymisen välinen aika on hyvin lyhyt, ja lautakunta on arvioinut ajaksi korkeintaan 16 minuuttia kello 03.22 - 03.38:n välillä. Näin lyhyt aika on sopiva palon syttymiseksi savukkeesta tai jonkin laitteen ylikuumentumisesta.

5.2.5 Johtopäätös syttymissyystä

Lautakunnan silminnäkijähavaintoihin, teknisiin tutkimuksiin ja palosimulointitutkimukseen perustuvan päätelmän mukaan palo on todennäköisimmin saanut alkunsa ensisijaisesti palavasta savukkeesta tai toissijaisesti sähkölaitteesta. Tahallisen sytyttämisen mahdollisuutta ei ole voitu kokonaan sulkea pois, mutta sellaiseen viittaavaa näyttöä ei ole.

5.3 Vaaratilanteen syntyyn vaikuttaneet tekijät

5.3.1 Rakenteelliset tekijät

Ravintola ja vanha majoitusosa olivat rakenteiltaan kevytrakenteisia. Niiden rakennusmateriaaleina oli käytetty runsaasti puuta ja muuta helposti syttyvää rakennusmateriaalia. Tämä edesauttoi palon nopeaa kehittymistä ja leviämistä näissä tiloissa. Palo ehti kehittyä varsin pitkälle ennen kuin asukkaat ja ohikulkijat havaitsivat sen.

Hotellirakennuksen asiakastilat muodostuivat neljästä palo-osastosta, jotka olivat ravintola, vanha majoitusosa, uuden majoitusosan yläkerta ja uuden majoitusosan alakerta. Olettamalla teoreettisesti, että palo-osastointi olisi ollut kunnossa, ja että se olisi pettänyt aina alhaisimman palonkestoajan omaavan rakennusosan (palo-oven) palonkestoajan täytyessä, toteutetuilla osastoinneilla olisi voitu hidastaa palon ja savukaasujen leviämistä ravintolasta vanhan osan majoitustiloihin 30 minuuttia, uuden osan majoitustilojen yläkertaan 60 minuuttia ja uuden osan majoitustilojen alakertaan 90 minuuttia. Onnettomuustilanteessa rakennuksessa ei kuitenkaan ollut tosiasiaa lainkaan palo-osastointia, koska kaikki onnettomuustilanteen kehitykseen vaikuttaneet palo-ovet olivat auki-asennossa. Täten ravintolan ja vanhan majoitusosan huoneiden välisellä avoimella ilmanvaihtokanavallakaan ei tässä tapauksessa ole sanottavaa merkitystä savun ja palon leviämisen kannalta.

Ravintolaa ja vanhaa majoitusosaa remontoitaessa oli puupanelia, lastulevyä ja muuta palavaa materiaalia lisätty merkittävästi muun muassa katto- ja seinärakenteiden pintakerroksiin. Näillä materiaaleilla on heikennetty kohteen rakenteellista paloturvallisuutta sekä alle nykyisen että rakentamisen aikaisen vaatimustason. Tällä on ollut paloa kiihdyttävä vaikutus.

Uuden majoitusosan rakentaminen kokonaan kivirakenteisena on edesauttanut sitä, että varsinainen palo saatiin rajattua rakennuksen vanhaan osaan.

Uuden osan toisen kerroksen poistumisteiden sijoittuminen epätarkoituksenmukaisesti vierekkäin on jättänyt suuren osan tästä poistumisosastosta niin sanotuksi umpiperäksi. Palon alkuvaiheessa käytävän täyttänyt savu on estänyt käytävällä liikkumisen ja siten

Tuhoutunut ravintola kuvattuna salin suunnasta sisääntuloaulan suuntaan, joka on sijainnut keltaisen tiiliseinän kohdalla.

Sisääntuloaulan vieressä olleen takahuoneen ja vanhan majoitusosan käytävän välissä palon aikana ollut palo-ovi. Vertaa 2.11.1995 kuvatulta videonauhalla otettuun valokuvaan auki olleesta palo-ovesta kohdassa 3.5.

myös poistumisen näiden poistumisteiden kautta kaikista toisen kerroksen huoneista. Ainoastaan palossa menehtynyt uhri on mahdollisesti liikkunut tällä käytävällä.

Jos hotellin eri vaiheet olisi rakennettu nykyisiä rakenteellisia paloturvallisuusmääräyksiä noudattaen, olisivat aikoinaan käytetyt rakenneratkaisut vähäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta olleet mahdollisia. Remontoitaessa rakennusta paloturvallisuutta on heikennetty alkuperäisestä tasosta ravintolassa ja vanhassa majoitusosassa.

5.3.2 Hotellin järjestelyt

Palo-ovien pitäminen virheellisesti auki-asennossa on ollut suuronnettomuuden vaaratilanteen syntymisen kannalta tämän tulipalon kohtalokkain virhe. Palo ja savukaasut ovat päässeet leviämään esteettä ravintolasta majoitustiloihin. Tämän seurauksena nopeasti palon syttymisen jälkeen 42 ihmistä on ollut hengenvaarassa.

Palovaroittimien puuttuminen rakennuksen kaikista tiloista hidasti asukkaiden tiedon-saantia tulipalosta. Lisäksi useat asukkaat ovat olleet omien ensihavaintojensa jälkeen epävarmoja tilanteesta, koska mitään hälytystä tai muuta vastaavaa ei ollut havaittavissa. Tämä on hidastanut heidän pelastautumistaan. Palovaroittimien puuttumisen seurauksena vanhan majoitusosan ja uuden majoitusosan yläkerran käytävät ovat ehtineet täyttyä savusta ennen kuin asukkaat ovat saaneet tiedon palosta ja poistuneet tähän käytävään rajoittuvista huoneista.

Tarkoituksenmukaisesti sijoitetut palovaroittimet, majoitushuoneiden lisäksi myös käytävällä, olisivat antaneet varoittamisen ohella mahdollisuuden palon sammuttamiseen alkuunsa käytössä olleilla alkusammuttimilla.

Palovaroittimet olisivat mahdollistaneet lähes kymmenen minuuttia nopeamman onnettomuusilmoituksen tekemisen aluehälytyskeskukseen. Mikäli olisi käytetty automaattista paloilmoitinta, onnettomuusilmoitus aluehälytyskeskukseen olisi varmasti nopeutunut yli kymmenen minuuttia.

Suojelusuunnitelman ja siinä vaadittavan suojelujohtajan nimeämisen puuttuminen on edesauttanut hotellin paloturvallisuudessa esiintyneiden puutteiden säilymistä. Onnettomuusilanteessa ei myöskään osattu toimia johdonmukaisesti, koska henkilökunnalle ei ollut määritely etukäteen tehtäviä, ei ollut harjoitettu toimintaa onnettomuusilanteissa eikä ollut järjestetty muutakaan paloturvallisuuskoulutusta.

Huoneistokohtaisen monikielisen toimintaohjeen puuttuminen johti asukkaiden toimimiseen oman harkintansa mukaan. Tästä puutteesta ei nyt aiheutunut merkittävää lisävaaraa, mutta se olisi saattanut johtaa kohtalokkaihin seurauksiin.

Ravintolan runsaat sisusteet, lähinnä verhojen ja loosien materiaalit, eivät olleet sisäasiainministeriön sisusteista antaman paloturvallisuusohjeen mukaisia. Sisusteet ovat siten edistäneet palon kehittymistä ravintolassa tavanomaista enemmän.

Hotellissa ei ollut järjestetty yövalvontaa. Yövalvonta ei ole pakollista. Yövalvonnan puuttuminen mahdollisti osaltaan suuronnettomuuden vaaratilanteen syntymisen. Palo on syttynyt sellaisessa kohdassa, että sen olisi havainnut vastaanottotilasta helposti.

5.3.3 Kunnallinen palonehkäisy

Kunnassa ei ollut erityistä suunnitelmaa palotarkastustoiminnan järjestämisestä. Tarkastukset suoritettiin satunnaisesti muiden töiden ohella. Majoitus- ja ravitsemisliiketoiminnan aloittamiseen liittyvään toiminnanharjoittajan ilmoitusmenettelyyn ei ollut yleensä kytketty erityisen palotarkastuksen suorittamista, vaikka nimismies toimitti kopion ilmoituksesta palopäällikölle. Tässä kohteessa käyttöönoton yhteydessä suoritettiin palotarkastus, jota voidaan pitää erityisenä palotarkastuksena.

Palotarkastuksessa ei kiinnitetty lainkaan huomiota useisiin palo- ja henkilöturvallisuuden kannalta merkittäviin puutteisiin. Palovaroittimien puutetta ei kirjattu tehtyyn palotarkastuspöytäkirjaan, huoneistokohtaisen toimintaohjeen puuttumista ja hotellin suojele suunnitelman puuttumista ei tarkastuksessa otettu esille. Hotellin henkilökunnan palo- ja henkilöturvallisuutta koskevien määräysten tuntemiseen ja palontorjuntakoulutukseen ei tarkastuksessa myöskään kiinnitetty erityistä huomiota. Ainakin joillekin vastuuhenkilöistä esimerkiksi palovaroittimien pakollisuus tässä kohteessa ei ollut täysin selvää.

Kohteessa ei suoritettu jälkipalotarkastusta.

Kunnallisella palotarkastustoiminnalla ei ole ollut tässä tapauksessa ennaltaehkäisevää vaikutusta onnettomuuden syntymisen ja sen suuronnettomuuden vaaratilanteeksi kehittymisen kannalta. Käyttämällä palonehkäisytoimen keinoja tehokkaasti olisi ainakin onnettomuuden laajuutta ja erityisesti sen kehittymistä suuronnettomuuden vaaratilanteeksi pystytty merkittävästi rajoittamaan.

5.3.4 Pelastustoimien käynnistyminen

Ensimmäisenä tulipalosta ilmoittanut ohikulkija ei pysähtynyt paikalle ja ryhtynyt ihmisten pelastamiseen. Tästä syystä asukkaiden pelastamisen aloittaminen viivästyi useita minutteja, lähes kymmenen minuuttia, ennen kuin asukkaat itse ja seuraavat paikalle tulleet ohikulkijat aloittivat toiminnan. VTT:n palosimulointitutkimuksen mukaan savupatja hotellin käytävillä on noin neljä minuuttia ensimmäisen silminnäkiäjän ohiajon jälkeen laskeutunut 0,5 metrin korkeudelle lattiasta. Näin ollen on epävarmaa, olisiko yläkerran asukkailla ollut enää muuta pelastautumismahdollisuutta kuin ikkunat, vaikka ensimmäinen ohikulkija olisikin pysähtynyt paikalle ja ryhtynyt siellä asianmukaisiin pelastustoimiin.

Ensimmäisten paloilmoitusten ohjautuminen Jämsän aluehälytyskeskukseen Jyväskylän aluehälytyskeskuksen kautta hidasti viranomaisten pelastustoiminnan käynnistymistä noin kaksi minuuttia. Myös paikalle pysähtyneen ilmoittajan suorittaman pelastustoiminnan aloittaminen viivästyi jonkin verran, koska hän joutui kertomaan asiansa kahteen kertaan hälytyspäivystäjille. Tilanne onnettomuuskohteessa oli kuitenkin jo tässä vaiheessa kehittynyt lähes pahimmilleen, eikä siinä tänä aikana tapahtunut merkittävää pa-

henemistä. Viivästys aiheutti kuitenkin vastaavan ajanhukan useiden asukkaiden pelastamisessa.

Hälytystoiminnassa ei ollut tilanteen edellyttämää etupainotteisuutta. Yksiköt hälytettiin useassa vaiheessa, ja hälyttämiseen kysyttiin tilanteesta vastaavan paloviranomaisen lupa. Tästä aiheutui ylimääräistä viivettä Kuhmoisten sairausauton ja Jämsän palopäällikön (JÄ P1) hälyttämisen osalta viisi minuuttia, muiden Jämsän yksiköiden osalta kuusi minuuttia, Jämsänkosken yksiköiden osalta kymmenen minuuttia ja Jämsän sairausauton osalta 19 minuuttia. Koska etupainotteisuuden puute ei vaikuttanut kohteessa ensimmäisenä olleiden Kuhmoisten yksiköiden hälyttämiseen, sillä ei tässä tilanteessa ollut asukkaiden pelastamisen kannalta merkitystä. Toisissa olosuhteissa näin suurella viiveellä olisi voinut olla kohtalokas merkitys asukkaiden turvallisuudelle. Materiaalivahinkoihin asialla saattaa olla jonkin verran vaikutusta.

5.3.5 Sää

Kylmä (noin -25 °C) sää oli yksi syy siihen, että ensimmäisen silminnäkijä ajoi ohi pysähtymättä vain tehden hätäilmoituksen. Hänellä oli autossa vaimon lisäksi kaksi pientä lasta.

Palokuntien joidenkin yksiköiden lähdöt hidastuivat jonkin verran, koska osa palomiestä ei saanut omia henkilöautojaan käyntiin kylmän sään takia. Paloasemalle on tultu tästä syystä muun muassa moottorikelkalla. Kuhmoisten ensimmäisen yksikön lähtöaika oli yhden minuutin keskimääräistä hitaampi.

Sääolot ovat vaikeuttaneet palokunnan toimintaa onnettomuuskohteessa. Kova pakkanen hankaloittaa monin tavoin erityisesti sammutusta varusteiden ja laitteiden jäätyminen takia.

Kova pakkanen on ollut vähissä vaatteissa, muun muassa avojaloin, pelastuneille tulipalon jälkeen uusi uhkatekijä. Paikalla olleeseen linja-autoon ja läheiseen paritaloon suojaan pääseminen esti kuitenkin lisävammojen syntymisen. Ensimmäiset pelastajat olivat olosuhteisiin nähden huonosti varustautuneet ja he saivat ainakin käsiinsä paleltumia.

5.4 Pelastustoiminnan analyysi

5.4.1 Palokunnan tuloa edeltävät toimet

Ensimmäisen ilmoituksen tehneen ohikulkijan havaintojen aikaan hotellilla ei ilmeisesti vielä ollut aloitettu mitään pelastustoimia. Noin kymmenen minuuttia myöhemmin hotellin pihaan juossut toinen ilmoittaja tapasi uuden osan alaovella ilmeisesti ensimmäiset ulos tulleet lapset. Jos ensimmäinen ilmoittaja olisi pysähtynyt paikalle ja saanut nopeasti tiedon tulipalosta asukkaille, olisi heidän omatoiminen pelastautumisensa alkanut joitakin minuutteja aikaisemmin. Hotellin käytävillä on tässä vaiheessa kuitenkin jo ollut savua.

Useat hotellin asukkaat ovat havahtuneet itse paloon joko savun tai outojen äänien takia. Tämä on tapahtunut suunnilleen samoihin aikoihin pelastustöihin ryhtyneiden ohikulkijoiden pihaan tulon kanssa. Omatoimisesti on pelastaututtu ainakin vanhan majotusosan huoneista numero 1, 2, 5 ja 7 sekä uuden puolen toisen kerroksen huoneesta numero 26. Nämä asukkaat ovat puolestaan ryhtyneet herättämään muita hotellivieraita lähinnä uuden puolen alakerrasta. Muissa uuden puolen yläkerran huoneissa olleet ovat itse heränneet ihmisten tai tulipalon aiheuttamaan meluun. Osa asukkaista oli vielä hereillä palon syttymisen aikoihin. Kaikkien asukkaiden hereillä olo tai herääminen varsin nopeasti edesauttoi pelastustoimien suorittamista.

Hotellin uuden osan yläkerran käytävällä on eräiden asukkaiden lausuntojen mukaan kuulunut oviin tai seiniin hakkaamista siinä vaiheessa, kun käytävä on jo ollut savun vallassa. On mahdollista, että palossa menehtynyt remonttimies on ennen tajuntansa menettämistä kiertänyt tällä käytävällä herättämässä asukkaita. Tutkinnassa ei ole ilmennyt ainakaan kenenkään muun liikkuneen tällä käytävällä näihin aikoihin.

Toisena tulipalosta ilmoittanut ohikulkija, palomestarioppilas, juoksi tien varteen pysäköidyltä autoltaan hotellin pihaan toverinsa kanssa arviolta kello 03.59 - 04.00. Hän teki hetken havaintoja ravintolan kohdalla ja jatkoi sitten uuden puolen alakerran ovelle. Täällä hän näki ilmeisesti ensimmäisenä pelastautuneet kaksi lasta, joiden kanssa hän meni sisälle alakertaan ja ryhtyi kolistelemaan huoneiden ovia herättääkseen muut asukkaat. Jonkin ajan kuluttua hän ymmärsi toisessa kerroksessa olevan paljon lapsia ja totesi heidän olevan hengenvaarassa. Hän meni ulos ja ryhtyi pelastamaan löytämillään alumiinitikkailla toisen kerroksen asukkaita ikkunoista aloittaen järven puolelta. Hän pelasti toisesta kerroksesta ainakin kymmenen ihmistä tikkaiden avulla. Hänen toverinsa pelasti venäläisen pojan kanssa noin viisi henkilöä toisesta kerroksesta.

Toisena palosta ilmoittaneen ohikulkijan kanssa samoihin aikoihin tuli paikalle henkilöautolla myös kolmas mieshenkilö. Hän ajoi hotellin pihan poikki paritalolle ja soitti auton äänimerkkiä koko ajan. Tähän ääneen on ilmeisesti lopullisesti havahtunut huoneen numero 5 asukas. Mies meni puhuttuaan paritalon asukkaille hotellin uuden puolen alakertaan herättelemään asukkaita. Käytävällä oli paljon lapsia, ja muut olivat jo siten samassa työssä. Tämän jälkeen mies meni ulos ja auttoi tikkailla joidenkin muiden kanssa toisesta kerroksesta lapsia alas.

Ohikulkijoiden kanssa samaan aikaan pelastivat myös hotelliasukkaat toisiaan pitämällä muun muassa huopaa pelastuspurjeena hyppäävien alla. Osa lapsista pelastautua hyppäämällä suoraan maahan.

Hotellin uuden osan toisesta kerroksesta ovat ilmeisesti kaikki asukkaat pelastautuneet tai pelastettu ikkunoiden kautta.

Hotelliasukkaiden omatoimisen pelastautumisen ja ohikulkijoiden suorittaman pelastustoiminnan ansiosta kaikki asukkaat pääsivät menehtynyttä remonttimiestä lukuun ottamatta ulos rakennuksesta varsin nopeasti. Tällä on ollut erittäin suuri merkitys henkilövahinkojen rajoittamisessa.

Kaikkien toisen kerroksen asukkaiden pelastumiseen hengenvaarallisesta tilanteesta vaikutti myös asukkaiden oikea käyttäytyminen. Savun täyttämään käytävään ei lähtenyt kukaan vaan kaikki ymmärsivät, että ikkuna on tässä tilanteessa ainoa pelastusreitti.

Ulkopuoliset pelastajat ja pelastustöihin osallistuneet hotelliasukkaat eivät ole olleet tietoisia toistensa toiminnasta. Tästä syystä heidän kertomuksistaan on ollut vaikeaa saada tarkkaa kuvaa pelastustoimien ajoittumisesta toisiinsa nähden.

5.4.2 Hätät ilmoitukset ja hälytysilmoitukset

Ensimmäinen ilmoitus onnettomuudesta tehtiin matkapuhelimella. Puhelu yhdistyi ensin Jyväskylän aluehälytyskeskukseen. Täältä puhelu yhdistettiin Jämsän aluehälytyskeskukseen. Tähän puhelun kiertoon kului aikaa noin kaksi minuuttia. Tämä aika hukkaantui, ja kaikki ilmoituksen perusteella käynnistetyn toiminnan olisi voitu tehdä kaksi minuuttia aikaisemmin, jos puhelu olisi yhdistynyt heti Jämsään.

Jyväskylän aluehälytyskeskus keskittyi ensisijaisesti onnettomuuskohteen paikantamiseen ja selvittämään sitä, minkä hälytyskeskuksen alueella se oli. Samaan aikaan ilmoittaja ajoi autollaan eteenpäin. Saatuaan tiedon siitä, että ilmoittaja oli jatkanut matkaansa pysähtymättä, hälytyspäivystäjän olisi ollut syytä pyrkiä kääntämään ilmoittaja takaisin. Näin todellinen tilanne olisi selvinnyt useita minutteja aikaisemmin.

Onnettomuuskohteeseen tulipalon osalta peruslähdön kohde. Hotellitoiminnan laajuudesta tapahtumahetkellä ei tosin aluehälytyskeskuksessa ollut tarkkaa tietoa. Peruslähtö tulipaloissa tälle alueelle muodostetaan hälytysohjeen mukaan Kuhmoisten ja Jämsän/Jämsänkosken yksiköistä, ja peruslähdön johtajana toimii Jämsän/Jämsänkosken palopäällikkö (P1). Tässä tulipalossa peruslähdön hälyttäminen tapahtui porrastetusti. Hälytyspäivystäjä varmistui ensin Kuhmoisten päällystöpäivystäjältä ja vielä Jämsän palopäälliköitä peruslähdön hälyttämisen. Tästä syystä Jämsän palopäällikön (JÄ P1) hälyttäminen tapahtui viisi minuuttia ja Jämsän yksiköiden kuusi minuuttia Kuhmoisten yksiköiden hälyttämisen jälkeen. Lisäyksiköiden hälyttäminen tapahtuu hälytysohjeen mukaan eri käskystä. Jämsänkosken yksiköt hälytettiin Kuhmoisten päällystöpäivystäjän käskystä. Jämsän yksiköiden hälyttämisessä viiveestä noin yksi minuutti aiheutui hälytystekniikasta.

Molempien edellä mainittujen viiveiden johdosta Jämsän palopäällikkö oli palopaikalla noin seitsemän minuuttia ja Jämsän yksiköt noin kahdeksan minuuttia myöhemmin kuin olisi ollut mahdollista. Tässä onnettomuudessa näistä viiveistä ei aiheutunut merkittäviä lisävahinkoja.

Myös sairausautojen hälyttämisessä oli samanlaista viivettä. Ensimmäisen sairausauton hälyttämiseen kysyttiin lupa Kuhmoisten päällystöpäivystäjältä. Tämä viivästytti lääkinnällisen pelastustoiminnan aloittamista kohteessa. Mikäli Kuhmoisten sairausauto (KU 191) olisi hälytetty samanaikaisesti palokunnan kanssa, olisi se todennäköisesti ollut onnettomuuspaikalla ennen ensimmäistä paloautoa. Tällä olisi saattanut olla koko tilanteen kannalta merkitystä, koska sairaankuljettajat olisivat voineet antaa tilannetiedotuksen seuraavana paikalle tuleville yksiköille. Lääkinnällisen pelastustoiminnan osalta tällä

viiveellä ei tässä tapauksessa ollut mainittavia seurauksia. Toisenlaisissa tilanteissa näin pitkillä viiveillä saattaa olla kohtalokkaat vaikutukset.

Jämsän aluehälytyskeskuksessa ei ollut käytössä toimivaa arkistonauhuria. Viestiliikenne nauhoitettiin vain käyttönauhurille, jossa on ainoastaan yksi raita. Tämä on vaikeuttanut onnettomuuden tutkintaa ja eri tapahtumien ajoitusta. Kaikkia tapahtumia ei ole saatu ajoitettua luotettavasti tapahtumaketjussa tämän puutteen takia.

Jämsän aluehälytyskeskuksessa toimi onnettomuuden aikana vain yksi hälytyspäivystäjä. Näin suuren operaation hoitaminen on liian suuri tehtävä yhdelle päivystäjälle. Tehtävät on hoidettava loppuun mahdollisimman nopeasti, ja osa niistä viivästyy väistämättä. Esimerkiksi onnettomuudesta ilmoittaneiden ohikulkijoiden kanssa ei ollut aikaa keskustella riittävän pitkään tarkempien tietojen saamiseksi. Jos hälytyskeskuksessa olisi ollut parempi miehitys, alkuvaihe olisi ollut mahdollista hoitaa tehokkaammin.

5.4.3 Sammutus- ja pelastustoiminta

VTT:n simulointitutkimuksen mukaan palo oli lieskahtanut aulassa 22 minuuttia ennen sammutus- ja pelastustoiminnan käynnistymistä. Tällä perusteella voidaan todeta, että ravintolassa, aulassa ja vanhassa majoitusosassa ei ollut palokunnan saapuessa enää käytännöllisesti katsoen mitään pelastettavissa. Mahdollisuudet ihmisten pelastamiseen rajoittuivat uuden puolen majoitustiloihin. Palon sammuttamisen osalta tehtävissä oli lähinnä uuden osan suojeleminen rajoittamalla palo rakennuksen vanhaan osaan.

Kuhmoisten sammutusyksiköiden toiminta tilanteen alkuvaiheessa oli lähinnä yksittäisten miesten ja sammutusparien itsenäistä työskentelyä. Tilanteen johtaja (P3) toimi tässä vaiheessa lähinnä palomiehen tehtävissä. Savusukellustehtävät annettiin jo matkalla määrätuille palomiehille käskemällä heidän pukea savusukelluslaitteet päälleen. Savusukeltajille ei kuitenkaan annettu kohteessa selvää tehtäväkäskeyä. Tästä syystä tarkastettiin uuden puolen alakerran huoneet useaan kertaan, ennen kuin arvioita runsaan kymmenen minuutin kuluttua ensimmäisen yksikön saapumisesta pyrittiin portaikon kautta ensimmäisen kerran yläkertaan. Savusukeltajat perääntyivät kukin vuorollaan pääsemättä tätä kautta yläkerran käytävään.

Käytävä oli savun vallassa, mutta missään vaiheessa siellä ei lämpötila ole ollut palosimulointitutkimuksen ja paikalla myöhemmin tehtyjen havaintojen perusteella liian korkea savusukelluksen suorittamiseen. Mikäli ensimmäiset savusukeltajat olisivat tehneet heti savusukelluksen toiseen kerrokseen, olisi uhrin löytyminen todennäköisesti nopeutunut. Ensimmäisen sammutusyksikön saapuessa paikalle oli toisen kerroksen käytävässä tilanne savun takia ollut hengenvaarallinen jo ainakin 10 - 15 minuuttia. Savusukelluskokemuksen ja määrätietoisien johtamisen puute tämän kaltaisissa erittäin vaativissa tilanteissa on selvästi vaikuttanut toimintaan.

Tilanteen määrätietoinen johtaminen alkoi silloin, kun Jämsän palopäällikkö saapui kohteeseen. Hän antoi yksiköille selvät tehtävät.

Sammutustoiminnassa päätehtäväksi muodostui uuden osan suojeleminen, ja se onnistui.

5.4.4 Lääkinnällinen pelastustoiminta

Ensimmäisen sairaauton saavuttua onnettomuuspaikalle tilanne alkoi kehittyä lääkinällisen pelastustoiminnan osalta spontaanisti. Varsinaista joukkosidontapaikkaa tai vastaavaa ei perustettu. Sairaankuljettajat alkoivat hoitaa sairaautolle oma-aloitteisesti tulleita loukkaantuneita, ja myöhemmin tarkastuksia suoritettiin myös paritaloon menneille lapsille. Tässä yhteydessä tarkastettiin myös potilaiden mahdollinen lisähoidon tarve. Varsinaista potilaiden hoidon ja sairaankuljetuksen kiireellisyysluokitusta ei suoritettu. Tässä tilanteessa se ei ollutkaan välttämätöntä, koska vakavasti loukkaantuneita ei ollut. Ensimmäisen sairaauton saapumisen jälkeen tiedot loukkaantuneista ja menehtyneistä olivat kuitenkin varsin puutteellisia ja oli mahdollista, että onnettomuus olisi aiheuttanut huomattavasti suuremmat henkilövahingot kuin nyt tapahtui. Tästä syystä olisi ollut perusteltua varautua järjestelmälliseen potilaiden kiireellisyysluokitukseen (*triage*), hoitoon ja kuljetukseen.

Lääkinnällisen pelastustoiminnan johto oli tilanteen ajan Jämsän palopäälliköllä (JÄ P1). Sairaankuljettajat toimivat kuitenkin itsenäisesti ja suorittivat hoitotoimet ja kuljetukset oman harkintansa mukaan. Jämsän palopäällikkö ei ollut kaikin ajoin selvillä sairaautojen liikennöinnistä. Vastuuhenkilön nimeäminen johtamaan lääkinällistä pelastustoimintaa olisi tarpeen aina, kun onnettomuudessa on paljon potilaita.

Sairaalan informoiminen suurissa tilanteissa on sovittu sairaankuljettajien tehtäväksi. Kello 04.29 Jämsän sairaankuljettaja totesi keskustelussa AHK:n kanssa, että pitää ilmoittaa sairaalaan. Tutkinnassa ei ole selvinnyt, että ilmoitus olisi tehty ennen ensimmäisen sairaankuljetuksen saapumista sairaalaan. Sairaala sai tietoa tilanteesta potilaita tuoneilta sairaankuljettajilta ja myöhemmin hälytyspäivystäjältä, joka oli useampaan kertaan yhteydessä erilaisista järjestelyistä, muun muassa tulkista ja kriisiryhmän kutsumisesta hotellivieraiden uuteen majoituspaikkaan Jämsään. Sairaalaan saapui suurehko määrä ulkomaalaisia, joiden vastaanottoon ei ollut varauduttu riittävästi. Tästä syystä potilas- ja hoitotietojen kirjaus jäi osin puutteelliseksi.

Venäläisen koululaisryhmän johtajalta saadun tiedon mukaan kaikille tämän ryhmän jäsenille suoritettiin myöhemmin Pietarissa lääkärintarkastus. Näissä tarkastuksissa on löytynyt muun muassa nilkkamurtuma, jota Suomessa ei havaittu.

5.4.5 Poliisin toiminta

Hotelli *Eurooppa* 4:ssä ei ollut jatkuvasti toimintaa. Viimeksi majoitus- ja ravitsemisliikettä aloitettiin keväällä 1995 rakennuksen oltua sitä ennen yli vuoden tyhjänä. Muutosten vuoksi Jämsän poliisipäivystyksessä ei ollut ajantasalla olevia osoite- ja henkilöyhteystietoja. Varmasti ei voida sanoa, oliko tällä seikalla mitään merkitystä pelastustoimille. Ellei aikaa olisi hukkaantunut tuloksettomasti yhteystietojen etsimiseen, hotellin henkilökunta olisi mahdollisesti tavoitettu 5 - 6 minuuttia aikaisemmin.

Päivystyksessä ei ollut nauhoituslaitteita. Päivystyksen tilat ja kalusteet oli vähän aikaisemmin uusittu, jolloin hätäsoittojen nauhoituslaitteet oli poistettu. Ajannäyttölaitteet eivät olleet samassa ajassa, niiden näyttämät poikkesivat useita minuutteja toisistaan.

Nauhoituslaitteiden puuttuminen ja kellonaikojen virheet ovat vaikeuttaneet tutkintaa ja tapahtumien ajoitusta erityisesti tapahtumien aikakirjauksissa olevien epätarkkuuksien vuoksi.

Erityisvaatimuksia poliisitoiminnalle aiheutui hotelliasukkaiden ulkomaalaisuudesta etenkin, kun tulkattava kieli oli venäjä. Poliisin apuna venäläisten puhuttamisessa oli onnettomuuspaikalla kaksi venäläistä syntyperää olevaa naishenkilöä, joista toinen oli hotelliravintolan omistajaosakas ja toinen tarjoilija. Heidän käyttämistään tulkkina vaikeutti jonkin verran heidän vajavainen suomen kielen taitonsa ja se, että myös he itse olivat asi-anosaisia tapahtumassa.

Osaltaan kieliongelmiin vuoksi hotelliasukkaiden puhuttelut jäivät vajaiksi. Paloyönä hotelliin tulleita matkustajia ei saatu puhutettua juuri lainkaan, koska he jatkoivat matkaansa kiireisesti heti aamulla Tampereelle. Ryhmästä pyydettiin muun muassa henkilöluetteloa ja selvitystä mahdollisista vammoista ja vahingoista, mutta ryhmä palasi Jämsään ja lähti kotimatalle Venäjälle jättämättä poliisille mitään tietoja. Kaikkien onnettomuusaikana hotellissa asuneiden majoituskortit tuhoutuivat palossa.

Poliisi sai vasta paljon myöhemmin varmuuden siitä, keitä tähän ryhmään kuului. Selvitystyötä vaikeutti se, että hotellissa, johon matkalaiset majoitettiin palon jälkeen, ei tiedetty kenen haltuun uudet majoituskortit jäivät. Kyselyjen jälkeen ne saatiin lopulta poliisin käyttöön. Tietojen puuttuminen vaikeutti myös tutkintalautakunnan työtä: venäläisryhmien jäseniä oli mahdollista puhuttaa vasta syksyllä 1996, yhdeksän kuukautta onnettomuuden jälkeen, henkilötietojen selvittyä.

Tulipalossa mukana olleiden ihmisten tehokkaaseen puhuttamiseen jo osaksi tapahtumapaikalla ei saatu riittävästi resursseja eikä erityisesti hotelliin Jämsässä, jonne majoittuneet siirrettiin palopaikalta. Jämsässä poliisin apuna oli venäjän kielen taitoinen tulkki, mutta olisi tarvittu vähintään toinenkin tulkki. Lisähenkilöstön tavoittamista töihin vapaalta vaikeuttivat ainakin viikonloppu ja joulun läheisyys.

Tieto palosta tuli poliisille vähän ennen kello neljää, jolloin hälytyspartion työvuoro olisi loppunut. Jos tieto palasta olisi tullut partion työvuoron päättymisen ja poliisiasemalta poistumisen jälkeen, olisi poliisipartion paikalle saaminen kestänyt jopa 30 - 40 minuuttia.

Ajankohta ja käytettävät voimavarat huomioon ottaen poliisitutkinta käynnistyi verrattain nopeasti ja tehokkaasti.

5.4.6 Tiedottaminen

Tiedottaminen oli aktiivista, mutta yhteydet tiedotusvälineisiin sitoivat voimavaroja. Tiedottaminen tiedotustilaisuuksia pitämällä olisi voinut vähentää muuta tiedotuspainetta.

Aluehälytyskeskuksen päivystäjä aloitti varhaisessa vaiheessa ilmoituksien teon tiedotusvälineisiin, noin 50 minuuttia ensimmäisen hätäilmoituksen jälkeen. Tällöin päivystäjä oli yksin. Joukkoviestimien nopea palveleminen kuuluu hyvään johtamistoimintaan. On kuitenkin aihetta arvioida operatiivisten viestitystehtävien ja tiedotusvälineiden informoinnin ensisijaisuutta silloin, kun työvoimaa on vähän ja pelastustoiminta jatkuu edelleen. Lautakunta katsoo, ettei sillä ole perusteita arvioida aluehälytyskeskuksen tiedotusvälineisiin tekemien yhteydenottojen oikea-aikaisuutta tätä yleistoteamusta yksityiskohtaisemmin.

Tiedotusvälineet haastattelivat pelastustoiminnan vielä jatkuessa pelastustoiminnan johtoon kuuluvia sekä poliisin tutkinnanjohtajaa. Tiedottaminen vaikeutti tällöin muita tehtäviä. Erityisen ongelmallista oli pelastustoiminnan johdon matkapuhelinnumeroiden päätyminen toimittajien tietoon, jolloin soittoja tuli tilanteen aikana.

Poliisilla tiedotusvastuu näkyi selkeänä. Tutkinnanjohtaja vastasi tiedottamisesta. Hän antoi itse monia henkilökohtaisia ja puhelinhaastatteluja. Kello 13:een mennessä Jämsän poliisin päivystäjälle oli toimitettu tiedote, joka jaettiin joukkoviestimille. Tiedote olisi helpottanut johdon tiedotustehtävää, jos se olisi saatu käyttöön aikaisemmin.

Tiedottamista olisi selkeyttänyt se, että päivän aikana olisi pidetty tiedotustilaisuus tai tiedotustilaisuuksia, joista olisi ilmoitettu mahdollisimman varhain. Silloin osa tiedottamisesta olisi voitu ohjata ja keskittää myös johtamistehtävien kannalta sopivimpaan ajankohtaan.

Poliisi selvitti tilannetta joukkoviestimien edustajille päästäessään nämä käymään palo paikalle noin kello 10.15. Tässä yhteydessä olisi voitu järjestää pelastustoimen ja poliisin yhteinen tiedotustilaisuus.

Onnettomuuden käsittely tiedotusvälineissä osoitti, että tiedottaminen sinänsä onnistui ja uutisten asiatiedot olivat oikeita.

Poliisi-tv:n käyttäminen tutkinnan apuna oli hyödyllinen kokeilu. Ohjelmien jälkeen yhteydenottoja oli vain muutama, mutta yksi näistä osoittautui tärkeäksi.

5.4.7 Ilmoituksien tekeminen

Pelastustoimen ilmoituksia ei tehty niin nopeasti ja niin korkealle hallinnossa kuin onnettomuuden laatu olisi edellyttänyt. Pelastushallinnon johto, lääninhallitusta lukuun ottamatta, ja suuronnettomuuksien tutkinnasta vastaavat saivat tiedon joukkoviestimien kautta. Tapahtuman luonnetta suuronnettomuuden vaaratilanteena ei ymmärretty paikallistasolla.

Poliisin sisäiset ilmoitukset käynnistyivät tutkinnan osalta oikein ja nopeasti, mutta eivät tavoittaneet läänin tai ministeriön poliisijohtoa ennen kuin asia oli ollut esillä joukkoviestimissä.

Tiedon välittämisessä pelastus- ja poliisitoimen ylemmälle johdolle ilmeni viiveitä, jotka johtuivat osittain ilmoittamiskäsityksen puutteista ja osin ilmeisesti siitä, että tapahtuman vakavuutta ei alkuun ymmärretty.

5.4.8 Muut toimialat

Hotellista evakuoitujen majoittaminen ja huolto onnistuivat hyvin. SPR:n Jämsän osasto huolehti suuresta osasta näitä tehtäviä. Lapsiryhmälle järjestetty jouluaiheinen illanvietto koettiin myönteiseksi huolenpidoksi. Ainoa huoltoon kohdistunut arvostelu on tullut venäläiseltä linja-autonkuljettajalta, joka valitti lautakunnalle Pietarissa siitä, että hän ei saanut menettämiensä vaatteiden tilalle lämpimiä varusteita eikä hänestä muutoinkaan huolehdittu samalla tavoin kuin muista.

5.5 Päätelmät

5.5.1 Miksi onnettomuus tapahtui?

Onnettomuuteen on yleensä useita kausaalisia syitä. Näistä osa saattaa olla välttämättömiä syitä - ilman niitä tapahtuma ei olisi ollut mahdollinen. Välttämättömiä syitä tulipalon syttymiseen ovat riittävä lämpö, palavan materiaalin ja hapen läsnäolo. Mukana voi olla myös myötävaikuttavia tekijöitä, jotka edistävät tapahtuman kehitystä.

Kuhmoisten hotellipalossa kuolemantapaus ja loukkaantumiset aiheutuivat siitä, että savu levisi käytävään ja sieltä huoneisiin niin, ettei ylemmän kerroksen käytävän kautta ollut juurikaan mahdollisuuksia pelastautua. Vahinkojen syntymistä edesauttoi se, ettei sammuttajia ja pelastajia voitu saada nopeasti paikalle. Myös pelastautumisjärjestelmät olivat puutteellisia. Jo maantieteelliset olosuhteet ja näiden ohella hätäilmoituksien ja hälyttämisen ongelmat selittävät järjestyneen avun saamisen hitautta.

Palovaroitusjärjestelmän puuttuminen aiheutti sen, ettei savun tulo käytävään johtanut ajoissa pelastautumistoimiin. Syynä tähän oli turvallisuussuunnittelun ja valvonnan heikkous.

Savu pääsi täyttämään käytävän, koska palo-ovet olivat auki. Tämäkin johtui päivittäisen turvallisuusajattelun ja valvonnan puutteista.

Savun ja palon leviämistä edistivät avoimien palo-ovien ohella muut palolle edulliset olosuhteet, kuten rakenteiden ja materiaalien puutteellisuudet.

Palon syttymissyitä ei ole varmuudella voitu osoittaa. Todennäköisimmät syttymissyitä, palava savuke ja viallinen tai väärin käytetty sähkölaite, olisivat seurauksia lähinnä huolimattomuudesta, joita olisivat unohtaminen tai väärä kytkentä, ja mahdollisesti materiaalivirheestä joko sähkölaitteessa tai syttyvässä materiaalissa.

Tämä kuvattu tapahtumaketju viittaa taustalla oleviin syihin, jotka liittyvät turvallisuusajatteluun ja turvallisuuskulttuuriin. Onnettomuuden estämiseksi ja tapahtuneen onnet-

tomuuden vahinkojen minimoimiseksi ei ollut tehty kaikkea, mikä olisi ollut kohtuullista ja tavanomaista tehdä.

5.5.2 Mitä pahempaa olisi voinut tapahtua?

Tutkinnan lähtökohtahavainto on se, että onnettomuudessa oli suuronnettomuuden ai-
nekset. Tulipalo olisi voinut pahimmillaan aiheuttaa kymmenien ihmisten kuoleman tai
vakavia loukkaantumisia.

Onnettomuuden tuhoisuutta olisivat lisänneet seuraavat seikat:

- Jos ravintolaosan ja hotellikäytävän välillä ei olisi ollut osastoivaa tiiliseinää - raken-
tamismääräykset olisivat sallineet kevytrakenteisemmän - turvallisuusriski vanhan
puolen hotellivieraille olisi ollut suurempi ja tuho olisi levinnyt myös uudelle puolelle.
Vanhan ja uuden puolen välinen seinäkin oli järeämpi kuin rakentamismääräysten
mukaan oli välttämätöntä, ja tämä rajoitti palon vaikutuksia uudella puolella.
- Jos hotelliosan jotkin rakenteet ja materiaalit olisivat olleet paloturvallisuuden kan-
nalta heikompia - esimerkiksi vanhalla puolella tiiliseinien sijasta puuseinät ja uuden
puolen rakenteet yleensä vähemmän palonkestäviä - olisivat savu- ja palovahingot
ja samalla mahdollisesti henkilövahingot olleet suurempia.
- Jos hotellin vanha ja uusi osa olisivat olleet samassa sähköjärjestelmässä - nyt niillä
oli eri sähköpääkeskukset - olisi tilanteenhallinta ollut vaikeampaa. Jos sähkö olisi
menetetty myös uudella puolella, pelastautuminen pimeässä olisi ollut erittäin vaike-
aa. Pimeässä ihmisiä olisi todennäköisemmin lähtenyt käytäville. Näiltä osin riskin-
hallinta oli ilman nimenomaista suunnittelua hyvä, koska huoneissa oli mahdollista
toimia ja ikkunoista voitiin pelastautua näkyvyyden ollessa kohtalainen. Myös ulko-
valot toimivat palon aikana uuden sähköpääkeskuksen ansiosta.
- Hotellin vanhan osan korjaustyö aiheutti sen, että onnettomuuden aikana tyhjinä oli
kaksi tässä palotilanteessa vaarallisinta huonetta - vanhan osan ainoat huoneet,
joista ei pihaoven tai ikkunan kautta voinut päästä helposti ulos.
- Jos hotellin asukkaita olisi lähtenyt yläkerran käytäville, olisivat henkilömenetykset
ilmeisesti kasvaneet. Nyt niin lapset kuin aikuisetkin toimivat ilmeisen harkitsevasti.
- Jos hotellin asukkaiden toimintakyky olisi ollut heikompi, esimerkiksi päihtymyksen,
iän tai liikuntaesteiden vuoksi, oikea toiminta ja kyky pelastautua olisivat olleet rat-
kaisevasti puutteellisempia.
- Useat hotellivieraat - niin aikuiset kuin lapsetkin - olivat vielä hereillä palon alkaessa.
Jos kaikki olisivat heränneet vasta paloon, olisi virhetoimintojen mahdollisuus kas-
vanut eikä keskinäinen apu ehkä olisi käynnistynyt hyvin.
- Maantiellä oli liikennettä enemmän kuin tavallisilla öinä. Ensimmäiset hätäilmoituk-
sen tekijät ja auttajat olivat joulun vuoksi matkalla. Jos hätäilmoitukset olisivat vii-
västyneet, olisi palokuntien vielä myöhempi saapuminen voinut aiheuttaa lisää hen-

kilövahinkoja ja aineellisia vahinkoja. Jos ensimmäiset ulkopuoliset auttajat eivät olisi olleet niin nopeasti paikalla ja niin kyvykkäitä kuin olivat, olisivat varsinkin ikkunoista pelastautuneiden vammat saattaneet olla huomattavasti vakavampia.

- Jos muutoin samanlaiset olosuhteet olisivat vallanneet jossakin maantieteellisesti vielä syrjäisemmässä hotellissa - varsinaisessa korpihotellissa - olisivat palon vaikutukset olleet vielä vaarallisempia, koska avun saamisen hidastuessa olisi sekä pelastettavien että pelastajien loukkaantumis- ja paleltumisvaara kasvanut ja materiaalivahingot olisivat varmasti lisääntyneet.

Jos yksi tai useampi näistä lisäehdoista olisi toteutunut, olisi onnettomuus melko todennäköisesti muuttunut mittasuhteiltaan suuronnettomuudeksi.

5.5.3 Olisiko onnettomuus voitu välttää?

Onnettomuus tai ainakin sen vakavuus olisi ollut vähemmän todennäköinen, mikäli sen syistä jokin tai osa olisi ollut poissa.

Onnettomuus olisi vältetty, jos sen alkusyy, syttyminen todennäköisesti savukkeesta tai sähkölaitteesta, olisi voitu välttää. Tämä liittyy kysymykseen turvallisuuskulttuurista.

Henkilövahingot ja vielä suurempien henkilövahinkojen riski sekä osa materiaalivahingoista olisi voitu välttää sillä, että kahta olennaista paloturvallisuusnormia olisi noudatettu:

- Palo-ovien pitäminen suljettuna olisi estänyt savun ja palon varhaisen etenemisen majoitustiloihin ja antanut asukkaille mahdollisuuden hallittuun pelastautumiseen.
- Palovaroittimien tai muun palovaroitusjärjestelmän käyttö olisi herättänyt hotellivieraat aikaisemmin, antanut aikaa turvalliseen pelastautumiseen ja nopeuttanut palokunnan hälyttämistä. Varsinainen paloilmoitinjärjestelmä olisi nopeuttanut palokunnan tuloa yli kymmenen minuuttia.

Ilmeisesti kumpi tahansa näistä paloturvallisuusmääräyksien mukaisista menettelyistä olisi yksinkin vähentänyt huomattavasti henkilövahinkojen vaaraa ja rajoittanut materiaalivahinkoja.

Jos tulipaloa ei olisi voitu estää, olisi ainakin sen vaarallisuutta ja tuhoisuutta voitu huomattavasti vähentää tavanomaisin turvallisuusjärjestelyin.

5.5.4 Vertailu muihin hotellipaloihin

Valtakunnallisen ONTIKA-onnettomuustietokannan mukaan vuonna 1995 sattui Suomessa yhteensä 50 tulipaloa majoitusliikerakennuksissa. Vuoden 1995 tilastot ONTIKA-tietokannassa ovat vielä jossakin määrin puutteelliset, joten todellinen tulipalojen määrä on ilmeisesti jonkin verran tätä suurempi. ONTIKA-onnettomuustietokannan keskeneräi-

syyden vuoksi tutkintalautakunnalla ei ole ollut mahdollisuutta näiden tulipalojen tarkempaan analysointiin.

Vuosina 1993 - 1996 oli Tampereella onnettomuustilastoinnin mukaan majoitusliikkeissä yhteensä kuusi tulipaloa. Majoitusliikkeitä on Tampereella palotarkastusrekisterin mukaan 27 kappaletta. Tässä luvussa ovat mukana kaikki Suomen rakentamismääräyskoelman määräyksen E1, rakenteellinen paloturvallisuus, tarkoittamat majoitusliikkeet (hotellit, motellit, matkustajakodit, moottorimajat, yömajat, loma-, lepo- ja virkistyskodit sekä retkeilymajat). Kaikista rakennuspaloista vuosina 1993 - 1996 oli Tampereella majoitusliikepaloja noin yksi prosentti.

Tulipalon syttymissyöt olivat näissä paloissa seuraavat: savuke kaksi kertaa, vaatteiden kuivatus kiukaan päällä kerran, hitsaus tai polttoleikkaus kerran, päälle unohtunut sähköliesi kerran ja tahallaan sytytetty avotuli kerran.

Mainituissa tulipaloissa ei kuollut tai loukkaantunut yhtään ihmistä. Aineelliset vahingot olivat yhteensä noin 0,2 miljoonaa markkaa.

Kaikissa näissä tulipaloissa palo saatiin rajattua syttymisvaiheessa ja varsinaiset palovahingot rajoittuivat syttymishuoneeseen. Savukaasut levisivät toisiin palo-osastoihin kolmessa palossa, koko syttymisosastoon yhdessä palossa ja koko syttymishuoneeseen kahdessa palossa. Syynä savukaasujen leviämiseen toisiin palo-osastoihin oli kaksi kertaa aukot tai muu osastoivan rakenteen heikko tiiveys ja yhden kerran avoimet ikkunat tai palo-ovet.

Vakavin tilanne oli tahallaan sytytettyssä tulipalossa, jossa porrashuoneeseen kasatut matot oli sytytetty palamaan. Savukaasut levisivät hotellin käytäville kolmen kerroksen alueelle. Asukkaat olivat näissä kerroksissa huoneissaan saarroksissa tilanteen ajan.

Kaikissa palokohteissa oli automaattinen paloilmoin ja kolmessa lisäksi sprinklerilaitos. Sprinkleri sammutti kaksi paloista. Automaattinen paloilmoin ilmoitti ensimmäisenä aluehälytyskeskukseen neljästä palosta. Kahdesta ehdittiin paloilmointia tehdä puhelimitse ennen paloilmointimen toimintaa.

Tutkittavaa onnettomuutta edeltävä vakavin viimeaikojen majoitusliikepalo Suomessa oli kaksi henkeä vaatinut Kuusamossa 2.5.1990 sattunut hotellipalo. Palo syttyi majoitus-huoneessa kello 02.40. Palon syttymissyöksi on tutkinnassa ilmennyt tupakointi. Tämän palon seurauksena annettiin sisäasiainministeriön määräys majoitushuoneistojen ja liikkeiden palo- ja henkilöturvallisuudesta, jota käsitellään luvussa 3.5.

Kylpylähotelli Edenissä Oulussa oli uhkaava tulipalo sunnuntaina 26.4.1998 aamupäivällä. Palo syttyi aulabaarin keittiötilassa ja kehittyi nopeasti keittiötilan katoksen alla. Tulipalo levisi muutamassa minuutissa aulabaarin puolelle ja ilmanvaihtokanavaan. Henkilökunta yritti alkusammutusta, varmisti automaattisen paloilmoituksen perillemenon puhelimitse ja ryhtyi asiakkaiden evakuointiin baaritalassa, allastilassa ja osassa majoitustiloja. Palokunta saapui paikalle noin kuuden minuutin kuluttua paloilmoituksesta ja rajasi palon aulabaariin noin 100 m²:n alueelle. Lisäksi palokunta sammutti il-

manvaihokanavan kautta vesikatolle levinneen palonalun. Sammutustyön aikana palokunta varmisti hotellihuoneisiin jääneiden asukkaiden turvallisuuden.

Palon aikana savukaasuja levisi useisiin palo-osastoihin, muun muassa majoituskerrosten käytäviin ja kylpylän pukuhuonetilään. Majoituskerrokseen levinneen savun takia hotelliasukkaita jäi huoneisiinsa saarroksiin.

Kylpylähotellissa oli tulipalon aikana kaikkiaan noin 300 henkilöä. Tässä tilanteessa palo ei aiheuttanut kenellekään välitöntä hengenvaaraa. Savukaasujen leviäminen aulavintolasta majoituskerrokseen olisi toisissa olosuhteissa aiheuttanut hotelliasukkaille vakavan vaaratilanteen. Tutkinnassa ilmeni, että rakennuksen palo-osastointi ei toiminut avoimien hissinovien vuoksi. Hotelliosan hissit oli ohjelmoitu toimimaan siten, että yksi hissi odottaa ovet avoinna vastaanotokerroksessa. Tällöin hissikorin ja hissikuilun seinän väliin jäi noin 15 cm:n aukko, josta savukaasut pääsivät vapaasti hissikuiluun ja sitä kautta edelleen ylempien kerroksien ovien raoista majoitustilojen käytäviin.

Aineelliset vahingot olivat huomattavat, noin kolme miljoonaa markkaa. Kylpylähotellin toiminta oli kokonaan keskeytyksissä noin viikon ajan. Aulabaarin korjaus kesti noin kolme kuukautta.

Kylpylähotelli Edenin paloa selvitetään tarkemmin erillisessä tutkinnassa. Ennen erillisen tutkinnan alkamista Kuhmoisten hotellipalon tutkintalautakunta tutki Onnettomuustutkintakeskuksen pyynnöstä kylpylähotelli Edenin paloa ja teki havaintojensa perusteella 29.4.1998 sisäasiainministeriölle ilmoituksen onnettomuuksien tutkinnasta annetun asetuksen (79/96) 10 §:n mukaisesti. Tässä ilmoituksessa kiinnitettiin huomiota edellä mainittuun hissien toiminnasta johtuvaan ongelmaan palo-osastoinnissa.

Lautakunta on vertailun vuoksi tutustunut myös joihinkin ulkomaisiin hotellipalotilastoihin. CFPA-Europe on laatinut lyhyet yhteenvedot julkaisussaan Fire Safety in Hotels, Requirements for Europe (1994) eri puolilla maailmaa vuosina 1946 - 1991 sattuneista 46 hotellipalosta, joissa on kuollut ihmisiä. Näissä hotellipaloissa kuoli yhteensä 1 231 henkilöä. Syttymissy on jakaantunut näissä paloissa seuraavasti:

syttymissy	määrä	(%)
tuhopoltto	9	(20)
tupakointi	9	(20)
keittiö (ruoan valmistus)	7	(15)
sähkölaite, sähköasennus	7	(15)
syy tuntematon	14	(30)

Englannin sisäministeriön (Home Office) tilastojen mukaan (lähde sama kuin edellä) hotellipaloissa tärkeimmät savukaasujen ja palon leviämissyöt olivat seuraavat:

- savukaasujen leviäminen

- palo-ovien puuttuminen eri kerroksia yhdistävistä portaikoista ja hisseistä
- palo-ovien puuttuminen hotellikäytäviltä

- savuilmaisimien ja palopeltien puuttuminen ilmanvaihto- ja ilmalämmitysjärjestelmistä
- palo-ovien kiilaaminen auki
- avoimet huoltokuilut

- palon leviäminen

- sprinklerien puuttuminen
- seinien ja kattopintojen verhoaminen paloa nopeasti levittävillä materiaaleilla
- suuren palotehon ja savunmuodostuksen omaavien materiaalien käyttäminen pinta-verhouksina ja kantavana rakenteina
- osastoinnin puuttuminen
- osastoinnin riittämätön palonkesto
- palo-ovien kiilaaminen auki
- avoimet kuilut ja ontelot rakenteissa, joita pitkin palo tai syttymättömät palokaasut pääsevät leviämään.

Englannissa sattuu vuosittain yli 1 500 tulipaloa majoitusliikerakennuksissa¹. Vuonna 1990 niitä oli yhteensä 1 863 kpl, vuonna 1991 yhteensä 1 752 kpl ja vuonna 1992 yhteensä 1 805 kpl. Syttymissyyt vuoden 1992 paloissa olivat seuraavat:

syttymissy	määrä	(%)
tahallisuus	316	(18)
virheellinen palavien nesteiden varastointi	77	(4)
virheellinen sähköasennus	32	(2)
laitevika	247	(14)
laitteiden väärinkäyttö	619	(34)
tulitikkuleikit	13	(1)
huolimaton tulenkäsittely	298	(16)
riittämätön suojaetäisyys kuumaan pintaan	89	(5)
muu vahinko	88	(5)
syy tuntematon	26	(1)

Norjassa sattui vuonna 1996 yhteensä 3 605 rakennuspaloa². Näistä hotelleissa ja ravintoloissa sattui 95 tulipaloa, mikä on 2,6 % kaikista paloista.

Hotelli *Eurooppa* 4:n palossa oli syttymissyyn ja suuronnettomuuden vaaratilanteen syntymisen osalta tyypillisiä hotellipalon piirteitä. Onnettomuudessa ei esiintynyt yllättäviä tai arvaamattomia seikkoja.

5.5.5 Selvitys majoitusliikkeiden paloturvallisuustilanteesta Suomessa vuonna 1996

Tutkintalautakunta suoritti kirjallisen kyselyn majoitusliikkeiden paloturvallisuustilanteesta Suomessa vuonna 1996. Kysely osoitettiin lääninhallituksien kautta kaikkiin kun-

¹ Stewart Kidd, Fire Protection Associationin johtaja, luento Luxemburgissa 1 - 2. 3. 1994

² Fire Statistics Norway 1996, Directorate for Fire and Explosion Prevention, Norway

tiin Ahvenanmaan maakuntaa lukuun ottamatta. Kyselyyn vastasi 292 kuntaa eli 67 % kyselyn kohteista.

Kuntia pyydettiin vastaamaan kahteen kysymykseen ja toimittamaan kopiot seuraavista asiakirjoista:

- majoitusliikkeiden määrä kunnassa vuonna 1996
- palotarkastuksen kohteina olleiden majoitusliikkeiden määrä kunnassa vuonna 1996
- kopiot vuoden 1996 majoitusliikkeiden palotarkastuspöytäkirjoista ja
- kopiot ONTI-raporteista, jotka koskevat majoitusliikkeiden tulipaloja vuonna 1996.

Kyselyn tarkoituksena oli kartoittaa paloturvallisuustilannetta ansiotarkoituksessa tapahtuvan majoitusliiketoiminnan, kuten hotellien, motellien ja matkustajakotien osalta. Koska majoitusliike on terminä määritelty paloalan käyttämissä luokituksissa eri tavoin, vastauksissa on jonkin verran tietoja myös muista majoitustiloista. Muun muassa Pohjois-Suomen matkailukunnissa on useita satoja vuokrattavia lomaosakekiinteistöjä, mökkikyliä ja yhteisömajoja, joissa esiintyy samanlaisia ongelmia palo- ja henkilöturvallisuudessa kuin varsinaisissa majoitusliikkeissä. Näitä kohteita ei ole kuitenkaan tarkasteltu tämän kyselyn yhteydessä.

Kyselyyn saatiin vastauksia yhteensä 292. Majoitusliikkeiden määrä näissä kunnissa vuonna 1996 oli 1 540. Palotarkastus oli suoritettu 1 270 (82 %) majoitusliikkeessä. Palotarkastuspöytäkirja oli tehty 545 (35 %) tarkastuksesta.

Vuoden 1996 palotarkastus oli kokonaan suorittamatta 270 majoitusliikkeessä.

Palotarkastuspöytäkirja (yleensä korjausmääräys) oli tehty 545 majoitusliikkeeseen. Korjausmääräyksiä analysoitiin muun muassa hotelli *Eurooppa* 4:ssä esiintyneiden palo- ja henkilöturvallisuuspuutteiden ja vikojen osalta tarkemmin. Poistumisteiden opastusta oli määrätty korjattavaksi 251 pöytäkirjassa. Palovaroitimet puuttuivat tai ne eivät olleet toimintakunnossa 210 kohteessa. Turvallisuusohjeiden tai/ja suojelusuunnitelman laatiminen tai korjaaminen oli määrätty 156 tarkastuksessa. Poistumisteiden käyttökunnossa (lukitus, tavaroita esteenä ja niin edelleen) oli puutteita 107 kohteessa. Palo-ovi(a) oli auki kiilattuna tai epäkunnossa 79 majoitusliikkeessä. Palo-ovien osalta pöytäkirjassa oli usein maininta saman puutteen esiintymisestä aiemmissakin tarkastuksissa.

Kyselyyn vastanneissa kunnissa oli yhteensä kymmenen tulipaloa majoitusliikkeissä vuonna 1996. Syttymissyjt jakaantuivat seuraavasti:

kaksi kertaa

- tulitikku tai muu tulentekoväline
- sähkölaitteen oikosulku tai maasulku

kerran

- nuotio tai muu avotuli
- hitsaus tai polttoleikkaus
- savuke

Esimerkki erään hotellin poistumistien käytön estävästä tilanteesta 1997: lumivalli on kasaantunut puolentoista metrin korkuiseksi kinokseksi oven eteen.

Esimerkki sohvalla auki kiilatusta hotellin palo-ovesta 1997. Hotellin poistumisteiden merkkivalot sammuivat suoritetun tarkastuksen aikana sähkökatkoksen yhteydessä.

- nokipalo
- muu tunnettu syy (kuuma tuhka)
- ei tietoa syttymissyystä.

Tahallisuuden mukaan arvioituna nämä tulipalot syttyivät seuraavasti: kaksi paloa oli sytytetty tahallisesti, huolimattomuus aiheutti neljä, vahinko tai tahaton teko kaksi ja kahdessa tapauksessa ei ole tietoa tahallisuudesta.

Näissä tulipaloissa ei aiheutunut henkilövahinkoja. Aineelliset vahingot olivat yhteensä noin 182 000 markkaa.

Kahdeksassa tapauksessa tulipalo saatiin rajattua syttymishuoneeseen tai -tilaan. Yhdessä tapauksessa palo levisi ulkopuolelta rakennuksen sisälle, jossa se sammutettiin alkuunsa, ja yhdessä tapauksessa palo levisi ulkovarastosta naapurirakennukseen. Myös tämä palon leviäminen saatiin rajattua alkuunsa. Savukaasut levisivät yhdessä palossa muihin palo-osastoihin ja kahdessa palossa ulkoa rakennuksen sisälle.

Hätäilmoitus tehtiin kuudessa palossa puhelimella, ja automaattinen paloilmoitin ilmoitti ensimmäisenä palosta neljästi.

Kyselyn yhteenveto osoittaa, että vuosittainen palotarkastus on jäänyt suorittamatta huolestuttavan monessa majoitusliikkeessä vuonna 1996. Vakavia palo- ja henkilöturvallisuuden puutteita on esiintynyt runsaasti. Vaikka vuonna 1996 ei sattunut yhtään vakavaa hotellipaloa Suomessa, kyselyn tulos osoittaa, että suuronnettomuuden edellytykset ovat usein olemassa.

5.5.6 Hotellien paloturvallisuusluokitus Ruotsissa

Tutkimuskeskus tutustui Ruotsissa kehitteillä olevaan hotellien paloturvallisuusluokitusjärjestelmään. Svenska Brandförsvarsförbundet (SBF) on suunnitellut luokituksen, joka perustuu vapaaehtoisuuteen. Paloturvallisuusluokituksessa hyväksytyt hotellit saa SBF:lta sertifikaatin ja määräaikaisen oikeuden käyttää "Hyvin palosuojattu hotelli (Väl brandskyddat hotell)" mainintaa toiminnassaan. Järjestelmä oli lautakunnan tutustumishetkellä, kesäkuussa 1997, käynnistymisvaiheessa, eikä yhtään hyväksyntää ollut vielä annettu. Muutama hotelli oli edennyt luokittelutyössään jo varsin pitkälle ja hotellien kiinnostus asiaan on ollut rohkaisevaa. Vuoden aikana hanke on jatkunut, mutta sen kattavuus on toistaiseksi pienehkö.

Hotellien paloturvallisuusluokitus sisältää vaatimuksia sekä hotellille että SBF:lle. Nämä vaatimukset ovat pääpiirteissään seuraavat:

- hotellia koskevat vaatimukset

- Hotellilla pitää olla toimiva omatoimisen paloturvallisuuden valvontajärjestelmä.
- Asuntoviraston (Boverket) paloturvallisuusmääräykset BBR 94 pitää täyttää soveltuvin osin.
- Euroopan neuvoston suositus 861666/EEC "Fire Safety in Existing Hotels" pitää täyttää.

- Poistumisteiden merkinnät pitää olla tehty Työsuojeluhallituksen säädöskokoelman AFS 1994:47 "Työpaikkojen varoitusmerkinnät ja varoitusopasteet" tai aiemman standardin SS3611 mukaisesti.
- Palovaarallisia ja räjähtäviä aineita koskevan lain, SFS 1988:868, sekä sen nojalla annetun asetuksen SFS 1988:1145 vaatimukset pitää täyttää soveltuvan osin.

- SBF:lle asetettuja tehtäviä

- SBF tarkastaa saamansa aineiston ja antaa lausuntoja.
- SBF käy paikalla tarkastamassa, että rutineita noudatetaan ja että järjestelmä siinä toimii.
- SBF:n luokitteluryhmä kokoontuu hyväksymiskokoukseen.
- SBF antaa todistuksen hyväksynnästä.

Hotellien paloturvallisuusluokittelulla on tarkoitus helpottaa hotellin paloturvallisuustyötä sekä auttaa asiakkaita hotellin paloturvallisuuden arvioinnissa ja siten lisätä heidän turvallisuuttaan. Koska luokittelu sisältää myös Euroopan neuvoston suositukset, se auttaa myös ulkomaisia asiakkaita ja matkatoimistoja. Hotelli voi lisäksi käyttää hyväksyntää markkinoinnissaan ja saada siitä kilpailuetuja.

5.5.7 EU:n neuvoston suositus (86/666/EEC) olemassa olevien hotellien paloturvallisuudesta

Euroopan yhteisöjen neuvosto antoi 22.12.1986 suosituksen (86/666/EEC) olemassa olevien hotellien paloturvallisuudesta. Muissa EU:n jäsenvaltioissa kuin kotimaassaan loma- tai työmatkalla hotelleissa majoittuvien henkilöiden määrä kasvaa jatkuvasti. Näillä henkilöillä on suosituksen mukaan oikeus saada isäntämaassa osakseen riittävää suojelua sekä tietoa suojelun luonteesta ja laajuudesta.

Kaikissa jäsenvaltioissa ei ole lainsäädäntöä, jonka tarkoituksena on suojella kaikkia hotelleja tulipalon vaaroilta, ja olemassa oleva lainsäädäntö on hajanaista ja vaikeasti vertailtavissa. Suosituksen tarkoitus on yhdenmukaistaa hotellien paloturvallisuustasoa eri jäsenvaltioissa.

Euroopan yhteisöjen neuvosto suosittelee, että jäsenvaltiot

- toteuttavat, jos voimassa oleva lainsäädäntö ei jo riitä vastaamaan tämän suosituksen vaatimuksia, kaikki tarpeelliset toimenpiteet, jotta olemassa oleviin hotelleihin sovellettaisiin paloturvallisuuden osalta suosituksessa erikseen lueteltuihin periaatteisiin perustuvia säännöksiä
- tarkistavat määräajoin, että hotellit ovat edellä tarkoitettuihin periaatteisiin perustuvien kansallisten säännösten mukaisia
- ilmoittavat komissiolle kahden vuoden kuluessa kaikista kansallisista toimenpiteistä, joiden tarkoituksena on varmistaa, että hotellit noudattavat edellä tarkoitettuja vaatimuksia sekä toimenpiteistä, joita aikovat toteuttaa tässä tarkoituksessa viiden seuraavan vuoden aikana.

Komissio laatii kuuden kuukauden kuluessa neuvostolle kertomuksen toteutetuista tai aiotuista toimenpiteistä.

Suomen lainsäädäntö vastaa pääosin suosituksen vaatimuksia. Suosituksen liitteessä olevissa teknisissä ohjeissa ovat kuitenkin seuraavat vaatimukset, joista Suomessa ei ole lainkaan säädetty tai joissa on määrätty alhaisempi vaatimustaso:

- Peilejä, jotka voivat erehdyttää rakennuksen käyttäjiä uloskäyntien tai portaiden sijainnista, ei saa sijoittaa poistumisteille. (Suomessa ei ole vastaavaa vaatimusta.)
- Umpikujien pituus poistumisteillä ei saa ylittää kymmentä metriä. (Suomessa voi umpikujan pituus olla enimmillään 15 metriä.)
- Palo-ovissa on oltava maininta, että ovet on pidettävä suljettuna. (Suomessa ei ole vastaavaa vaatimusta.)
- Jokaisen porrashuoneen yläosassa tulee olla pohjakerroksesta helposti avattava noin 1 m² :n suuruinen ikkuna tai luukku. (Suomessa ei ole yksilöity vaatimusta saada ikkuna tai luukku avatuksi pohjakerroksesta.)
- Kaikissa hotelleissa on oltava niihin sopiva varavalaistusjärjestelmä, joka kytkeytyy toimimaan, kun varsinaisen valaistusjärjestelmän toiminta keskeytyy. (Suomessa vaatimus koskee yli 300 m²:n hotelleja. Sitä pienempien hotellien osalta vaatimus on paikallisen paloviranomaisen harkinnassa.)
- Ilmanvaihtojärjestelmissä on oltava yleinen selvästi merkitty pysäytyslaite paikassa, johon on helppo päästä. (Vaatimus on ollut Suomessa voimassa vuodesta 1988. Vanhemmissa rakennuksissa sitä ei vaadita.)
- Hotelleissa on oltava luotettava äänivaroitussjärjestelmä, jonka ääni on voitava erottaa puhelinjärjestelmän äänestä. (Suomessa ei ole vaatimuksia erillisestä äänivaroitussjärjestelmästä. Automaattisten sammutuslaitteiden, paloilmoittimien ja palovaroitinjärjestelmien teknisiin vaatimuksiin kuuluu äänivaroitussjärjestelmä. Sen vaatimustaso vaihtelee käytetyn suojaustason mukaan.)
- Hotellin henkilökunnalle on järjestettävä vähintään kahdesti vuodessa paloturvallisuuskoulutusta käyttöolosuhteita vastaavalla tavalla ja tarvittaessa vuodenaikojen vaihtelu huomioon ottaen. (Suomessa ei ole määritelty paloturvallisuuskoulutuksen järjestämiselle määräaika.)

5.5.8 Mitä onnettomuudesta voidaan oppia?

Suositusosassa käsitellään turvallisuuden lisäämisen edellytyksiä ja mahdollisuuksia. Onnettomuuskohteessa ja toiminnassa on useita asioita, joiden toisenlaiset ratkaisut olisivat onnettomuutta estäviä tai rajoittavia.

Yleinen opetus tapahtuneesta onnettomuudesta on se, että onnettomuuden mahdollisuuden unohtaminen ja torjuminen vaikeuttaa onnettomuuden torjuntaa. Kun kohteessa

ei varauduttu palon tai muun onnettomuuden mahdollisuuteen, eikä tehty kohteen omaa riskianalyysia, monet erilliset asiat jäivät puutteellisesti hoidetuiksi, ja kokonaisuus jäi sitäkin heikommaksi. Kohteesta puuttui turvallisuuskulttuuri, turvallisuuden - ainakin paloturvallisuuden - huomioon ottaminen suunnittelussa ja toiminnassa.

Viranomaistoiminnan puutteet antoivat mahdollisuuden kohteen omien puutteellisuuksiensa säilymiselle. Myöskään viranomaiset eivät ottaneet onnettomuusriskiä vakavasti huomioon eivätkä toimineet sen edellyttämällä tavalla.

Tärkeää on riskien tiedostaminen, niiden mukainen toiminta, riittävä viranomaisvalvonta ja yleensä turvallisuuskulttuurin kokonaisvaltaisuus.

Tässä tapahtumassa erityinen piirre on ulkomaalaisten osuus. Turvallisuusajatteluun on voinut vaikuttaa johdon ja henkilöstön ulkomaalaisuus ja perehtymättömyys suomalaisiin vaatimuksiin, mikä on ilmennyt kuulusteluissa.

6 SUOSITUKSET

6.1 Turvallisuuskulttuuri

S1 Majoitusosalalle tulee luoda kokonaisvaltainen turvallisuuskulttuuri, jonka kehittämistä seuraamaan tulisi asettaa työryhmä.

Tehtyjen selvitysten perusteella tutkintalautakunnalle on muodostunut selkeä käsitys siitä, että monissa majoitusliikkeissä esiintyy edelleen vakavia paloturvallisuuden puutteita ja laiminlyöntejä. Palo-ovia kiilataan auki-asentoon, valvonta- ja varoitussuunnitelmassa esiintyy puutteita tai vikoja, poistumisteiden käytettävyydessä ja opastuksessa esiintyy puutteita, onnettomuuksiin varautumisessa, kuten suojelemissuunnitelmassa ja hotelliasukkaan turvaohjeissa, esiintyy puutteita tai niitä ei ole lainkaan. Turvallisuustason kohottamiseksi kaikkien osapuolien tulee sitoutua asiaan.

Turvallisuuskulttuuri pitää sisällään majoitusliikkeen johdon sitoutumisen turvallisuusasioihin, turvallisuuden jatkuvan hoidon, organisoinnin ja henkilökunnan säännöllisen koulutuksen ja motivoinnin. Turvallisuuskulttuurin avulla on mahdollista saada organisaation kaikki tasot suhtautumaan turvallisuusasioihin riittävän vakavasti ja huolehtimaan siten omalta osaltaan turvallisuuden ylläpidosta.

Majoitusliikkeiden johdolle tulee järjestää erityisesti sille suunnattua turvallisuus-koulutusta. Henkilökunnan koulutuksessa voidaan ottaa käyttöön turvakortti, joka osoittaa henkilön suorittaneen tietyn tasoisen majoitusliikkeille suunnatun turvallisuuskoulutuksen. Tilapäishenkilöstö tulee perehdyttää kyseisen majoitusliikkeen turvallisuusjärjestelyihin.

Paloviranomaisten tulee sitoutua turvallisuuskulttuurin luomiseen. Vuosittaisilla palotarkastuksilla tulee kiinnittää erityishuomio turvallisuusjärjestelmän kokonaisuuden

toimintaan. Esille tuleviin, erityisesti toistuvasti esiintyviin puutteisiin tai laiminlyön-teihin, tulee puuttua riittävän voimakkaasti vaatimalla niiden korjaamista ja valvo-malla määräyksen toteutumista.

Vakuutusyhtiöt, pelastusalan järjestöt, hotelli- ja ravitsemisalan järjestöt sekä ku-luttajia edustavat järjestöt tulee saada mukaan kehittämään kokonaisvaltaista tur-vallisuuskulttuuria. Näiden tahojen tulisi olla edustettuna alan turvallisuuskulttuurin kehittämistä seuraavassa työryhmässä.

Majoitusliikkeiden ulkomaisten pitäjien ja henkilökunnan lisääntyessä tulee toimin-nan aloittamisen yhteydessä kiinnittää erityistä huomiota näiden perehdyttämiseen suomalaisen turvallisuuskulttuuriin sekä sen osana suomalaisen pelastus- ja ra-kennuslainsäädäntöön ja muihin turvallisuusmääräyksiin.

S2 Majoitusliikkeille tulee luoda paloturvallisuusluokitusjärjestelmä, jonka avulla majoitusliikkeet voivat osoittaa paloturvallisuustasonsa ja asiakkaat voivat ottaa turvallisuustason huomioon hotellia valitessaan.

Paloturvallisuus vaikuttaa yhä useammin majoitusliikkeen valintaan. Yhdenmukai-nen paloturvallisuusluokitusjärjestelmä auttaa asiakkaita majoitusliikkeen valinnas-sa ja lisää siten yleistä paloturvallisuustietoisuutta. Kansainvälisten yhteyksien hel-pottamiseksi paloturvallisuusluokitusjärjestelmän luokittelukriteerien tulisi sisältää myös kansainvälisiä suosituksia. Esimerkki hotellien paloturvallisuusluokituksesta on tämän raportin kohdassa 5.5.6 selostettu ruotsalainen "Väl brandskyddat hotell"-järjestelmä.

S3 EU:n neuvoston antamassa suosituksessa (86/666/EEC), joka koskee ole-massa olevien hotellien paloturvallisuutta, esitetyt vaatimukset olisi toteutet-tava Suomessa.

EU:n neuvoston suosituksen (86/666/EEC) periaatteen mukaan muissa EU:n jä-senvaltioissa kuin kotimaassaan loma- tai työmatkalla hotellissa majoittuvilla hen-kilöillä on oikeus saada isäntämaassa osakseen riittävää suojelua ja tietoa suojelun luonteesta ja laajuudesta. Hotellien paloturvallisuusvaatimusten yhtenäistäminen jäsenvaltioissa edesauttaa tämän periaatteen toteutumista.

EU:n neuvoston antamassa suosituksessa (86/666/EEC) esitetyistä vaatimuksista olisi toteutettava ne osat, jotka parantavat hotellien paloturvallisuustasoa Suomes-sa.

Sisäasiainministeriön pelastusosasto on lausunnossaan tutkintaselostuksen luon-noksesta todennut hotellien paloturvallisuuden Suomessa olevan olennaisilta osil-taan vähintään EU:n suositusta vastaavalla tasolla. Vertailematta muutoin Suomen ja muiden EU-maiden hotellien paloturvallisuutta tutkintalautakunta viittaa luvun 5.5.7 luetteloon niistä vaatimuksista, joista Suomessa ei ole säädetty tai joissa on määrätty alhaisempi vaatimustaso kuin EU:n mainitussa suosituksessa.

6.2 Rakenteellinen paloturvallisuus

S4 Majoitusrakennuksessa tulee olla toimintavarma ja riskien kannalta olennaiset tilat kattava tulipalojen valvonta- ja varoitusjärjestelmä. Tämä on ensisijaisesti automaattinen sammutus- tai paloilmoitinjärjestelmä ja toissijaisesti, lähinnä pienissä kohteissa, sähköverkkoon kytketty palovaroitinjärjestelmä. Valvonnan tulee kattaa koko majoitusrakennus tai -huoneisto. Järjestelmän valinnassa tulee ottaa huomioon pelastus- ja sammutustoiminnan aloittamiseen kuluva viive. Valvontajärjestelmän tulee ilmoittaa hotelliasukkaille välittömästi havaitsemastaan palosta. Hotelliasukkaiden pelastamisen tulee käynnistyä viimeistään kymmenen minuutin kuluessa siitä, kun valvontajärjestelmä on havainnut palon.

Nykyiset automaattisia sammutuslaitoksia ja paloilmoittimia koskevat määräykset ja ohjeet ovat riittävän täsmällisiä, mutta palovaroittimia, palovaroitinryhmiä ja palovaroitinjärjestelmiä koskevat määräykset ja ohjeet ovat tulkinnanvaraisia. Niiden perusteella on mahdollista asentaa ja hyväksyä myös epätarkoituksenmukaisia ratkaisuja. Näitä määräyksiä ja ohjeita tulee tarkentaa.

Majoitusliikkeen palovaroitinjärjestelmien hälytykset tulee yhdistää henkilökunnalle tai muulle turvallisuudesta huolehtivalle henkilöstölle, mikäli palokunnan toimintavalmiusaika kohteeseen on yli kymmenen minuuttia. Henkilökunnan tai muun turvallisuudesta vastaavan henkilöstön suorittaman pelastustoiminnan tulee käynnistyä mahdollisimman nopeasti, viimeistään kymmenen minuutin kuluttua palon havaitsemisesta. Automaattisella paloilmoittimella varustetun majoitusliikkeen osalta palokunnan toimintavalmiusajan tulee olla enintään kymmenen minuuttia. Mikäli edellä mainitut vaatimukset eivät täyty, kohde tulee varustaa automaattisella sammutuslaitoksella.

Hotelleissa, joissa ei ole ympärivuorokautista valvontaa, tulee valvonnan puute ottaa huomioon paloturvallisuuden valvonta- ja varoitusjärjestelmiä valittaessa.

S5 Majoitusliikerakennuksen paloteknisen luokan tulee olla vähintään paloapidättävä (P2).

Paloapidättävässä (P2) rakennuksessa vaikeasti syttyvien ja paloa levittämättömien seinä- ja kattopintojen ansiosta palo kehittyy alkuvaiheessa merkittävästi hitaammin kuin paloahidastavassa (P3) rakennuksessa. Tämä helpottaa ihmisten pelastautumista ja pelastamista palavasta rakennuksesta sekä palon sammuttamista sen alkuvaiheessa. Paloapidättävän (P2) rakennuksen kantava runko kestää vähintään 30 minuuttia palon rasituksia. Paloteknisesti heikoimman, paloahidastavan (P3) rakennuksen rungolla ei ole palonkestoavaatimusta. Nykyisten rakennusten paloturvallisuusmääräysten (E1, 1997) mukaan on mahdollista rakentaa enintään 50 asiakkaalle tarkoitettu yksikerroksinen ja enintään kymmenelle asiakkaalle tarkoitettu kaksikerroksinen majoitusliikerakennus paloahidastavana (P3). Vuonna 1997 voimaan tulleissa rakennusten paloturvallisuusmääräyksissä (E1) on paloahidastavien (P3) majoitusliikkeiden ja ravintoloiden osalta edelleen lievennetty seinä- ja kattopintojen syttymisherkkyyden ja palonlevittämisloukkavaatimuksia.

S6 Majoitusrakennuksen osastovien palo-ovien oikea käyttö tulee varmistaa.

Palon aikana automaattisesti toimivien suljinjärjestelmien merkitys turvallisuudelle on selvitettävä.

Palo-ovien kiilaaminen auki näyttää kansainvälistenkin kokemusten perusteella olevan muun muassa hotellipaloissa merkittävä syy tilanteiden kehittymisessä suuronnettomuuksiksi. Palo-ovien oikeaa käyttöä tulee edistää ottamalla käyttöön näissä omissa selvästi havaittavat merkinnät, joissa on ohjeet palo-oven oikeasta käytöstä ja niiden perustelut. Lisäksi tulee selvittää automaattisesti tulipalossa toimivien palo-ovien suljinlaitteiden käyttöä eri tyyppisissä palo-ovissa. Selvityksessä tulee erityisesti tarkastella sellaisia kohteita, joiden palo-osastointia ei rakennuksen normaalista käytöstä johtuvista syistä muuten voida varmasti taata. Automaattisesti toimivien suljinlaitteiden toimintakunto tulee varmistaa riittävällä huolto- ja tarkastustoiminnalla.

S7 Poistumisteiden opasteet ja muut paloturvallisuuden turvamerkinnot tulisi sijoittaa poistumisreiteillä myös huonetilan alaosaan lähelle lattianrajaa.

Poistumisteiden merkkivalot ja poistumisopasteet sijoitetaan nykyisten ohjeiden mukaan poistumisreiteillä ovien yläpuolelle ja tarvittaessa muuallekin vastaavalle korkeudelle. Muut paloturvallisuuden turvamerkinnot sijoitetaan yleensä 1 500 – 2 000 mm:n korkeuteen. Matalissa tiloissa, kuten majoitusrakennusten käytävillä, savu peittää merkkivalot, poistumisopasteet ja muut paloturvallisuuden turvamerkinnot nopeasti. Lähelle lattianrajaa sijoitetut opasteet säilyvät näkyvissä niin kauan, kuin tilassa on mahdollista liikkua konttaamalla tai ryömimällä. Tämä helpottaa poistumisreittien sekä muun muassa alkusammutuskaluston ja paloilmoituspainikkeiden löytämistä. Poistumisteiden opasteiden ja muiden paloturvallisuuden turvamerkintöjen tulee olla joko valaistuja tai valmistettu jälkivalaisevasta materiaalista.

S8 Hotellin majoitushuoneiden oviin tulee edellyttää suljinlaitteet.

Hotelliasukkaan turvallisuuden kannalta erittäin keskeinen vaatimus on poistumisreitien säilyminen savuttomana poistumiseen tarvittavan ajan. Hotellien poistumisjärjestelyt ovat erittäin haavoittuvia tilanteessa, jossa hotellihuoneen ovi jää auki, kun sieltä paetaan syttynyttä paloa. Tällöin hotellikäytävään pääsee leviämään savua, joka saartaa asukkaat huoneisiinsa, vaikka heidän käytettävissään olisi useita uloskäytäviä. Tällainen vaaratilanne on sitä vakavampi, mitä korkeampi majoitusliikerakennus on. Majoitushuoneiden ovien tulee sulkeutua asukkaan poistuessa palavasta huoneesta.

Vaikka lautakunta käsittelee suosituksissaan majoitushuoneistoja, se suosittelee samoin perustein suljinlaitteita myös kerrostalojen asuinhuoneistojen oviin savun leviämisen estämiseksi porrashuoneeseen.

S9 Hotellin majoitushuoneissa tulee olla parveke tai avattava ikkuna.

Parvekkeen tai avattavan ikkunan kautta hotelliasukkaat voivat helpommin kiinnittää pelastajien huomion. Parvekkeen ovea tai avattavaa ikkunaa voidaan käyttää myös hotellihuoneeseen mahdollisesti pääsevän savun tuuletukseen. Ovi tai ikkuna voidaan tarvittaessa sulkea, jos ulkoa sisälle uhkaa tulla savua. Parveketta tai avattavaa ikkunaa voidaan matalissa rakennuksissa käyttää myös hätäpoistumismahdollisuutena omatoimiseen pelastautumiseen. Kun ikkunaa ei tarvitse rikkoa, vähenee tapaturmien vaara näissä tilanteissa. Korkeissa rakennuksissa avattavien ikkunoiden osalta on otettava huomioon myös muut turvallisuusvaatimukset.

6.3 Palotarkastus

S10 Majoitusrakennuksen palotarkastuksen ja kohteen pelastussuunnittelun on perustuttava riskianalyysiin. Näihin tehtäviin pitää suunnata määrällisesti ja laadullisesti riittävät voimavarat. Vaativien kohteiden, kuten majoitusliikkeiden, palotarkastuksen suorittajille tulee asettaa erillinen pätevyysvaatimus, esimerkiksi lisätutkinto.

Suosituksessa 1 käsiteltyjen palotarkastusta koskevien asioiden lisäksi lautakunta esittää seuraavat näkemykset.

Riskianalyysin avulla tulee selvittää yksittäisten erityiskohteiden osalta eri paloturvallisuuden osa-alueiden merkitystä. Omatoimisen onnettomuuksiin varautumisen ja suunnittelun, paloviranomaisen suorittaman ennaltaehkäisevän toiminnan ja onnettomuustilanteen aikaisen sammutus- ja pelastustoiminnan keskinäinen painoarvo vaihtelee jonkin verran esimerkiksi kohteen käyttötavan, rakennustavan, sijainnin ja palokunnan toimintavalmiuden mukaan. Kohteen omatoimisessa suojelusuunnittelussa ja palotarkastustoiminnassa tulee ottaa huomioon riskianalyysin tulos.

Palotarkastuksen edellyttämiä voimavaroja suhteessa tarkastusvelvoitteeseen tulee tarkastella kuntakohtaisesti sekä määrällisesti että laadullisesti. Palonehkäisyn vaatimien voimavarojen määrälliseen arviointiin on esitetty kannanotto palo- ja pelastustoimen neuvottelukunnan henkilöstönkäyttöjaoston mietinnössä, joka on annettu 27.2.1986.

Palotarkastuksia suorittavien paloviranomaisten koulutustaso vaihtelee suuresti, koska muodolliset pätevyysvaatimukset ovat riippuneet kyseisen paloviranomaisen valinta-ajankohdasta, kunnan koosta ja kunnan mahdollisesti asettamista omista lisävaatimuksista. Ammattitaidon kehittymistä monissa kunnissa vaikeuttaa vaativien palotarkastuskohteiden pieni määrä. Näistä syistä vaativien kohteiden palotarkastuksissa tulee tarkastajalta edellyttää esimerkiksi nykyisen palopäälystötutkinnon palonehkäisyn oppimäärää vastaavien tietojen hallintaa. Tämän lisäkoulutuksen määrällinen tarve ja toteuttamistapa tulee selvittää. Vaativien kohteiden palotarkastuksissa tulee tarvittaessa lisätä kuntien välistä yhteistyötä tarkastusten laadun takaamiseksi.

Valtakunnallisen palotarkastusrekisterin tarve tulisi tutkia. Yhtenäisen rekisterin puute tuli esille muun muassa lautakunnan tekemän majoitusliikkeiden palotarkastustilanteen kartoituksen yhteydessä. Kartoitus jouduttiin tekemään manuaalisella kyselynä jokaiseen kuntaan erikseen. Rekisterillä voitaisiin seurata palotarkastusten laatua ja määrää koko maassa.

Sisäasianministeriön pelastusosasto toteaa lausunnossaan tutkintaselostuksen luonnoksesta, että palotarkastajan kelpoisuusehdot on annettu palo- ja pelastustoimiasetuksessa, että pätevyysvaatimuksia ei yleensä voida antaa takautuvasti sekä että, jos hotellien palotarkastajilta vaadittaisiin lisätutkinto, siitä seuraisi ongelmia. Lautakunta on tarkoittanut esityksessään erillisillä pätevyysvaatimuksilla vaativien kohteiden tarkastustaitoja yleisesti eikä ainoastaan rajattua yhden kohdetyyppin, esimerkiksi majoitusliikkeiden, tarkastuspätevyyttä. Lautakunta esittää erillistä pätevyysvaatimusta mahdollisuutena edistää palotarkastusta eikä estää virassa olevien toimintamahdollisuuksia. Nyt mahdollisuudet lisäkoulutukseen ovat vähäiset niille, jotka eivät lähde suorittamaan päällystötutkintoa. Vaativien kohteiden palotarkastusta voitaisiin myös kehittää, kuten lautakunta on esittänyt, kuntien yhteistoiminnalla sekä myös laatimalla yksityiskohtaisia tarkastuslistoja erilaisten kohteiden tarkastustyön perustaksi.

S11 Palonehkäisyä koskevaa lainsäädäntöä tulee tarkentaa erityisesti paloturvallisuuden laiminlyöntejä tai rikkomuksia koskevien rangaistusseuraamuksien osalta. Palonehkäisyn koulutuksen yhteydessä tulee eri sanktiomahdollisuudet tuoda riittävästi esille.

Nykyisessä lainsäädännössä ja oikeuskäytännössä ei kaikissa merkittävässä paloturvallisuuden laiminlyönti- tai rikkomistilanteissa ole selvää yhteyttä rangaistusseuraamuksiin. Sanktiomahdollisuuksien käyttämättä jättäminen johtaa joissakin tapauksissa paloturvallisuustason pysymiseen hyväksyttävän tason alapuolella ja yleisesti paloturvallisuusvaatimusten uskottavuuden heikkenemiseen kansalaisten keskuudessa.

S12 Tarkastustoiminnassa tulee tehostaa sisusteiden paloturvallisuuden valvontaa.

Sisusteiden merkitys palon syttymisessä ja kehitymisessä on usein keskeinen. Sisusteiden paloturvallisuuden tulee vastata kohteen palo- ja henkilöturvallisuuden vaatimuksia. Palotarkastusten yhteydessä tulee valvoa sisusteiden paloturvallisuusvaatimusten noudattamista.

S13 Rakennusten kunnostuksessa ja korjauksessa käytettävien rakennusmateriaalien paloturvallisuuden tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota.

Koska monet rakennusten korjaustoimenpiteistä eivät vaadi rakennuslupaa tai muuta viranomaiskäsittelyä, voidaan paloturvallisuuden riittävään huomioon ottamiseen korjaus- ja kunnostustöissä vaikuttaa lähinnä ennakkoneuvonnalla ja alan koulutuksella. Palotarkastuksissa on valvottava paloturvallisuuden säilymistä ja puuttuva havaittuihin virheisiin.

6.4 Pelastustoiminta

S14 Sammutus- ja pelastustoiminnan harjoittelun, varautumisen ja koulutuksen tulee vastata kunnassa mahdollisia tulipaloja ja muita onnettomuuksia. Kaikissa kunnissa tulee järjestää riskianalyysiin perustuen niiden olosuhteissa mahdollisten suuronnettomuuksien harjoituksia riittävän usein.

Harjoittelulla ja koulutuksella tulee varmistaa, että sammutus-, pelastus- ja sairaankuljetustoimet pystytään suorittamaan mahdollisimman tehokkaasti myös niissä harvoin esiintyvissä vaativissa tilanteissa, jotka kunnan riskikartoituksen mukaan ovat mahdollisia. Tämä koskee sekä varsinaisia sammutus-, pelastus- ja sairaankuljetustehtäviä että tilanteen johtamista.

S15 Sopimuspalokuntien sammutus- ja pelastustyöhön osallistuvan henkilöstön kelpoisuusvaatimusten täyttämiseen tulee kiinnittää huomiota.

Sisäasiainministeriön päätöksen (A:22/1074/719/87), joka koskee puolivakinaisen palokunnan sivutoimisen henkilöstön ja sopimuspalokunnan sammutus- ja pelastustyöhön osallistuvan henkilöstön kelpoisuutta, mukaisten kelpoisuusvaatimusten täyttämässä on vielä puutteita. Lisäksi päätöksen siirtymäsäännösten kautta kelpoisuuden saavuttaneen henkilöstön pätevyyden säilyminen tulee varmistaa ja tarvittaessa järjestää lisäkoulutusta.

S16 Hätäkeskusuudistus olisi toteutettava koko maassa mahdollisimman nopeasti.

Hätäkeskuksen vuorovahvuuden tulee olla vähintään kaksi päivystäjää. Suuren onnettomuustilanteen aikana on hätäkeskuksen työmäärä aivan liian suuri yhdelle päivystäjälle. Tehtävät ja päätöksenteko keskittyvät yleensä tilanteen alkuvaiheeseen, jolloin mahdollisesti apuun kutsuttava lisätyövoima ei ole vielä ehtinyt paikalle. Tutkitussa tapauksessa lisätyövoima heti tilanteen alussa olisi tehostanut hätäkeskuksen toimintaa. Samoin pelastustoimen ja poliisin yhteinen hätäkeskus olisi tässä tilanteessa tehostanut toimintaa.

Vanhoissa aluehälytyskeskuksissa on huolehdittava teknisten laitteistojen, kuten viestiyhteyksien, nauhureiden ja kellojen toimintakunnossa pysymisestä. Vastavista toimintaedellytyksistä on huolehdittava myös vanhoissa poliisipäivystyksissä.

Tällaiset puutteet haittasivat tutkitussa tapauksessa aluehälytyskeskuksen ja poliisin päivystyksen toimintaa ja vaikeuttivat osaltaan tutkintatyötä.

Suunnittelulla ja koulutuksella tulee varmistaa hälytystoiminnan riittävä etupainotteisuus, jonka tulee perustua kohteen riskianalyysiin.

S17 Tiedottamisen suuronnettomuuksissa tulee olla luotettavaa ja nopeaa. Tiedottaminen tulee järjestää siten, ettei se vaikeuta pelastus- ja tutkintatyön suorittamista.

Tiedottaminen on tärkeä pelastustoimeen kuuluva tehtävä. Tiedottamisen painetta voidaan hallita laatimalla mahdollisimman varhaisessa vaiheessa tiedote tiedotusvälineille, ilmoittamalla samalla tiedotustilaisuuden aika ja paikka sekä mahdollinen onnettomuuskohteeseen tutustuminen. Pelastus- ja tutkintatyötä johtavien kenttäjohtajien puhelinnumeroita ei tule antaa tiedotusvälineille ilman johtajien lupaa.

Tiedottamisesta onnettomuustilanteissa on laadittava etukäteen suunnitelma.

6.5 Muut suositukset

S18 Onnettomuuksien torjunnassa ja selvittämisessä on varauduttava ulkomaalaisten kasvavaan määrään.

Majoitusliikkeessä tulee olla huoneistokohtaiset toimintaohjeet palo- ja onnettomuustilanteita varten riittävän monella kielellä.

Onnettomuuteen joutuneiden ulkomaalaisten yhteys- ja tapahtumatietojen taltioimiseksi tulee välittömästi olla saatavilla riittävän monella kielellä tietojenkeruulomake, koska ulkomaalaiset poistuvat maasta usein nopeasti onnettomuuden jälkeen. Erikieliset lomakkeet voitaisiin liittää esimerkiksi poliisin valtakunnalliseen tietojärjestelmään.

On selvitettävä onnettomuuden kohteeksi joutuneiden ulkomaalaisten oikeusturva ja vahingonkorvauskäytäntö. Ulkomaalaisten nopea maasta poistuminen vaikeuttaa osaltaan heidän etujensa valvontaa.

S19 Poliisin ja paloviranomaisen yhteistoimintaa tulee kehittää palonsyyn- ja palontutkinnan osalta.

Poliisin suorittama palonsyöntutkinta keskittyy pääosaltaan rikoksen mahdollisuuden selvittämiseen tulipalon syttymissyynä. Poliisin ja paloviranomaisen yhteistyötä palonsyöntutkinnassa ei ole organisoitu valtakunnallisesti. Syttymissyyn mahdollisimman tehokas selvittäminen on tarpeellista paloturvallisuuden yleisen kehittämisen ja rikostutkinnan tehostamisen vuoksi. Yhteistyötä syttymissyyn tutkinnassa tulee hyödyntää keskittämällä molempien organisaatioiden ammattitaito.

Varsinaisen syttymissyyn selvittämisen ohella tutkintaa tulisi laajentaa tulipalojen kokonaisvaltaiseksi tutkimiseksi. Sillä voidaan entistä tehokkaammin vaikuttaa tuli-

palojen ennaltaehkäisemiseen, niiden seurausten minimoimiseen ja vahinkojen laajuuteen vaikuttavien laiminlyöntien selvittämiseen.

Tutkinnan tehostaminen edellyttää tulipaloihin liittyvän tiedon keskitettyä kokoamista ja hyödyntämistä.

Tulipalojen tutkintatoiminta tulisi organisoida alueellisesti riittävän suuriin alueisiin siten, että tutkijoiden koulutus ja varustelu saadaan riittävälle tasolle ja tutkittavien tapauksien määrä on riittävä.

Ympäristöministeriö toteaa lausunnossaan tutkintaselostuksen luonnoksesta, että tulipalojen kokonaisvaltaiseen tutkimiseen käytettäisiin tarvittaessa myös rakennusvalvontaviranomaisen tietämystä. Lautakunta pitää tarpeellisena, että rakennusvalvontaviranomaisen ja muiden asiantuntijoiden tietämystä hyödynnetään tapauskohtaisesti tarpeen mukaan.

Sisäasiainministeriön pelastusosasto toteaa lausunnossaan tutkintaselostuksen luonnoksesta, että poliisin ja pelastusviranomaisen yhteistyötä on kehitetty palon syyn selvittämisessä. Lautakunnan näkemyksen mukaan kokemukset yhteistyön kehittämisestä ovat myönteisiä, mutta lautakunta kiinnittää huomiota esittämäänsä palon syyn tutkimusta laajempaan palontutkintaan.

S20 Valtakunnallista onnettomuustilastointia ja pelastusalan informaatiopalvelua tulee kehittää.

Valtakunnallista onnettomuustilastokantaa (ONTIKA) ei pystytty merkittävästi hyödyntämään tutkintatyön yhteydessä. ONTIKA-tietojen luotettavuudessa ja käytettävyydessä oli ongelmia. Tutkintalautakunta pyysi tästä syystä kirjallisesti jokaisesta kunnasta erikseen tarvitsemansa onnettomuuksiin liittyvät tiedot. Valtakunnallista onnettomuustilastointijärjestelmää on kehitettävä luotettavammaksi ja helpommin hyödynnettäväksi.

Aiemmin sattuneiden majoitusliikepalojen vertailun suorittamista vaikeutti se, että Suomessa ei pelastusallalla ole järjestetty informaatiopalvelua. Tällainen palvelu olisi järjestettävä.

Sisäasiainministeriön pelastusosasto toteaa lausunnossaan tutkintaselostuksen luonnoksesta, että onnettomuustilastointiin liittyvät ongelmat ovat ministeriön tiedossa ja että suosituksella ei ole suoranaista syy-yhteyttä onnettomuuteen. Lautakunta käsittelee suosituksissaan onnettomuustilastointia, koska sen ongelmat ovat vaikeuttaneet tutkinnassa tarvittua vertailuaineiston löytämistä. Samalla lautakunta toteaa, että suositukset 20 ja 22 liittyvät tutkintaan yleisesti, eivätkä tutkittuun onnettomuuteen erityisesti.

S21 Majoitustiedot on säilytettävä paloturvallisessa paikassa.

Majoitustietoja tarvitaan onnettomuuksien jälkeen asianosaisten tavoitettavuuden, uhrintunnistuksen ja palonsyöntutkinnan takia. Vastaavista syistä matkustajatietoja kootaan ja säilytetään lento- ja matkustajalaivaliikenteessä.

Säilytystilan on oltava paloturvallinen, tai tiedoston säilymisen on oltava muutoin varmennettu.

S22 Tutkintaa voidaan kehittää.

Lautakunta kiinnittää lisäksi huomiota seuraaviin tutkinnan toteutusta edistäviin ehdotuksiin.

Tutkinnan kannalta olisi tarpeellista, että ainakin osa tutkintalautakunnasta, esimerkiksi puheenjohtaja ja sihteeri, voisi sitoutua tutkinnan alkuvaiheessa tehtävään päätoimisesti.

Puhelin- ja sähköverkkojen ylläpitäjiltä on hankittava nopeasti tiedot kohteen linjahäiriöistä, koska osa tiedoista on rekisteröitynä vain lyhyen aikaa. Tiedoista saadaan arvioita laitteistojen tuhoutumisajoista ja siten palon kehittymisestä.

Tutkinnan kannalta tarpeellinen ilmavalokuvaus on tehtävä nopeasti, jotta olosuhteet saadaan tallennettua mahdollisimman muuttumattomina.

Onnettomuuden kehittymisen dokumentoimiseksi ainakin yhteen palokunnan ensilähdön yksikköön tulee sijoittaa videokamera, joka sijoitettaisiin kiinteästi ajoneuvoon ja joka toimisi automaattisesti. Lisäksi palokunnalla tulee olla käyttövarma valokuvauskalusto onnettomuustapahtumien tallentamiseksi.

Palotarkastustoiminnassa tulee harkita valokuvauksen käyttämistä ainakin riskikohteiden tarkastustietojen tallentamisessa.

Atk-pohjaisten mallintamismenetelmien käyttökelpoisuutta tulee selvittää esimerkiksi pahoin tuhoutuneen kohteen tutkinnan ja todistajahavaintojen selkeyttämiseksi.

